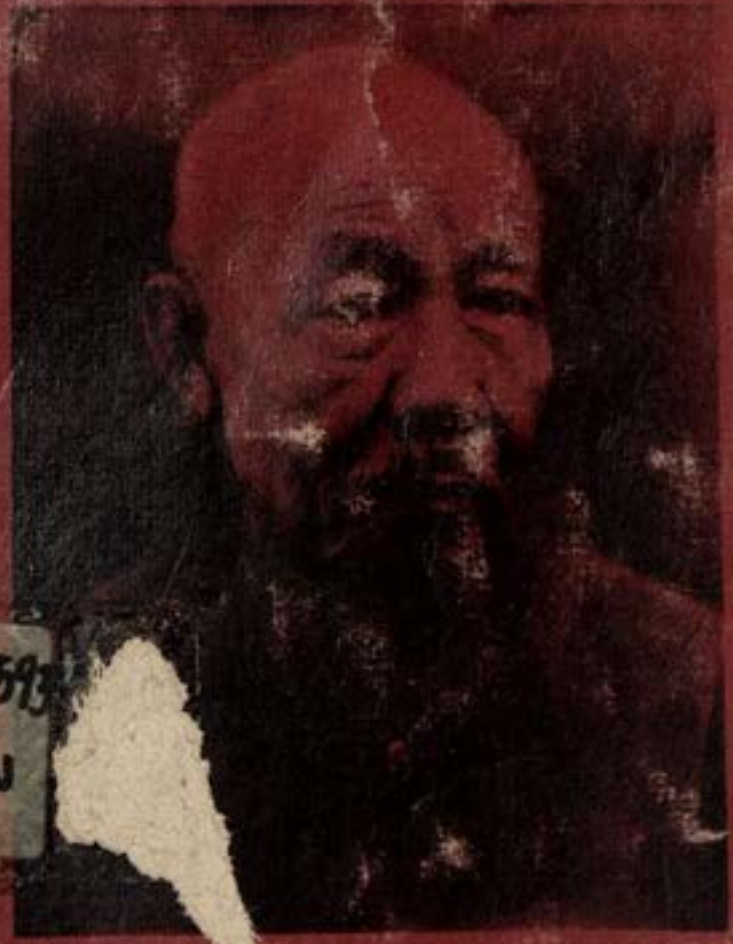

ผูกเบิก แห่ง เชียงใหม่

๑๒๑.๑๙๙๙๕๙๓
ป ๔๓๕ ๗

โปรดให้เปลี่ยนเป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่
ผู้เขียน เพ็ชรล นพ

๕๖

ปก : **หลวงอนุสารสุนทร**

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

ขอมอบความดีให้แก่ พลโท สม ขัตพันธุ์

△ พลโท สม ขัตพันธุ์ △

ผู้อำนวยการสำนักสารนิเทศน์ บ.ก. ทหารสูงสุด
อดีตเจ้ากรมกำลังพลทหารบก ชาวเชียงใหม่ ศิษย์เก่ายุพราช
วิทยาลัย ผู้ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมเกียรติประวัติให้ 'ปราณี ศิริธร'
สร้างแต่ความดีงามไว้ให้แก่นครเชียงใหม่

จึงขออน้อมเคารพการวะ ขอมอบความดีและความพอใจ
ของท่านผู้อ่าน "ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่" มอบให้ พลโท
สม ขัตพันธุ์ ส่วนความไม่ดีงามกระผมขอรับไว้แต่ผู้เดียว.

ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง

นครเชียงใหม่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๓

๑
ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่

โดย

ปราณี ศิริธร ฅนพัทลุง

สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

พิมพ์ครั้งแรก

พ.ศ. ๒๕๒๓

สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์

663 ถนนสามเสนใกล้โรงพยาบาลวชิร

ก.ท. 3 โทร. 2414946

จัดพิมพ์จำหน่าย

๓๖๑๑

929.1999593

๗๔๕๗

๓๖๑๑. ๖๓๓๓๕๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ปออง

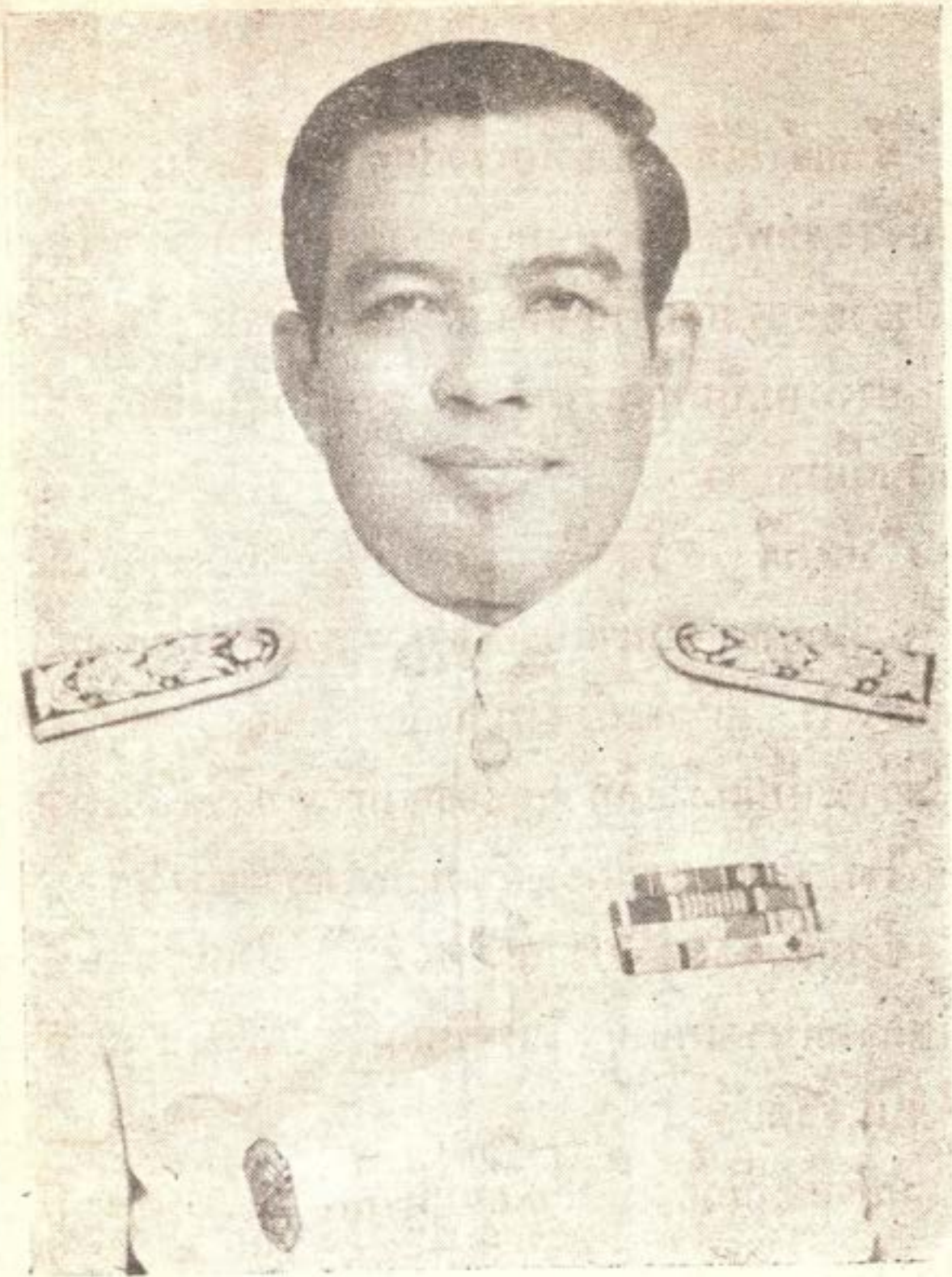
182616

บริษัทเชียงใหม่สหกิจ จำกัด

132 อาคารโรงพยาบาลสุริยง ถนนลอยเคราะห์

เชียงใหม่ โทร. ๒๓๕๓๐๔

นายสุรพงษ์ ขวัญนกุล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๒๓

นายประเทือง สินธิพงษ์
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

ท่านผู้นี้ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งการปกครองบ้านเมืองสมกับที่มหาชนชาวนครเชียงใหม่ ยกย่องเป็น "พ่อเมืองเชียงใหม่" โดยแท้ ควรแล้วทุกๆ ปี ที่มหาชนชาวนครเชียงใหม่และชาวเหนือชาวใต้ที่พำนักอยู่ในเชียงใหม่ ไปรณำคำหัวท่านในเทศกาลปีใหม่

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

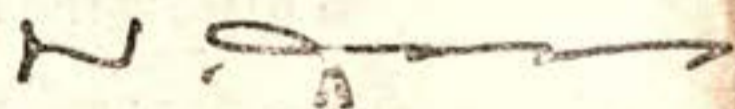
คำนำ

ข้าพเจ้าได้ติดตามอ่านหนังสือที่เขียนโดย "ปราณี ศิริธร" ในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับหนึ่งตลอดมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชีวิตประวัติของ บุคคลที่มชอ เสียงและ ประสบความสำเร็จ ในชีวิต บางท่านเป็นนักบริหาร บางท่านเป็นนักปกครอง และ บางท่านเป็นพ่อค้า

"ปราณี ศิริธร" มีวัตถุดิบเกี่ยวกับบุคคลในอาชีพต่าง ๆ มากมาย จนน่าแปลกใจว่าเขาสามารถรวบรวมค้นคว้ามาได้อย่างไร ไม่ว่าจะป็นงานสำคัญ ๆ ของบุคคลที่เขียนถึง และไม่ว่าจะเป็นเกร็ดเล็ก ๆ น้อยๆ เกี่ยวกับวิถีดำเนินงาน วิธีการแก้ไขปัญหาและวิธีเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรงได้อย่างสุขุม

ข้อเขียนของ "ปราณี ศิริธร" น่าสนใจ น่าศึกษา และหาความเพลิดเพลิน ให้คติเตือนใจ และแนะแนวทางในการดำเนินชีวิต

หนังสือเล่มนี้ เป็นอีกเล่มหนึ่งสมควรแก่การติดตาม ให้ประโยชน์เกินค่าแก่ผู้อ่าน

(นายประเทือง สิริพงษ์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

13 มี.ค. 2523

อดีต พ่อเมือง - แม่เมืองเชียงใหม่
พ.ต.อ. นีรันดร - คุณหญิงพูนสมัย ชัยนาม

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

△ พ่อเมืองแม่เมืองผู้สร้างสิ่งดีงาม △

△ ประทับใจไว้แก่มหาชนชาวเชียงใหม่ トラบชั่ว
นิจนิรันดร △

พ.ต.อ. นีรันดร - คุณหญิงพูนสมัย ชัยนาม

ท่านได้รับเกียรติยศ อย่างสูงส่งจากพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระบรมราชินีนาถได้ทรง ชنانนามท่าน
ทั้งสองว่า “พ่อเมืองแม่เมืองเชียงใหม่” สืบเนื่องจากการบำเพ็ญ
คุณของท่าน ท่านมารับราชการในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ พ.ศ.
๒๕๐๓ จนถึง ๒๕๑๔ นับเวลาถึง ๑๑ ปีเศษ ในตำแหน่งผู้ว่า
ราชการจังหวัด และนายกเหล่ากาชาดเชียงใหม่

ตลอดเวลาที่ท่านรับราชการอยู่ ท่านทั้งสองได้ประกอบ
กรรมดีให้แก่สังคมของนครเชียงใหม่ และไม่เคยทำให้ประชาชน
ผู้สุจริตได้รับความเดือดร้อน ท่านได้ริเริ่มและบุกเบิก และเริ่ม
งานด้านพัฒนาร่วมกับประธานกรรมการพัฒนาการภาคเหนือ
และประธานอนุกรรมการพัฒนาการภาคเหนือคือสองพี่น้องแห่งศ
“กิตติขจร” นำประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวนครเชียงใหม่อย่าง
มหาศาล จึงขอจารึกไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

ผู้บุกเบิกและพัฒนาเชียงใหม่
และทำประโยชน์ให้แก่ภาคเหนือเหลือคณานับ

พล.ต.ต.สง่า กิตติขจร

ประธานอนุกรรมการพัฒนาการภาคเหนือ
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ

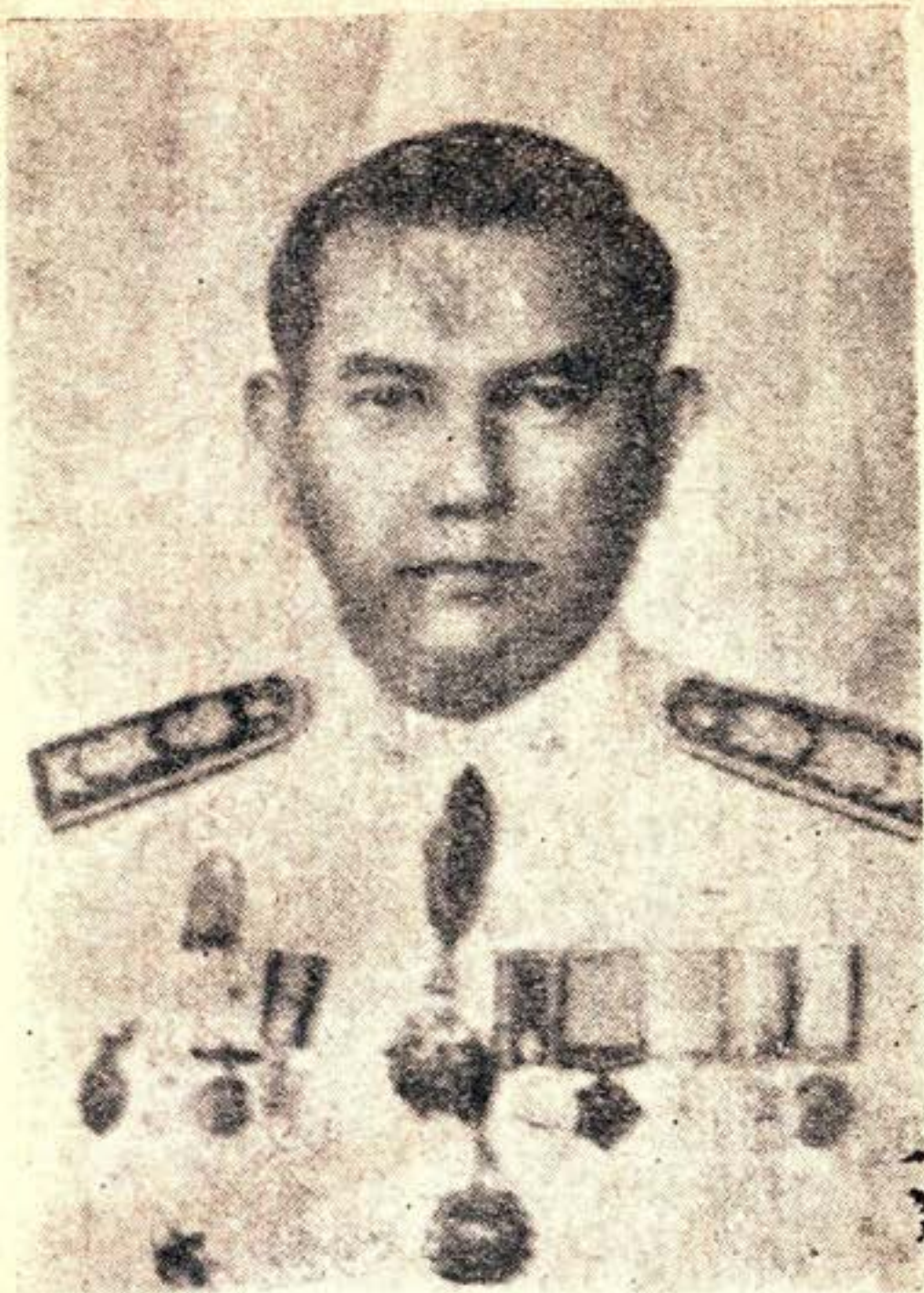
ไม่ต้องบอกกับใครก็ได้ว่า บุคคลผู้นี้เป็นใคร แต่เราพูด
ถึงอดีตกาลที่ผ่านมานับเป็นสิบ ๆ ปี เราไม่พูดถึงในปัจจุบันนี้....
เราจึงบันทึกไว้เป็นอนุสรณ์แก่ชีวิตของเขาณโอกาสนี้ที่เราได้
สร้างหนังสือ “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่”

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

แรงใจ....ให้ท่านนายพลทำงานเพื่อ ชาติ-ศาสน์-กษัตริย์และรัฐธรรมนูญ

เท่าที่ได้ศึกษาและสภาพอันแท้จริง-มาอย่างใกล้ชิด ๑๒ ปี
เศษของครอบครัวท่านนายพลตำรวจตรี สง่า กิตติขจร ประ-
ธานอนุกรรมการพัฒนาการภาคเหนือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระ-
ทรวงการต่างประเทศ

จึงกล่าวได้ว่า คุณหญิงระวิ กิตติขจร คุณหญิง
ของท่านอดีตรัฐมนตรีมีส่วนช่วย เสริมสร้าง-ส่งเสริม-กิจ-
กรรมต่าง ๆ ที่ท่านนายพลได้กระทำให้ก้าวรุดหน้า และเป็นผล
ให้บังเกิดแก่ชนชาวภาคเหนือ ในอดีตกาลที่ผ่านมามากมายมหา
ศาล-ใครจะเถียงบ้างว่าไม่จริง!.....ขอจบเท่านี้ที่จริงมากมายกว่า
นี้หลายสิบเท่านี้

นายศักดิ์ โกศัยกานนท์
ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ในฐานะที่นครเชียงใหม่ เป็นบ้านพี่เมืองน้อง

กับนครลำพูน เป็นวัฒนธรรมและประเพณีอันหนึ่ง ที่ชาวนครเชียงใหม่จะต้องรำลึกถึงชาวนครลำพูนในด้านความรำลึกถึงซึ่งกันและกันในยามสุข - ยามทุกข์ ไม่เคยทอดทิ้งกัน

จึงในวาระดิถี ที่หนังสือ “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่”

ได้ออกมาสู่บรรณโลกนี้ เราจึงรำลึกถึงนครลำพูนก่อนอื่น และเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึง ท่านผู้ว่าราชการศักดิ์ โกลิไศยกานนท์ และ คุณสุดสวาท โกลิไศยกานนท์ ภริยาของท่าน ซึ่งกำลังทุ่มชีวิตจิตใจมุ่งหน้าพัฒนาและสร้างสรรค์ นครลำพูนให้วิวัฒนาการก้าวหน้า ร่วมกับ คุณหญิงเจ้าพงษ์แก้ว ณ ลำพูน ตลอดจนร่วมมือกับ ข้าราชการทุก ๆ ฝ่ายพร้อมกับ ส.ส. จังหวัดลำพูน ตลอดจนพ่อค้าคหบดีในจังหวัดลำพูน

ตลอดเวลาที่ท่านมาอยู่ใน นครลำพูน ในช่วงเวลาเล็กน้อยก็จริง กิจการงานในด้านต่าง ๆ ซึ่งนำมาแห่งความเจริญ กำลังก้าวและรุกหน้าไปในทางดีแทบทุก ๆ กรณี สิ่งไม่คิดว่าจะเกิดขึ้น ท่านก็พยายามขจัดบีบคั้นให้หายไป จึงขอเคารพการวะเ้าใจมาในโอกาสนี้

พล.ต.ท. สุรจิต บันยารชุน

ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๓

(ประธานครลำปาง)

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

พล.ต.ท. สุรจิต บัณฑิต เป็นบุตรชายของ
มหาอำมาตย์โท พระยาตรังคภูมาภิบาล (เจิมบัณฑิต)
สมุหเทศาภิบาลมณฑลอุดรคนสุดท้าย

ชีวิตเริ่มต้นของท่านผู้นี้ อยู่ในวงการศึกษาราชการ
เป็นที่รักใคร่ของบรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั่วไป ที่ท่านได้เคยอบรม
สั่งสอนมา

ท่านเป็นคนเก็บตัวเงียบ ๆ และทำงานอย่างใจเย็น ๆ ไม่
ชอบใช้อำนาจราชศักดิ์ เพราะเคยมีชีวิตเป็นครูมาก่อน แต่อย่าง
ไรก็ตามเราหวังว่า

“ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ นี้ปัญหาเรื่องโจรผู้ร้ายและภัยต่างๆ
ที่จะมาสู่ประชาชนในภาคพายัพคงจะเบาบางลง เพราะฝีมือของ
ท่านเป็นแม่มนั้น” เรามีความหวังไว้อย่างนี้

■ พ.ต.อ. สุพรรณ ปองทอง ■

อดีตผู้กำกับการตำรวจภูธรเชียงใหม่

รองผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๗

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

ตลอดชีวิตที่ท่านผู้ช ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายร้อย
ตำรวจตรี ถึง พันตำรวจเอก

ได้บำเพ็ญกรณียกิจ เป็นมิตรแก่ประชาชน ตลอดเวลา
และอายุราชการของเขา....เป็นสิ่งที่เราจะหลีกเลี่ยงไม่ได้.... และอ
รำลึกถึงคุณงามความดีของเขาเสียมิได้ ที่มีต่อสังคมของนครเซียง
ใหม่บ้านของเรา

นอกเหนือจากการเป็นตำรวจ ที่เก่ง ในทางปราบปรามแล
ยังเป็น นักการทูตที่ดัดเยียม สามารถแก้ไขวิกฤติกาลที่จะเกิดข
อย่างรุนแรงให้สงบลงได้หลายกรณี ที่ไม่เกิดอะไรรุนแรงข
จนเป็นข่าวใหญ่ได้ นี่เป็นความสามารถที่น่าทึ่ง ที่มีกับตัวขอ
ท่านผู้ช

เราจึงขอบันทึกเกียรติคุณงามความดีของเขา ไว้ ใน โอ ก
ที่หนังสือ "ผู้บุกเบิกแห่งเซียงใหม่" ได้ออกมาสู่บรรณโลกนี้
โอกาสนี้ด้วย เพื่อรำลึกถึงเขา....จากปัจจุบันจะเป็นอดีตไปในว
ข้างหน้า

□ พ.ต.อ. สัจจะ กระแสเวส □

ผู้กำกับการตำรวจภูธรเชียงใหม่

ท่านผู้กลับมา พร้อมกับฤกษ์ดีของหนังสือ “ผู้บุกเบิก

แห่งเชียงใหม่” ได้ออกมาสู่บรรณโลกของวงการหนังสือใน

นครเชียงใหม่ แปลงให้เป็นไปพลัดจิตลุลอกสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ซึ่งเราจะถือได้ว่า การกลับมาดำรงตำแหน่งผู้กำกับการ
ตรวจเชียงใหม่ในครั้งนี้ เขาจะเป็นผู้พัฒนากิจการตำรวจเชียงใหม่
ซึ่งที่อยู่แล้วในสมัย พ.ต.อ. สุพรรณ ปองทอง ดำรงตำแหน่ง
กำกับการให้ดียิ่งขึ้นไปอีก

และประชาชนพากันหวังว่า พ.ต.อ. สัจจะ กระแส
ผู้คงจะทุ่มเทชีวิตจิตใจแก้ปัญหาทางด้านโจร-ผู้ร้าย ช่วยแก้
หาเรื่องปากเรื่องท้องของประชาชนที่กำลังเดือดร้อน ทำให้
กลายเป็นคนร้ายไปได้ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ตำรวจจะ
บอบบาทแก้ไขร่วมกับทางคณะกรรมการจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่ง
ผจญปัญหาอยู่ในขณะนี้

และคาดว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ คงจะดีขึ้นในการกลับมา
เชียงใหม่ของเขาในครั้งนี้ ... แสดงว่าทางกรมตำรวจได้
เป็นอย่างที่ว่าเขาจะทำประโยชน์สุขให้แก่มหาชนชาว
นครเชียงใหม่
เราขออวยพร....

■ ปราณี่ ศิริธร ฌพัทลุง ■

ขอรอบขอบพระคุณทุกท่านที่ ใ้กรุณา

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ขอประทานกราบเรียนท่านที่เคารพอย่างสูง

ด้วยใจจริงแล้วกระผมอยากจะมากราบขอขอบคุณ ท่าน
ทุกๆ คนให้ถึงบ้าน แต่ไม่สามารถจะมาได้ให้ทั่วถึง จึงขอถือโอกา
สอันเป็นมงคลนี้ขอน้อมมอบหนังสือ “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่”
ใหม่” มาแทนตัวกระผมในโอกาสนี้ด้วยขอรับกระผม....

เมื่อ ๑๗ ปีก่อน พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้ค้นคว้ารวบรวมเขียน
“เพชรลานนา” สำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่ง และในปี พ.ศ. ๒๕๒๐
ได้รวบรวมเรื่องของ “ผู้บุกเบิกเชียงใหม่” ซึ่งสร้างคุณงาม
ความดีไว้ให้แก่บ้านเมืองของเราอีกครั้งหนึ่ง เอาไว้ประดับ “นคร
เชียงใหม่” และภาคพายัพของเรา

จึงขอฝากความรักเมตตาต่อท่านมาในโอกาสนี้ด้วย ขอได้
รับความขอบคุณอย่างสูง

ด้วยความนับถืออย่างจริงใจ

ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง

บ้านประชาปราณี ๘๘ ซอยศิริธร ๒ ถนนมณีนพรัตน์ ต. ศรีภูมิ
นครเชียงใหม่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๓

△ ผู้ช่วยงาน “ผู้บุก
เบิกแห่งเชียงใหม่” △

△ เสวก กิตติกุล △
เป็นนักหนังสือพิมพ์
นักสังคมสงเคราะห์ นัก
ธุรกิจ คหบดีคนหนึ่งของ
นครเชียงใหม่ เป็น

ศิษย์เก่า รร.มงฟอร์ตวิทยาลัยเชียงใหม่ - เคยดำรงตำแหน่งเลขา
สื่อชาวบ้านเชียงใหม่รุ่นสวนดอก ๑ เป็นกรรมการสมาคม หนังสือ
พิมพ์ภาคเหนือแห่งประเทศไทยหลายสมัย เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสมา
คม เจ.ซี. แห่งเชียงใหม่ร่วมกับ ชาญ ศิโรรส และ วรกร
คันทรานนท์, พงษ์ สุภาวสิทธิ์

เขาเป็น ผู้ริเริ่มความคิดตั้ง ชมรมสอมวลชน เป็นคน
คนแรก และได้มีผู้รับช่วงงานต่อไป เขาเป็นคนที่มองเห็นความ
ทุกข์ของผู้อื่นเหมือนทุกข์ของตน และเรียกร้องกู่ก้องตะโกนหา
ความเป็นธรรมให้สังคมของมวลชน ผู้ที่มีได้รับความเป็นธรรม

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

อาทิเช่นริเริ่มก่อตั้ง ชมรมมวยอาชีพเชียงใหม่ ริเริ่มทำหนังสือพิมพ์ปกสีมันระยับฉบับแรกในเชียงใหม่ ร่วมกับ อุตัย โอสถพันธุ์ ชื่อหนังสือพิมพ์ "ชาวเหนือ" กีฬาปริทรรศน์

ผลงานของเขาหลายอย่างที่เขาริเริ่ม ได้มีผู้นิยมชมและนำไปใช้ในสโมสรและสังคมต่างๆ อย่างมากมาย ในปัจจุบัน เสวก กิตติกุล เป็นผู้ดำเนินงานและแรงใจให้ ปราณีย์ ศิ ผู้เขียนเรื่อง "ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่" ซึ่ง เสวก กิตติกุล เป็นบรรพจารย์วิชาการหนังสือพิมพ์คนแรกให้ แก่เขา ทำให้ชื่อเสียงนั้นผ่านพ้นไปโดยดี ปัจจุบัน เสวก กิตติกุล เขา ดำรงตำแหน่งเป็น ผู้อำนวยการกุญชรธุรกิจ เกี่ยวกับกิจการ โรงคชสาร และ เดอะทวินคาเฟ่...ขอบคุณครับ

● **แปลงให้เป็นไปพลัทธิที่ลจกสภณาที่จัดเก็บโดย** การกระทรวงศึกษาธิการ
อดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำสหประชาชาติ ณ กรุงเจนีวา **ได้กล่าวว่า** "ปราณีเล็กน้อยการเมือง
เดอะทำดีมาากแล้ว **คุณควาเขยนประวัติศาสตร์ลานนาไทยคควาจะโคประ โขชนแก่ชาวเหนือของเรา"**

ธิดาพลตรีเจ้าราชบุตร เชียงใหม่ได้ประ
ทานกรุณาให้แรงใจ สร้างความดีให้แก่
สังคมนครเชียงใหม่

● เจ้าหญิงระวีพันธุ์ ณ เชียงใหม่ ● ได้เล็งเห็นความตั้งใจจริง
ของ ปราณี ศิริธร ซึ่งมุ่งหน้าจะทำประโยชน์แก่สาธารณะชนทุก ๆ
ด้าน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวนครเชียงใหม่ จึงได้ประทาน
กรุณาบันทกให้ ปราณี ศิริธร ว่า

“ขออวยพรให้คุณปราณี ศิริธร ผู้มุ่งหน้าจะทำประโยชน์ให้
แก่ชาวเชียงใหม่จงประสบความสำเร็จทุกประการ.”

ระวีพันธุ์

๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๑

คำแถลงของสำนักพิมพ์

ในบรรดานักประวัติศาสตร์“ลานนาไทย” ที่มีผล

งานเผยแพร่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่ผู้สนใจ และนักวิชาการนั้น

นอกจากท่านศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ และอาจารย์ไกร

ศรี นิมมานเหมินท์ อาจารย์ชุ่ม ณ บางช้าง (ลพบุรี), คุณ

สงวน โชติสุขรัตน์ และก็ยังมิ คุณปราณี ศิริธร ณ พัทลุง

เจ้าของสารคดีประวัติศาสตร์ลานนา “เพชรลานนา” ที่มีผลงาน

ค้นคว้าสารคดีชีวประวัติบุคคลสำคัญของลานนาหลายร้อยเรื่องอยู่

อย่างสม่ำเสมอ

ข้าพเจ้าหวังว่า “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่” ของ คุณปราณี

ศิริธร ณ พัทลุง จะเป็นทีพอใจของนักศึกษาและผู้สนใจในชีวิต

และการต่อสู้ของบุคคลในสกุลต่าง ๆ ของเชียงใหม่ในอดีต

และหวังใจว่าคงจะได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นหาฝาคั่งจาก

ชาวเชียงใหม่เป็นอย่างยิ่ง เพราะจะหาอ่านและรวบรวมเป็นเล่ม

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ได้ยากมาก และผลประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ มีสาระประโยชน์
คุ้มค่ามาก.

ด้วยการวะ

ธรรมนูญ เรื่องศิลป

สำนักพิมพ์เรื่องศิลป

๑๕ มีนาคม ๒๕๒๓

สารบัญเรื่อง

1	หลวงอนุสารสุนทร	1
2	หลวงโยนการพิจิตร	31
3	เจ้าสัวชูโอสถาพันธ์	47
4	เจ้าราชภาคินัย (น้อยเมืองชั้น)	75
5	นายห้างตั่งวุ่นซุนห์	95
6	แม่นายคำใส ศักดาทร	113
7	สามนายวานิชแห่งพิงคนคร (นายไต้เจียวปีฎกานนท์, นายรว ๕ ศักดาทร และนายสงวน ลีรพันธ์)	137
8	รัชกาลที่ 7 กับพ่อค้าจีน จีนเชียงใหม่	157
9	ต้นสกุล “ชินวัตร” แห่งนครเชียงใหม่	169
10	โสภณ รักราชภูร์ นายอำเภอยอดพัฒนา และ พตท. สมชัย พานิชกุล นายตำรวจสุภาพบุรุษ	263
11	บรรจบล้มจรูญผู้บุกเบิก นสพ. ไทยนิวส์	253

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

แรงใจคลให้สร้างสรรค์ค้งามไว้ในนครเชียงใหม่ - เสียดสละต่อสูเพื่อประชาชนผู้ยากไร้ ● พลตรี
เจ้าราชบุตร (วงษ์ตะวัน ณ เชียงใหม่) ประมุขของสกล "ณ เชียงใหม่" ได้ประทานบันทึกให้แก่
"ปราณี ศิริธร" ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่" ว่า "ปราณี ศิริธร เป็นเด็กดีทำประโยชน์ให้แก่นครเชียง-
ใหม่" ๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๑

นายจอร์ โรจนวิภาต

อธิบดีผู้พิพากษาศาลภาค ๕

ได้ประธานกรรมาธิการ "ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่" ซึ่งได้
กำเนิดออกมาในยุคสมัยของท่าน ซึ่งได้มาดำรงตำแหน่ง อธิบดี
ผู้พิพากษาศาลภาค ๕ นครเชียงใหม่ภาคเหนือของกรุงสยาม ปี

พศ. ๒๕๒๓

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ท่านอธิบดีผู้พิพากษาศาล ๕
วิจารณ์หนังสือ “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่”

คุณปราณี ศิริธร ได้ส่งหนังสือเรื่อง “ผู้บุกเบิกแห่งเชียงใหม่” มาให้อ่านและขอให้วิจารณ์ ข้าพเจ้าเห็นว่าหนังสือนี้เป็นเกียรติประวัติของบุคคลซึ่งผลงานของเขาแม้จะเป็นเพียงวิวัฒนาการส่วนบุคคล แต่ก็มีส่วนช่วยให้สังคมหรือชุมชนเจริญเติบโตขึ้น นับว่าเป็นคุณงามความดีส่วนหนึ่ง

ทั้งการสร้างคุณงามความดีนั้นไม่ว่าจะเพื่อส่วนตัว หรือส่วนรวมย่อมไม่สูญหาย อย่างน้อยก็ยังมีคนอย่าง คุณปราณี ศิริธร รำลึกถึงเผยแพร่ให้หมู่ผู้อ่านตลอดทั้งบุตรหลานผู้สืบสกุลได้ทราบไว้เป็นอนุสรณ์ หวังว่าหนังสือนี้คงยังประโยชน์ ให้แก่ผู้อ่านบ้างไม่มากนักน้อย

ขจร โรจนวิภาต

อธิบดีผู้พิพากษาศาล ๕

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

หลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ)

ต้นสกุล "สุนฮ" ผู้รวบรวมของหิ้งสุนฮอนุสาร

เชียงใหม่

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

แม่นางกิมฮ้อ "ชุตีมา" นิมมานเหมินท์

บุตรคนใหญ่ของหลวงอนุสารสุนทร ผู้เป็นหลักใหญ่

ห้างอนุสารสุนทร

△ เรื่องของห้างหุ้นส่วนอนุสารที่ท่านยังไม่รู้จัก!

△ ชีวิตและแบบฉบับของ

△ หลวงอนุสารสุนทร
(สุนฮ์ ช้วย่งเส็ง)

△ ตันตระกูล “ชุตีมา” แห่งนคร
เชียงใหม่

△ หลวงอนุสารสุนทร ผู้มีอนุสรณ์อยู่ทุกมุมเมือง

△ เพราะความซื่อสัตย์สุจริต-เป็นคนเห็นอกเห็นใจคนจน ใจบุญ

สุนทาน-และกลัวความจน-จึงทำให้ท่านประสบความสำเร็จ

△ หลวงอนุสารสุนทร เจ้าของกตិพจน์ “ซื่อสัตย์และขยันขัน

แข็ง” เจ้าของสมณานามว่า “พ่อค้าสารพักช่าง” คหบดีผู้มีถาวร

วัตถุสถานก่อสร้าง ในวัด-ในโรงพยาบาล โรงเรียน ได้

บรรดาศักดิ์เพราะเกียรติคุณของความดีงาม ไปรคคิตตามเรื่อง

ของท่านมีทักษะแปลกๆ ไม่หวั่นไหวใคร

แปลลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

เรื่องราวของคุณหลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ) คุณ
 ของอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ อาจารย์ประวัติศาสตร์ข
 ลานนาไทยนักค้นคว้าโบราณคดีของภาคพายัพ ผู้เป็นหลาน
 ของคุณหลวงอนุสารสุนทร ท่านได้ให้ความแจ่มกระจ่าง เกี
 กับชีวิตการต่อสู้ และความเป็นมาของชาติตระกูล ของบรรพบุ
 และบรรพสตรีของหลวงอนุสารสุนทรในชั้นแรก และเราได้ค
 คว้าสืบเสาะมาเพิ่มเติมอีกมากมายหลายเรื่อง เพื่อให้สมบูรณ์แ
 ยิ่งขึ้น

△ ความเป็นมาของพวกสกุล “ชุตินา”
 และของหลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ)

หลวงอนุสารสุนทร(สุนฮ) เป็นคหบดีระดับมหาเศรษฐ
 คนหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของเม
 เชียงใหม่คนหนึ่ง ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในคำนี้เป็นที่เคารพแ
 สรรณูเสรีของบุคคลทั่วไป ในจังหวัดเชียงใหม่และใกล้เคียง
 ในคำนี้พุทธมามกะ-ในคำนี้พ่อค้าพานิช และในกลุ่มของข้าราชการ
 เพราะหลวงอนุสารสุนทรเป็นกรรมการพิเศษของจังหวัด
 เชียงใหม่คนหนึ่ง ชื่อของหลวงอนุสารสุนทรเป็นที่เคารพยกย
 และนับถือของมหาชนทั้งหลายโดยทั่วไป เพราะการเสียสละจ

การบริจาคสาธารณกุศล ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และการ
ศึกษาให้แก่บ้านเกิดเมืองนอนของตน และกระทำคุณงามความดี
ไว้มากพร้อมกันบวกรากฐานสร้างหลักฐานฐานะให้เป็นปึกแผ่นแก่
บุตรหลานในสกุล “ชุกติมา” และ นิมมานเหมินท์ให้สร้างแต่
ความดี

บรรดาบุตร หลาน ของหลวง อนุสารสุนทร ผู้เป็น
ทายาทได้สร้างสรรค์ สาธารณ ประโยชน์ไว้เป็น สิ่งที่ ประทับ ใจแก่
ชาวนครเชียงใหม่ทั้งหลายอย่างมากมาย จากการคิดและริเริ่ม
ของเขา ก่อเกิดประโยชน์อย่างมหาศาลให้แก่ประชาชนในมณฑล
พายัพภาคเหนือของเราอย่างมากมาย เช่นกรณียี่ตู่และเวียงกร้อง
ขอให้รัฐบาลจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จนสำเร็จ ตลอดจน
จนเป็นแรงสมองแรงความคิดนานับประการ สร้าง “พุทธ-
สถาน” เป็นศูนย์กลางของชุมชนได้สำเร็จดูล่วงไปโดยดี และมี
กรณียี่ตู่อื่นอีกมากมาย ที่บุคคลในสกุล “ชุกติมา” และ
“นิมมานเหมินท์” ได้สร้างขึ้นในนครเชียงใหม่ ณ บรรณภิภพ
แห่งกรุงสยามลงให้เป็นไฟลัทธิจัทลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

△ บรรพสตรีของ “ชุตีมา” มาจากพวกสกุลแซ่ของ
พระเจ้าตากสินมหาราช

หลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ) ผู้ที่เป็นเจ้าของชั่วประวัติ
อยู่ ณ บัดนี้ มารดาของท่านคือ แม่นายแว่นนั้นเป็นบุตรี ของ
เถ่าแก๋ซ้อ แซ่เต้ และ คุณยายหงษ์ ซึ่งท่านหงษ์ผู้นั้นเป็น
ชาวจังหวัดธนบุรี นับว่าเป็นหลานจีน บรรพชนฝ่ายมารดาของ
หลวงอนุสารสุนทรนั้นได้เกิดในสกุล “แซ่เต้” ซึ่งถือกันว่า
เป็นพระญาติวงศ์ของบิดาของพระเจ้าตาก คือ นายอากรไหฮอง
แซ่เต้ ซึ่งเป็นนายอากรบ่อนเบี้ย มีบรรดาศักดิ์ชั้นประทวน
เป็น ขุนพัฒน์ และมารดาของพระเจ้าตากสินมหาราชชื่อคุณนาง
นกเอียงเป็นคนไทยในกรุงศรีอยุธยา

และตามประวัติกล่าวกันสืบ ๆ มาว่า บรรดาพวกลูก
หลานจีนแซ่เต้ เชื้อสายพระญาติวงศ์ของพระเจ้าตากสินมหาราช
ได้อพยพหลบหนีภัยทางการเมืองมุงหน้า ขึ้นทางเหนือสู่มณฑล
พายัพ เป็นละลอกหลายละลอกด้วยกัน เพื่อความปลอดภัยใน
การเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ เพราะเกรงว่าจะถูกไล่ความได้และเป็น
อันตรายแก่ชีวิต

และในระยะไล่เลี่ยกันนั้นเอง บรรดาคนจีนที่มีภรรยา
เป็นคนไทยแท้ และลูกครึ่งจีน ซึ่งเกรงภัยทางการเมืองจาก
ข้าราชการไทยในยุคนั้น ก็ได้ทะยอยอพยพออกจากกรุงธนบุรี
ไปพำนักอยู่ในบ้านท่าดินแดงอยุธยาบ้างและจังหวัดอื่น ๆ ทาง
เหนือๆ ขึ้นมา เช่น ทรกุด นุ่ม, ทรกุดไค้, ทรกุดอึ่ง
ทรกุดฉั่ว ทรกุดภู ทรกุดตัง-ตัน-ไต้ว และในทรกุดต่างๆ
ซึ่งใช้นามสมัยกระโน้นและจนบัดนี้ว่าแซ่หนั้นแซ่หนั้น ตามสัญญา-
ลักษณะของผู้มีความเจริญในทางวัฒนธรรมแล้ว

ณ หมู่บ้านช่างฆ้องซึ่งอยู่ติดกับบ้านกุช้าง สองบ้าน
ดังกล่าวอยู่ในเขตของอำเภอเมืองลำพูน ได้มีครอบครัวของ
นายพานิชชาวจีนซึ่งถือว่าเป็นชาวเมืองลำพูนไปแล้ว เพราะได้
มาตั้งหลักฐานอยู่นานแล้ว

ในสมัยดังกล่าวนี้ ตรงกับสมัยที่ เจ้าไชยลังกาพิศาล
โสภาคย์คุณ เป็นเจ้าผู้ครองนครลำพูน (พ.ศ. 2391 ถึง พ.ศ.
2414) เป็นเจ้าผู้ครองถึง 24 ปี ตรงกับรัชสมัยพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระเจ้าแผ่นดิน และต่อมาเจ้าหลวงการาคิเรก
รัตนไพโรจน์เป็นเจ้าผู้ครองเมือง พ.ศ. 2414 ถึง พ.ศ. 2431
รวม 17 ปี ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวเป็นพระเจ้าแผ่นดิน

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

สมัยดังกล่าวตนเองนายพานิชย์ชาวจีนคนหนึ่ง ในจำนวน
หลายคน ที่ได้ถือกำเนิดในสกุล “แซ่แต้” ซึ่งเป็นผู้มีฐานะมั่ง
คั่งแล้ว เขาผู้นั้นชื่อ เก้าแก่ช้อ แซ่แต้ และมีภรรยาชื่อ
คุณแม่หงษ์ ทั้งสองท่านนี้ ได้มีบุตรสาวสวยอยู่คนหนึ่ง ชื่อ
แม่นายแวน ผู้นี้จะมีพี่น้องอีกกี่คนไม่ปรากฏ เพราะตามประวัติ
ก็ไม่มี บรรดาลูกหลานได้บันทึกไว้

เข้าใจว่าเก้าแก่ช้อคุณแม่หงษ์ แซ่แต้คงมีบุตรสาวคน
เดียวเท่านั้น ถ้าหากว่ามีมากกว่านั้นแล้ว พวกสกุล ชูติมา และ
นิมมานเหมินท์ คงจะกล่าวอ้างแล้วแต่เท่าที่ทราบก็มีชื่อ แม่-
นายแวนคนเดียวเท่านั้นจะมีชื่อเป็นสองพยางค์ว่า แวนแก้ว ก็
ไม่ใช่หรือ คำแวน ก็ไม่ใช่ ชื่อท่านว่า “แวน” เฉยๆ แต่
ผู้เขียนคิดว่าคงจะชื่อ “คำแวน” มากกว่าชื่อ “แวน” เฉยๆ

นี่คือความเป็นมาและชีวประวัติสังเขปของ แม่นายแวน
ผู้เกิดมาเป็น “คุณแม่” ของมหาเศรษฐีเชียงใหม่และเป็นคุณย่า
ของ รัฐมนตรีและผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่หลายคน และ
เป็นบรรพสตรีของสกุลนักการเมืองของเชียงใหม่ สกุลของมหา-
เศรษฐีเมืองเชียงใหม่

และในยุคเดียวกันนี้เอง ในรัชสมัยของ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชนทรงราชย์สมบัติเป็น

พระเจ้าแผ่นดินของกรุงสยาม ณ ที่บ้านกุซ้าง ซึ่งติดต่อกับบ้าน
 กางม้องในยุคนั้นก็ได้มี ชายหนุ่มชาวจีนนอกคนหนึ่ง ซึ่งมีชื่อ
 นายต้อย แซ่ฉั่ว ผู้เป็นชาวจีนแท้ ภูมิลำเนาเดิมคือ
 บ้านทัวเก อำเภอก่งไฮ่ จังหวัดชัวเถา ประเทศจีน
 (สาธารณะประชาชนจีนในปัจจุบันนี้)

นายต้อย แซ่ฉั่ว เป็นพ่อค้าหนุ่มที่เป็นโสดได้มีความ
 อุตสาหะวิริยะเป็นพิเศษ เพราะมุ่งมั่นที่จะสร้างตนเองให้มีความ
 ก้าวหน้าให้จงได้ และก็ได้ตั้งร้านค้าขายจำหน่ายของเบ็ดเตล็ดที่
 จำเป็นต่อการครองชีพ อันประชาชนท้องถิ่นต้องใช้อยู่ทุกเมื่อ
 เชื้อวัน อีกไม่นานนักก็ตั้งตัวได้ และเป็นบักแผ่นตามลำดับ
 พร้อมกับมีฐานะมั่นคง เป็นผู้มั่งคั่งและความประพฤติดีคนหนึ่ง
 ในละแวกบ้านนั้น และก็เพราะความเป็นผู้มีประพฤติดีนี้เอง
 ประกอบทั้งเป็นคนขยันหมั่นเพียรมานะพยายาม พวกผู้ใหญ่ชาว
 จีนในละแวกบ้านเดียวกัน จึงได้แนะนำให้ไปสูกขอแม่ นายคำแ้วน
 บุตรีสาวของเจ้าแก้วช้อกับคุณแม่หงษ์มาเป็นคู่ชีวิตศรีภรรยา

ในที่สุดนายต้อย แซ่ฉั่วฯ กับแม่ นายคำแ้วนหรือแ้วน
 ก็ได้กระทำการสมรสกันตามขนบธรรมเนียม ประเพณีจีนและไทย
 ตามแบบของเจ้าแก้วช้อและคุณแม่หงษ์ ต่อมาอีกไม่นานนัก

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

นายต้อยกับแม่นายแ้วนก็ได้ให้กำเนิด บุตรคนหัวบี้ออกมาสู่โลกนี้ ตรงกับ พ.ศ. 2396 (ตามคำบอกเล่าของ คุณทองใบ นิมมาน-เหมินท์ น้องชายคนเล็กของ รัฐมนตรีสุกิจ นิมมานเหมินท์)

เด็กผู้หญิงบุตรคนหัวบี้อของนายต้อยแม่นายแ้วน ชุติมา คนนี้เองคือ คุณย่าของท่านรัฐมนตรีสุกิจ นิมมานเหมินท์ และ คุณย่าของอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ เมื่อเด็กผู้หญิงเติบโตขึ้น บิดามารดาก็ได้ตั้งชื่อว่า “จันทน์” แม่นายจันทน์ ผู้นี้เป็น พี่สาวคนโตของหลวงอนุสารสุนทร และเป็นบรรพสตรีที่เป็นต้นสกุล “นิมมานเหมินท์” ในปัจจุบันนี้นั้นเอง หาใช่ใครที่ไหนไม่

จึงกล่าวได้ว่า บรรพสตรีของสกุล นิมมานเหมินท์ นั้นไปจากสกุล “ชุติมา” นั้นเองดังเราจะได้เล่าต่อไป

นายต้อยกับแม่นายแ้วน ชุติมา ได้มีบุตรชายหญิง มีดังนี้คือ

- 1) แม่นายจันทน์ ชุติมา ได้สมรสกับ นายมาอี่-นิมมานเหมินท์ เป็นบิดาของบุตรชายหญิงอีกหลายคนดังจะกล่าวต่อไปในเรื่องสกุล “นิมมานเหมินท์” แต่ที่เกี่ยวข้องกันที่เป็น ผู้ให้กำเนิดคนสำคัญสองคนคือ นายหยี นิมมานเหมินท์ บุตรชายคนที่ 6 ท่านผู้นี้เป็นบิดาของ ศาสตราจารย์ สุกิจ

นิมมานเหมินท์ รองนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา และ เอกอัครราชทูตอินเดีย และบุตรชายคนที่ 7 ของนายกี นิมมานเหมินท์ สมรสกับ แม่นายกิมฮ้อ ชุติมา บุตรีของหลวงอนุสารสุนทรน้องชายของ แม่นายจันทน์ ซึ่งมีศักดิ์เป็น "คุณน้า" ของนายกี นิมมานเหมินท์ นั้นเองหาใช่ใครอื่นไม่ ซึ่งเป็นบิดาของอาจารย์ไกรศรี นิมมาน-เหมินท์ และท่านนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง นิมมานเหมินท์และบุคคลสำคัญอีกหลายคน

2) นายสุนภู ชุติมา บุตรชายคนที่ 2 ของนายต้อย แม่นายแว่น มีบุตรชายหญิงคือ 1) แม่หลวงชุติมา 2) นายหน่อ ชุติมา 3) นายกิม ชุติมา 4) นายแคง ชุติมา 5) นายเล็ง ชุติมา (นายหน่อ ชุติมาเป็นบิดาของคุณครูสุนเฮา ชุติมา และนาย สุนเทา ชุติมาบิดาของนายทวี ชุติมา และนายติเรก ชุติมา)

3) นายสุนฮง ชุติมา บุตรชายคนที่ 4 ของนายต้อย แม่นายแว่น ได้สมรสกับแม่คำมุลญาติสนิทกับนายวนิช ทัพปาน (เจ้าแก้วหมาขาว) บิดาคณะนายกิมวงนภรรยานายชูโอสถาพันธ์ นายสุนฮง ชุติมาเป็นบิดาของ นายสุวิชช พันธ์เศรษฐ อดีต ส.ส. เชียงใหม่ 5 สมัย และอดีตรัฐมนตรี 2 สมัย และ

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

นายทองดี อิศราชีวิน ส.ส. เชียงใหม่ 5 สมัย นายสุนง—
 ชุติมา เป็นบิดาของแม่นายทองสุข “ชุติมา” คันทิพงศ์ มารดา
 ของ นายไกรสร คันทิพงศ์ อดีต ส.ส. เชียงใหม่ 6 สมัย และ
 อภิธรรมมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรสหกรณ์ และบุตรชาย
 ของท่านคนใหญ่คือ นายไหล่แม่ ชุติมา ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ จะได้
 บรรยายเรื่องราวของสายสืบสกุลของนายสุนง ชุติมา ต่อไป

4) หลวงอนุสารสุนทร นามเดิมชื่อ สุนธิ เป็นบุตร
 ชายคนที่ 4 ของ นายต้อยแม่ นายแวน ชุติมา ท่านผู้นี้ได้สมรส
 กับ คุณนายคำเที่ยง บุรี มีบุตรชายหญิงคือ 1) แม่นายกิมฮ้อ
 ชุติมา สมรสกับนายกี นิมมานเหมินท์ บุตรชายของคุณบ้าจันทน์
 พี่สาวคนใหญ่ของบิดา

2) นายแพทย์ยงค์ ชุติมา นายแพทย์ใหญ่ของ
 กระทรวงสาธารณสุข

และหลวงอนุสารสุนทร (สุนธิ ชุติมา) กับแม่นาง—
 อโนชาได้มีบุตรชายหญิงมีนามดังต่อไปนี้คือ

1 นายสงัด ชุติมา (บรรจงศิลป์) 2) นายเชอ ชุติมา
 (อนุสารสุนทร) 3) น.ส. กรองทอง ชุติมา 4) นายวิวัฒน์—
 ชุติมา 5) นายชัชวาลย์ ชุติมา ส.ส. จังหวัดเชียงใหม่ และมี
 หลานที่มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ อีกหลายคนด้วยกัน

5) แม่นายบุญปิ่น ชุติมา บุตรีคนที่ 5 ของนายค้อย
 แม่นายแวน ชุติมา น้องสาวคนสุดท้ายของหลวงอนุสารสุนทร
 มีบุตรหญิงคือ 1) แม่นายแดง 2) นายศรีเรียง คณะพงศ์
 3) แม่นายหล้า ศักดาทร สมรสกับนายรว ศักดาทร เป็นมารดา
 ของนางนงนุช จินคาศิลป์ และนายณรงค์ ศักดาทร แห่งบริษัท
 นิยมพานิชย์

△ คุณยายฝันเห็นพ่อเอาอิ้^๕แรงมาเลี้ยงก่อนหลวง- อนุสารสุนทรเกิด

หลวง อนุสารสุนทร ได้ถือ กำเนิด ในเดือน พฤศจิกายน
 พ.ศ. 2410 ตรงกับปีเถาะ ที่บ้านช่างฆ้อง อำเภอเมือง
 จังหวัดลำพูน เป็นบุตรชายคนที่ 4 ของนายค้อยแม่นายแวน
 ชุติมา และก่อนหน้านั้นได้มีพี่สาวคนแรกคือ นางสาวจันทน์
 ชุติมา ซึ่งภายหลังได้สมรสกับ นายอ๋อ นิมมานเหมินท์ และมีพี่
 ชายคือ นายสุนทร ชุติมา นายสุนทร ชุติมา

มีเรื่องเล่ากันว่า ก่อนหน้าที่หลวงอนุสารสุนทรจะได้ถือ
 กำเนิดออกมาสู่โลกนี้ คุณยายหงษ์มารดาของแม่นายแวน ได้
 ฝันเห็น นายค้อยสามีของแม่นายแวนลูกเขยของ ท่านจับ อิ้^๕แรงมา
 เลี้ยงไว้

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
 หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

และในฝันของคุณยายหงษ์ได้ถามนายต้อย ชุติมา บิดา
ของหลวงอนุสารสุนทรว่า เธอแรงตัวนี้มาทำไมเพราะไม่มีใคร
เขาเลี้ยงกัน แต่ นายต้อยกลับตอบว่า

“แรงตัวนี้” ก็พอดีคุณยายหงษ์ ก็ตกใจตื่นพอดี
และในเวลารุ่งขึ้น แม่เลี้ยงแวนชุติมา ก็ได้ให้กำเนิด
หลวงอนุสารสุนทร เมื่อเกิดออกมาลืมตาสู่โลกนั้นปรากฏว่า
ลักษณะของ หลวงอนุสารสุนทรตอนเป็นเด็ก ๆ มีเนื้อหนังเหี่ยวยุ่น
เหมือนคนชรา และมีลักษณะเหมือน นกแร้งเฒ่าตามนิมิตรของ
คุณยายหงษ์

คุณยายหงษ์ จึงคิดว่า ที่ตนนิมิตรฝันเห็นนกแร้งแก่
หนังเหี่ยวยุ่นนั้น คงจะเป็นนิมิตรที่หลานชายคนนั้นมาเกิดอย่าง
แน่นอน คุณยายหงษ์พร้อมกับบิดามารดาและญาติจึงปรึกษากัน
ตามนิมิตรฝัน มาประมวลเข้าเพื่อให้เป็นมงคลนาม ตามความ
เชื่อถือของคนสมัยนั้นให้ชื่อหลวงอนุสารสุนทรเป็นชื่อจีนว่า สุน

แต่ชาวบ้านชอบเรียกและล้อเล่นหลวงอนุสารสุนทร เมื่อ
เด็ก ๆ ตั้งชื่อท่านเองล้อเลียนว่า “อแรงแก่” ตามนิมิตรฝันของ
คุณยายหงษ์ สมัย พ.ศ. 2410 เป็นปีที่ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤ
กาล การทำนาไม่ได้ผล ชาวบ้านชาวเมืองต้องทุกข์ยากลำบาก

มาก เรียกกันตามภาษาสมัยนั้น ว่าชั่วยากหมากแพง เป็นสมัย
ที่เจ้าหลวงการาคิเรกรัตน์ไพโรจน์ (ดาวเรือง ฅ ลำพูน) ยัง
มีชีวิตอยู่และได้ดำรงตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครลำพูน แต่จะเพาะ
ที่บ้านของนายต้อยกับแม่นายแวนไม่ได้มีความลำบากยากแค้นแต่
อย่างไรเพราะได้มีฐานะคืออยู่แล้ว

△ หลวงอนุสารไม่ได้เอาไม้คานปิดทอง △

เกี่ยวกับชีวิตหลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ์ ชุติมา) ได้
มีผู้เข้าใจผิด เกี่ยวกับชีวประวัติของท่านในตอนวัยหนุ่ม บางคน
เข้าใจว่า เป็นเงินมาจากนอกหรือมาจากเมืองเงินลำบากจน และ
หาบของขายมาก่อน แล้วจึงได้มั่งคั่งและร่ำรวยขึ้นภายหลัง และ
ได้มีข่าวว่าเอาไม้คานที่หาบของขายปิดทองคำไว้ สำหรับเรื่องนี้
ได้สืบตามพวกเจ้านายเมือง เชียงใหม่ที่มีอายุมาก ๆ มาก่อน และ
บรรดาพ่อค้าวานิชทั้งหลายในเชียงใหม่หลายคนด้วยกัน ปรากฏ
กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า หลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ์ ชุติมา)
ไม่เคยค้าขายหาบคอนมาก่อน เพราะทางค่านบิดาและมารดาก็
เป็นคนมีหลักทรัพย์มาก่อนแล้ว และคุณตาคุณยายก็เป็นคหบดี
ของบ้านช่างฆ้อง อำเภอเมืองลำพูน และเมื่อมาตั้งหลักฐานที่
เชียงใหม่ ก็ได้เปิดร้านขายของแล้วโดยได้ติดตามขึ้นมาอยู่กับ
แปลงให้เป็นพลัดจัทลจากสำเนาที่จดเก็บโดย

บิดาภายหลัง ก็จะได้บรรยายให้ทราบต่อไป และบุคคลตัวอยู่ที่
ที่สามารถทำมาค้าขายให้เจริญก้าวหน้าด้วยการใช้ไม้คานหาบเล็
ซึ่งตั้งแต่เริ่มต้นนั้น คือ เจ้าแก้วฟองหลี่ ซึ่งนับว่าอยู่ที่เมืองนคร
ลำปาง

△ อุปนิสัยของลูกจีนในเมืองเหนือรักคนเมือง △

เป็นที่ทราบกันอยู่แล้ว ตามประวัติของหลวงอนุส
สุนทร (สุนฮ์ ชุติมา) นี้ ได้เกิดที่บ้านกู่ช้าง อำเภอเมือง
ลำพูน และได้เติบโตในจังหวัดลำพูนได้เคยไปอยู่กับ แม่
จันทน์ พี่สาวคนใหญ่ภรรยา นายมาฮ์ นิมมานเหมินท์ ที่อำเภอ
ป่าซางอยู่หลายปีหลังจากแม่ตายแล้วถึงแก่กรรมแล้ว และพ
นายท้อยได้อพยพมาอยู่แถวตะวันออกกวัดเกตุ ผังแม่ น้ำบึง ตะ
ออก บรรดาบุตรหลานชาวจีนในเมืองเหนือ ส่วนมากถ้าเป็น
บุตรหญิงแล้ว มักจะตั้งชื่อเรียกเป็นภาษาพื้นเมืองแทบทุก ๆ ร
แต่ผู้ชายแล้วมักจะตั้งชื่อเป็นจีนเสียส่วนมากและเป็นอย่างนี้แทบ
ทุกสกุลวงศ์ของชาวจีนในเมืองเหนือ แต่ชีวิตจิตใจแล้ว พวก
เหล่านี้มักมีความรู้สึกว่าเขาเป็นชาวโยนกหรือยวนหรือที่เรียก
เองว่า “คนเมือง” อย่างชีวิตจิตใจโดยแท้ ดังได้เห็นพ
การณ์ของพวกลูกหลานจีนในสกุล ชุติมา และ นิมมานเหมินท์

ได้แสดงบทบาทต่อสู้ท้องถิ่นและสาธารณะเป็นเวลา 40 - 50 ปี
เศษมาแล้ว ซึ่งความจริงคงได้ปรากฏเป็นสักขีพยานอยู่

△ เกือบจะตายในวัยเด็ก อุปนิสัยหลงอนุสาร △

ในปฐมวัยหลงอนุสารสุนทร ซึ่งยังเยาว์วัยเป็นเด็ก
ชายรุ่นช้อยู่ ได้รับการอบรมบ่มนิสัยใจคอตลอดจนฝึกกิริยา
มารยาทและความประพฤติตนให้เป็นคนดี และฝึกให้เป็น พ่อค้า
หัดค้าหัดขายและสอนให้ขยันหมั่นเพียรเพื่อเตรียมตัวเป็น พ่อค้าที่
ดีต่อไปในวันข้างหน้าเจริญรอยตามบรรพบุรุษ บรรพสตรีของตน
เมื่ออายุ 9 ปีหลงอนุสารสุนทรได้ประสบกับเหตุการณ์อย่างหนึ่ง
คือ ผู้ใหญ่เผลอเท่านั้นไปเอามีดเหน็บปกมะพร้าว ไม่ทราบทำ
ท่าไหนเข้ามีดไปสับหัวแม่มือเข้า เลือดได้ไหลไม่หยุดถึง 3 วัน
3 คืน ไข้ยาสมานแผลห้ามเลือดอย่างไรก็ไม่สำเร็จ

จนกระทั่งมีคนบ้านนอกมาจากต่างอำเภอได้มา ประสบ
เขาก็ได้บอกกลางบ้านให้ใช้ห้ามเลือด โดยแนะนำให้นำใบ
แมลงมูมยักษ์ (กำปุงแก้ว) มาบดแผลทำการห้ามเลือดก็หยุด
ทันที และอาการก็ทุเลาลง จนหายเป็นปกติและได้มีชีวิตมาประ
สบความรุ่งโรจน์ และได้มาสร้างหลักฐานให้เป็นปึกแผ่น และ
สร้างความสำเร็จให้แก่เมืองนครเชียงใหม่ ได้มีทวยหาตียการกระ
แปลงให้เป็นไฟลัดจิทลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ทำดีให้แก่ชาติบ้านเมืองมามากมายหลายคนด้วยกันในโอกาสต่อมา
 เมื่อตอนเป็นเด็ก ๆ หลวงอนุสารสุนทร มีชีวิตแปลก
 อยู่ คือ ชอบทำสวนผักกาดและผักต่างๆ โดยมีอายุเพียง 10 ขวบ
 ก็หัดปลูกผักเอง พันดินเองมานะพยายามปลูกผักรดน้ำและนำไป
 ฝากแม่ค้าขายและเหลือก็เก็บมามอบให้มารดาไปทำกับข้าวรับประทาน
 ทาน

หลวงอนุสารสุนทร มีนิสัยอย่างหนึ่ง คือ นับตั้งแต
 เป็นเด็ก ๆ มาแล้วไม่ยอมกล่าวผิด่าง มะนางโก่ง และเชื่อโชคลั
 ลางเลย ครึ่งหนึ่งมีเรื่องเล่ากัน และดูเหมือนหลวงอนุสารสุนทร
 ได้เล่าเองว่า นายสุนทร ชุติมา พี่ชายคนที่ 3 ได้เคยทำพิน
 กันให้เดินรอบ ๆ บริเวณป่าต้นกล้วยในคราวเดือนมีกซึ่งถือกันว่า
 บริเวณป่ากล้วยนั้นมีผีคุณกตัญหาแหกตาปลิ้นตา และชอบแพ
 ออกหลอกคน

โดยพินกับหลวงอนุสารสุนทรตอนอายุได้ 10 ขวบ
 ว่าถ้าหากเดินรอบ ๆ บริเวณบ้านได้ให้รางวัล 1 รูปี (เงินแถบ
 เงินรูปีเงินของรัฐบาลอังกฤษ นิยมใช้ในภาคเหนือกันมากมีราคา
 เท่ากับ 80 สตางค์ในสมัยนั้น ในที่สุดหลวงอนุสารสุนทรก็เดิน
 ได้สบาย ๆ นี่คือนิสัยใจคอของหลวงอนุสารสุนทร (สั

■ **คุณนายกำเที่ยง อนุสารสุนทร** ■

(คำเที่ยง ชุตินา)

เจ้าของที่ระลึกถึงแห่งความรักและอาลัยยิ่งของสามี ได้สร้างตึก
“คำเที่ยงนฤมิตร” เอาไว้ให้แก่โรงเรียน “คำเที่ยงอนุสรณ์”
ไว้ให้กุลบุตรกุลธิดาชาวเชียงใหม่ได้ศึกษา

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

■ พ่อนายกี้ นิมมานเหมินท์ ■

ผู้บุกเบิกก่อสร้าง—ต่อสู้—ให้ได้มา ซึ่ง “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่”
และก่อสร้าง “พุทธสถาน” ศูนย์กลางและมรดกของประชาชน
ชาวเชียงใหม่และชาวไทย—เทศทั้งหลาย ท่านเป็นทั้งหลาน
และบุตรเขยหลวงอนุสารสุนทร

ช้ ชุติมา) บรรพชนผู้วางรากฐานของห้างหุ้นส่วนอนุสารสุนทร
มาตั้งแต่สมัยกระโน้นจนมาถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นอุปนิสัยใจคอใน
วัยเด็กของท่านผู้

△ แม่จากหลวงอนุสารไปเมื่ออายุได้ 12 ปี △

ใน พ.ศ. 2422 ทนกรลำพูน บ้านกู่ช้างนิเวศสถานของ
พ่อนายต้อยนั่นเอง ในปีนี้แม่นายแวนได้ล้มเจ็บลงและสุดกำลัง
ที่หมอในท้องถิ่นในจังหวัด และสมัยนั้นจะทำการรักษาให้หายได้
แม่นายแวนจึงได้ถึงแก่กรรมลงในปีนั้น คงทิ้งบุตรหญิงเล็กๆ
น้องสาวหลวงอนุสารสุนทร ชื่อ แม่นายบุญปิ่น ชุติมา ไว้อยู่
ในความปกครองของพ่อนายต้อย ชุติมา ต้องเลี้ยงลูกเล็กๆอายุ
ยังไม่ถึง 10 ขวบ นอกนั้นพวกพี่สาวและพี่ชายล้วนแต่เป็นหนุ่ม
เป็นสาวกันหมดแล้ว และเตรียมจะมีครอบครัวกันต่อไป หลวง
อนุสารสุนทรเพิ่งมีอายุได้ 12 ปีเท่านั้น เมื่อแม่นายแวนผู้เป็น
มารดาถึงแก่กรรม

△ บทเรียนที่ได้จากหญิงแก่ของท่าน ทำให้บังเกิด
กลัวความจนจึงมานะพยายาม △

หลวงอนุสารสุนทร (สุนัช ชุติมา) ได้เล่าถึงชีวิต
ของท่านไว้ในหนังสือที่พิมพ์แจกกถาธรรม ซึ่งพระมหาพรหม
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

เปรียญ 7 ประโยค ซึ่งเคยมาจำพรรษาที่วัดเกตการามเมื่อ พ.ศ. 2475 ท่านได้เล่าถึงชีวิตของท่านที่มีแรงกดดันตลอดเวลาอย่างแรงกล้าที่ทำให้หลวงอนุสารสุนทรหักเหชีวิตมาเป็นพ่อค้าและมีความมานะพยายามอย่างยิ่งยวด

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อหลวงอนุสารสุนทรมีอายุได้ 13 ปีนั้น ได้พบหญิงชราคนหนึ่ง เป็นคนที่ยากจนที่สุด ต้องขอทานข้าวปลาอาหารชาวบ้านมากินเมื่อขอมาได้ก็มาเอาข้าวเหนียวจมน้ำแกงอย่างเดียว พอประทังชีวิตไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น

แต่ข้อที่แปลกที่สุดเมื่อเห็นเด็กชายสุนัษ คือ หลวงอนุสารสุนทรตอนเป็นเด็ก ๆ หญิงชราขอทานคนนั้นก็เรียกให้เด็กสุนัษมากินด้วยโดยแบ่งอาหารให้ คือ ข้าวเหนียวกับน้ำแกงทั้ง ๆ ที่แกไม่พอจะกินอยู่แล้วนี่แหละ น่าใจคนจนเปี่ยมด้วยความเมตตาจิต และเอื้ออารีอยู่เสมอ ๆ

△ เหตุการณ์ที่หญิงชราขอทาน ผู้มีจิตใจเมตตาอารี ในครั้งนั้น เป็นเหตุให้เด็กชายสุนัษ อายุ 13 ขวบ บังเกิดความสลดและกระเทือนใจ และกดดันตลอดเวลาให้เก็บมาคิด เป็นบทเรียนแก่ตนเอง บังเกิดแรงกล้าความยากจนชั้นทันที และได้ตั้งปณิธานว่าจะต่อสู้กับความยากจนให้ถึงที่สุดไม่ยอม ให้มากล้ากลายให้ได้ ในชีวิตของตนเอง

บิดาอพยพจากเมืองลำพูนมาอยู่เชียงใหม่

ในตอนกลางปี พ.ศ. 2423 ภายหลังจากที่แม่ นายแว่น
 ชุติมา ได้ถึงแก่กรรมในต้นปี พ.ศ. 2422 พ่อ นายต้อย ชุติมา
 หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า เจ้าแกต้อย ประสบกับความไม่สบายอก
 ไม่สบายใจหลายประการเกี่ยวกับคู่ชีวิตได้ถึงแก่กรรมลง เพราะได้
 เคยอยู่กันด้วยความสุขตลอดมา เป็นคู่ชีวิตที่รักกันมากที่สุด
 บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ทำให้บังเกิด ความไม่ สบายอก สบายใจ
 จึงได้อพยพไปตั้งหลักฐานอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้นำเด็กหญิง
 บุญปิ่น ชุติมา บุตรีคนเล็กติดไปด้วย และไปตั้งนิवासถานอยู่
 ณ บ้านที่อยู่ใกล้ ๆ กับบริเวณห้างบอร์เนียวตะวันออกของวัดเกต
 การาม ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง เชียงใหม่

ส่วนเด็กชายสุนทร ชุติมา หรือต่อมาคือหลวงอนุสาร-
 สุนทร กรรมการพิเศษของจังหวัดเชียงใหม่ ในตอนนั้นไม่ได้
 เดินทางมาด้วย เนื่องจากแม่ นายจันทน์ผู้เป็นพี่สาวซึ่งได้สมรสกับ
 นายอ๋อ นิมมานเหมินท์ และไปตั้งหลักฐานอยู่ตำบลปากบ่อง
 อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยพี่สาวได้ขอร้องให้น้องชายคน
 เล็กคนนั้นไปอยู่ด้วย

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ตามปกติหลวงอนุสารสุนทร (สุนฮ์ ชุติมา) ก็รักพี่สาว
 คนเดียวของตนอยู่แล้ว เพราะในชีวิตมีพี่สาวคนเดียว จึงตกลง
 อยู่กับแม่นายจันทน์ นิมมานเหมินท์ คงให้พ่อนายต้อย ชุติมา
 พ่อนายสุนภู พ่อนายสุนฮง พี่ชายทั้งสองกับแม่นายบุญปั้นน้อย
 หญิงคนเล็กอพยพจากลำพูน เดินทางขึ้นมาตั้งหลักฐานในจังหวัด
 เชียงใหม่ เหตุการณ์ในครั้งนั้นตรงกับ พ.ศ. 2413 นครเชียงใหม่
 ในสมัยนั้น พระเจ้าอินทวิชยานนท์ ยังรับตำแหน่งเจ้า
 ครองนครเชียงใหม่อยู่เนื่องจากพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้า
 ครองนครเชียงใหม่องค์ก่อนผู้เป็นพ่อตาได้ถึงแก่พิราลัย เมื่อวัน
 ที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2413 มาณเเอง

△ ย้ายมาอยู่เชียงใหม่เมื่ออายุได้ 16 ปี △

ภายหลังที่พ่อนายต้อย ชุติมา ผู้เป็นบิดาพร้อมกับพี่ชาย
 และน้องสาวได้อพยพมาอยู่เชียงใหม่ได้ 3 ปีแล้ว พ่อนายสุน
 ชุติมาก็เจ็บโตเป็นหนุ่มขึ้น จึงได้ศึกษาเดินทางมาอยู่กับบิดา
 ที่เชียงใหม่ เพราะเห็นว่าอยู่อำเภอปากบ่องก็ไม่เจริญก้าวหน้า
 อะไร เพราะเป็นตำบลเล็กๆ สู้อำเภอเชียงใหม่ไม่ได้ และก็พอ
 กับ พ่อนายมาอยู่กับแม่นายจันทน์พี่สาวได้อพยพมาเชียงใหม่ ใน
 ครั้งนี้ด้วย และได้มาตั้งนิวาสถานที่บ้านริมแม่น้ำปิง เหนือวัดเก

ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง ไม่ไกลจากบ้านของพ่อนายตั๋ย ชุติมา
ผู้เป็นบิดาเท่าใดนัก

หลวงอนุสารสุนทร เมื่ออายุ 16 ปีได้ทำการเรียน
ภาษาไทยได้ กับพระภิกษุที่วัดอุปกุศไทยซึ่งมีพระภิกษุไทยทางใต้
มาอุปสมบทจนอ่านออกเขียนได้ และสามารถอ่านหนังสือพิมพ์ได้
อย่างคล่องแคล่ว พร้อมกันนั้น ได้เรียนวิชาศีลลภูคติกกับพ่อนาย
สุนชง ควบคู่กับอักษรไทยโยนกหรือที่เรียกว่า อักษรพื้นเมือง
จนมีความชำนาญอ่านออกเขียนได้เช่นกัน

△ บิดาจากไปเมื่อหลวงอนุสารยังอยู่ในวัยหนุ่ม △

เมื่อปี พ.ศ. 2422 แม่เพียงแวนได้ถึงแก่กรรมที่บ้าน
กุซ่าง อำเภอเมืองลำพูน และในปี พ.ศ. 2428 พ่อนายตั๋ย
ชุติมาบิดาของหลวงอนุสารสุนทรก็ได้ถึงแก่กรรมลงไปอีกคนหนึ่ง
หลวงอนุสารสุนทรตอนนั้นอายุได้ 18 ปี ต้องรับภาระดูแลน้อง
สาวคนเล็กของตนแทนบิดา ทั้งนี้โดยพี่ชายอีกสองคนคือ พ่อ-
นายสุนภู ชุติมา กับพ่อนายสุนชงคอยเป็นพี่เลี้ยงประคับประคอง
น้องชายและน้องสาวอยู่มิได้ทอดทิ้ง

หลวงอนุสารสุนทร ได้รับการดูแลทรพยสินของ
บิดามารดาพร้อมกับให้ความอบอุ่นแก่ชีวิต แม่นายบุญปิ่น ชุติมา

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

น้องสาวอีกคนหนึ่ง หลวงอนุสารสุนทรได้สร้างเรือนไม้กระดา
 ษณหลังหนึ่งเป็นห้องเล็กๆ โดยมีนายช่างสุนัษ ชุติมาเอง ซึ่ง
 มีหัตถ์และพรสวรรค์เป็นช่างสารพัดช่างอยู่แล้ว พร้อมกับได้จ้
 ลุกมือมาช่วยเท่านั้น แบบแปลนทุกๆ อย่างนายสุนัษ แสดงเอ
 โตะ ตัง เกอ ม้านั่งอุปกรณ์ในการวางของชาย ก็ทำเองทั้งส
 เขาทำนองว่าสารพัดช่าง ซึ่งได้เกิดขึ้นจากตัวของเขาเอง ต่อจา
 ษณนักโต๊ะของเบ็ทเตล็ดมาชาย แล้วหนุ่มสุนัษก็ได้เบ็ทแผนกช
 ษณอีกแผนกหนึ่ง โดยได้เบ็ทรับแก้ตะเกียงลาน (สมัยนั้นยังไม่
 ไฟฟ้าใช้) รับแก้นาฬิกาแขวน รับแก้โกปิ่น และซ่อมบิ
 พร้อมกับรับสลักลวดลายต่าง ๆ และภายหลังรับถ่ายรูปอีกแผน
 หนึ่งด้วย

ความสุภาพอ่อนโยน และซื่อสัตย์ต่อลูกค้าจึงทำใ
 พ่อนายสุนัษหนุ่มได้รับความนิยมนักใคร่จากบรรดาลูกค้า ตลอดจน
 จนผู้หลักผู้ใหญ่ในวงราชการ และเจ้านาย ใน สมัยนั้น มาก ที่ส
 หลวงอนุสารสุนทร สุนัษชุติมาคนนั้นแหละ ที่ได้มีโอกาสถ่าย
 ทอวิชาการถ่ายรูป จากมหาอำมาตย์ตรีพระยาเจริญราชไมตรี
 (จ้านงค์ อมาตยกุล) อธิบดีผู้พิพากษาศาลต่างประเทศเชียงใหม่
 ซึ่งเป็นนักเรียนสำเร็จมาจากประเทศอังกฤษท่านได้ถ่ายทอดเทศ

ในการถ่ายทำรูปตามแผนใหม่ในยุคนั้น ให้หลวงอนุสารสุนทรจน
แทบหมดสิ้นด้วยความรักและเมตตา และได้ถ่ายทอวิชาการอีก
หลายๆ อย่างให้แก่หนุ่มรุ่นๆ อนุสารสุนทร จนหมดสิ้น

การดำเนินการเปิดแผนกถ่ายรูปของหลวงอนุสารสุนทร
ในกาลครั้งนั้น ได้เพิ่มพูนรายได้ให้แก่หลวงอนุสารอย่างมากมาย
มหาศาล บรรดาพวกข้าราชการและพวกเจ้านายชั้นสูง ตลอดจน
พ่อค้าคหบดี ต่างก็นิยมถ่ายรูปกันมากมาย แม้แต่ชาวต่างประเทศ
ก็ได้เรียกบริการของหลวงอนุสารสุนทรกันอย่างมากมาย แล้วจะ
ไม่ร่ำรวยได้อย่างไรกัน

△ ชีวิตรักและการทำงานของหลวงอนุสารสุนทร △

ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ นั้นเอง หลวงอนุสารสุนทร อายุ
ย่างเข้า ๒๑ ปี ได้ประสบความสำเร็จในการสร้างตนเองพอที่จะ
หากู้ครองได้แล้ว และหลวงอนุสารสุนทรได้ไปชอบกุลสตรีนาง
หนึ่ง ที่ทุกๆ คนใฝ่ฝันอยากจะได้มาเป็นคู่ครอง แต่ทว่าคนอื่นๆ
ไม่สามารถจะเข้าถึง และสามารถเอาชนะใจเธอได้ สาวสวยกุล
สตรีผู้นั้นมีศักดิ์เป็นหลานสาวของคุณนายคำต้อย นิกรจันกิจ(คำต้อย
นิกรพันธ์ุ) ซึ่งอยู่ในสกุล “แซ่โค้”

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

กุลสตรีนางนั้นมีชื่อว่า นางสาวคำเที่ยง บุรี ซึ่งสืบ
เชื้อสายมาจากเจ้าแม่คำแดง เจ้านายในราชวงศ์เชียงรุ่ง ที่อพยพ
มาจากเชียงรุ่งมาอยู่เชียงใหม่ และในที่สุดหนุ่มน้อยรุ่นพี่ก็สมประ
สงค์ ในความรัก ได้ทำการสมรสกับนางสาว คำเที่ยง บุรี สม
ความปรารถนา ทั้งคู่ได้ร่วมคู่ชีวิตกันใน พ.ศ. ๒๔๓๑ เป็นต้น
มา และช่วยทำการค้าขายด้วยความขยันขันแข็ง ด้วยความมานะ
และอดทน

และต่อมาหลวงอนุสารสุนทรกับแม่นายคำเที่ยงก็ได้
มาเข้าหุ้นทำการค้ากับ หลวงนิกรจีนกิจ (หมา นิกรพันธุ์) กับ
โดยให้ชื่อว่า “ห้างย่งไท่เฮง” ที่ถนนท่าแพ (ปัจจุบันเป็นอาคาร
ศิริกิติพานิช ด้านตะวันออกของห้างต้นตราภรณ์ในปัจจุบันนี้ หลวง
จากที่ได้ดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งแล้ว หลวงอนุสารสุนทรกับคุณ
นายคำเที่ยงอนุสารสุนทรก็ได้ย้ายไปเปิดกิจการใหม่ของตน ให้ชื่อ
ห้างใหม่ของตนว่า ห้างช่วยย่งเส็ง ปัจจุบันนี้ก็คือที่ตั้งของห้างหุ้น
ส่วนในปัจจุบันนี้ ได้ทำการค้าสินค้านานาชนิด และอยู่ต่อมา
เจริญขึ้นตามลำดับ

หลวงอนุสารสุนทร (รุ่นพี่ ชุตติมา) ได้รับบรรดาศักดิ์
เป็น “หลวงอนุสารสุนทร” และมีตำแหน่งเป็นกรรมการพิเศษ

ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ จาก
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ แม่นายคำ
เที่ยงก็เลยได้รับบรรดาศักดิ์ตามสามีไปด้วย เป็น คุณนายคำเที่ยง
อนุสารสุนทร

หลวงอนุสารสุนทร กับ คุณนายคำเที่ยง อนุสารสุนทร
ได้มีบุตรชายหญิงด้วยกันสองคนคือ ๑) แม่นายกิมฮ้อ ชุติมา
๒) นายแพทย์ยงค์ ชุติมา และเมื่อวัยอันสมควร แม่นายกิมฮ้อ
ชุติมา ได้ทำการสมรสกับ พ่อนายกี นิมมานเหมินท์ บุตรชายคน
เล็กของ คุณบีเจนนท์ นิมมานเหมินท์ พี่สาวคนเดียวของคุณพ่อ
หลวงอนุสารสุนทร ซึ่งจบการศึกษาชั้นสูงของโรงเรียนอัสสัมชัญ
ในสมัยนั้นมีความรู้ทางภาษาอังกฤษเก่งที่สุด ในยุคนั้นตลอดจน
การเขียนติดต่อการงานกับบรรดาบริษัท และห้างร้านในต่างประ-
เทศ เพราะในระยษนั้นเป็นระยษที่การค้าขายกับต่างประเทศใน
ทางด้านเมืองแวงกูน และในกรุงเทพมหานคร ซึ่งบรรดาห้าง
เหล่านั้นใช้ภาษาต่างประเทศทั้งสน หลวงอนุสารสุนทรจึงได้อาศัย
พ่อนายกี นิมมานเหมินท์ ผู้เป็นทั้งบุตรเขยและหลานชายของ
ตน ช่วยดำเนินทั้งกิจการงานก้าวรุดหน้า และมีหลักฐานมั่นคง
สถาพรยิ่งๆ ขึ้นตลอดมา และรากฐานกว้างได้ดำรงมาตราบ

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เท่าทุกวันนี้ นับว่าพ่อนายก็ นิมนานเหมินท์ ได้เป็นผู้วางรากฐานของเกียรตินิยมเอาไว้

บทบาทและชีวิตหลวงอนุสารสุนทร (สุนัษ ชุติมา) มากมายหลายสิบเรื่องด้วยกัน เกี่ยวกับวงการธุรกิจ ซึ่งหนังสือมี ๒๐ ยกก็ไม่จบสิ้น . เราจึงขอประมวลไว้พอที่จะให้ผู้อ่านได้เข้าใจเท่านั้น . เมื่อมีโอกาสจะได้เสนอต่อไปในเรื่องต่างๆ

△ เกียรติคุณและเกียรติคุณของหลวงอนุสารสุนทร △

เมื่อได้มีการถามถึงเกียรติคุณ หรือความสำเร็จ ใน ด้านธุรกิจการค้า หลวงอนุสารสุนทรตอบอย่างไม่ปิดบังว่า ท่านได้ปฏิบัติหลักสี่ประการที่คิดขึ้นเองคือ

- ๑) ไม่เอาเปรียบจากหุ้นส่วนด้วยกัน
- ๒) อุตทนต่อคำกล่าวติเตียนของคนทั้งหลาย
- ๓) ลูกค้าหรือคนมาซื้อของ จะมีกิริยา หยาบช้ำ เลวทรามก็ไม่ถือ จุดมุ่งคือกำไรเท่านั้น
- ๔) ทำการค้าขายติดต่อกับคนทั้งหลายโดยสุจริต ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่เล็กแก่น้อย

หลวงอนุสารสุนทร เคยเป็น “นักล่าสัตว์” มือฉมัง และแม่นยำที่สุด ในวัยหนุ่มครั้งได้รู้จักกับ พระยามนธาดุรา

ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่ง ได้ยกตัวอย่างกฎแห่งกรรมของนัก
ล่าสัตว์ให้ฟังหลายๆ เรื่อง ทำให้คุณหลวงอนุสารเล็กลงทำการฆ่า
สัตว์ตัดชีวิตแต่นั้นมา คือเลิกตั้งแต่นั้น พ.ศ. ๒๔๕๕ ไม่ยอมออก
ล่าสัตว์อีกเลย

ในการล่องเรือส่งสินค้า และรับสินค้า จากกรุงเทพฯ มา
เชียงใหม่ ประมาณ ๕๐ เที้ยว ปรากฏว่าไม่เคยถูกปล้นเลยสักครั้ง
เดียว

ในด้านสังคมและมนุษยสัมพันธ์ กว้างกันแล้ว หลวง
อนุสารสุนทรนับว่าเป็นเยี่ยม ท่านเคยส่งรถยนต์นั่งมาใช้ส่วนตัว
คันหนึ่ง เป็นรถยนต์ยี่ห้อไวเวอร์ รุ่น ค.ศ. ๑๙๐๖ ซึ่งเป็นรถ
ยนต์นั่งคันที่ ๓ ของเชียงใหม่ ที่ได้นำขึ้นมาใช้คันแรกคือ ของ
พระยาเจริญราชไมตรี (จำนงค์ อมาตยกุล) คันที่ ๒ ของมหาอำ-
มาตย์โท พลตรีเจ้าแก้วนวรรฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ คันที่ ๓
คือของหลวงอนุสารสุนทร

การพระศาสนา ในด้านพระพุทธศาสนาหลวงอนุสาร
สุนทรได้ทำนุบำรุงสมทบทุนก่อสร้าง โบสถ์, วิหาร, กุฏิ ศาลา-
บาตร และโรงเรียนปริยัติธรรม และกำแพงบัวมากมายนับไม่ถ้วน
สมทบทุนสร้างวิหารวัดพระสิงห์ และวัดอุปคุตไทย

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

ทำนุบำรุงการศึกษา หลวงอนุสารสุนทรได้เอาใจใส่
ในเรื่องการศึกษาของ กุลบุตรกุลธิดาในจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด
นับตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิตหลายอย่าง หลายเรื่องที่ได้ช่วยสมทบทุน
ในการสร้างโรงเรียนที่ได้ช่วยเหลือสมทบทุนไป และอุทิศทรัพย์
ทรัพย์สร้าง โรงเรียนช่วยยั้งเส็ง และต่อมาเปลี่ยนเอาบรรดาศักดิ์
ของท่านเป็นโรงเรียนอนุสารสุนทร เปิดสอนวิชาความรู้ให้กุลบุตร
กุลธิดาชาวเชียงใหม่

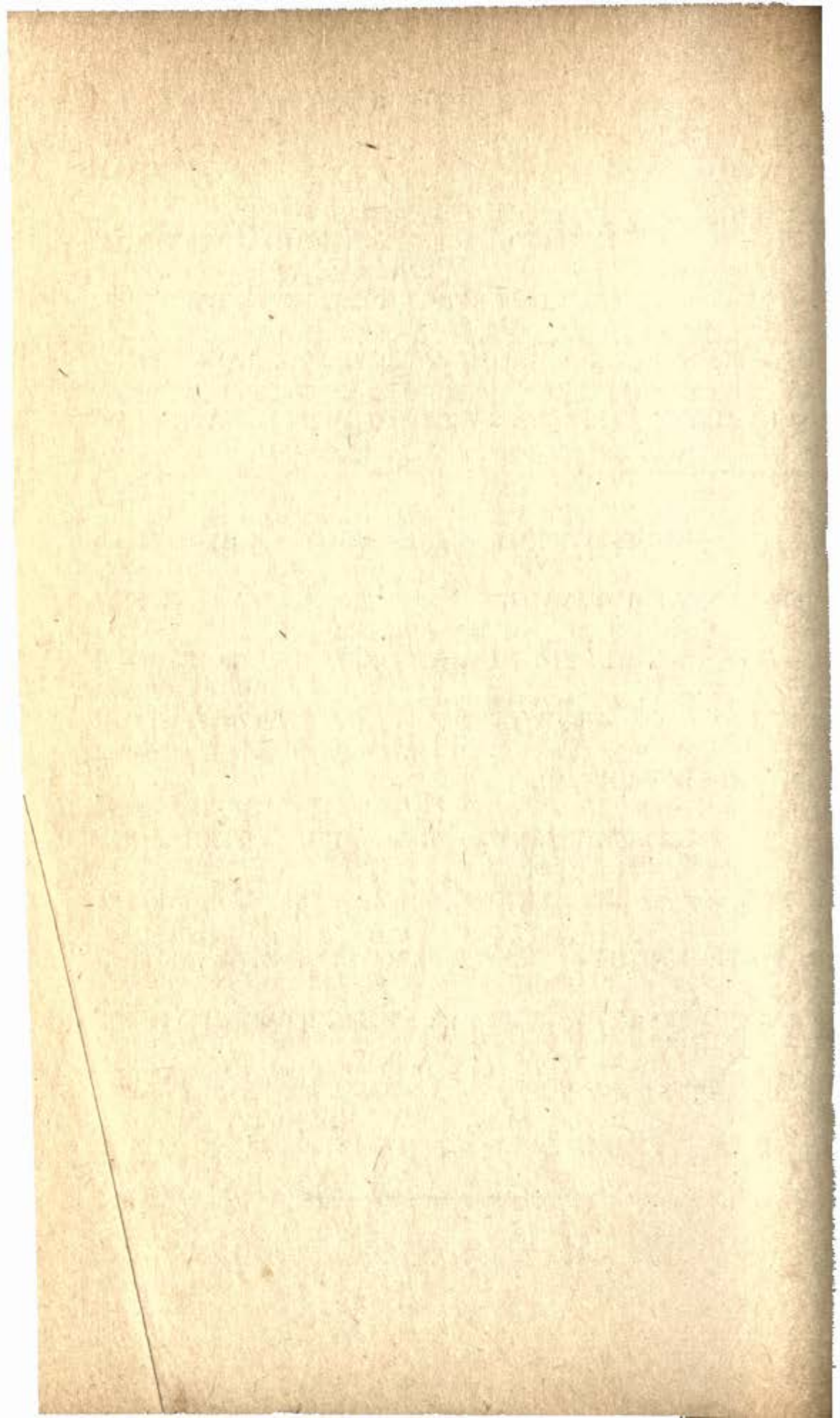
เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ คุณนายคำเที่ยง อนุสารสุนทร
ภริยาสุดที่รักของท่าน ผู้ล่วงลับไปก่อนท่านๆ ได้สละทุนทรัพย์
ลงทุนสร้างอาคารศึกษาศึกหลังมืหมา โดยท่านวางแผนแปลน
แผนผังด้วยตนเอง คุมการก่อสร้างด้วยตนเองอย่างหนาแน่น และ
เต็มไปด้วยคุณภาพทุกๆ อย่าง และได้จ้างคนพื้นเมืองเชียงใหม่
เป็นนายช่างก่อสร้างเองทั้งหลัง

ท่านได้หมดทุนทรัพย์ในการก่อสร้างไปในครั้งนั้น ใน
พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๗,๕๐๕.๖๐ บาท (สองหมื่นเจ็ด
พันห้าร้อยห้าบาทหกสิบสตางค์) ซึ่งปัจจุบันนี้อาคารศึกษาศึกหลังนี้
ราคาเงิน ๕ ล้านบาทก็คงสร้างไม่ได้ดีมีคุณภาพเท่าได้เลย โดย
ให้ชื่ออาคารศึกษาศึกหลังนี้ว่า “ตึกคำเที่ยงนฤมิตร” อาคารหลังนี้ตั้ง
อยู่หน้าสถานีตำรวจภูธรแม่ปิงอำเภอเมืองเชียงใหม่

ด้านสาธารณสุข หลวงอนุสารสุนทรได้สร้างตึกประ
 สุธิตสถานให้โรงพยาบาลแมคคอร์มิค และสร้างตึกให้สุขศาลาของ
 เทศบาลเชียงใหม่ และที่อื่นๆ อีกหลายแห่ง ล้วนแต่เป็นสาธารณะ
 ๕๕ นอกจากนี้ยังมีอีกมากมายหลายอย่างด้วยกัน สุดที่จะพรรณนา
 ได้หมด

หลวงอนุสารสุนทร (สุนัช ชุติมา) ได้มีบุตรกับแม่
 นายอินชา ภรรยาคนรอง คือ ๑) นายสงัด ชุติมา (บรรจง
 ศิลป) ๒) นายเชื้อ ชุติมา (อนุสารสุนทร) ๓) นางสาวกรอง
 ทอง ชุติมา ๔) นายวิวัฒน์ ชุติมา ๕) นายชัชวาลย์ ชุติมา
 อดีต ส.ส.จังหวัดเชียงใหม่

หลวงอนุสารสุนทร ได้ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๙ ตุลาค
 ม พ.ศ. ๒๔๗๗ และได้ปลงศพเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
 อายุได้ ๖๗ ปี บริบูรณ์ ผลงานและหลักทรัพย์ที่ท่านได้ทิ้งไว้ใน
 โลกนี้คือ ห้างหุ้นส่วนอนุสารสุนทร ซึ่งลูกหลานจะกินจะใช้ไม่รู้
 จักหมดสิ้น...

หลวงโยนการพิจิตร

มหาเศรษฐีเชียงใหม่ผู้มีช่างเป็น

สมบัติถึง ๓๐๐ เชอก มีเงินจนนับไม่ถ้วน

หนุ่มมอญผู้สร้างตนเองจากมือเปล่าเป็นทุน ใช้
ชาหมอนวดเป็นใบเบิกทางเข้าสู่ราชสำนักพระเจ้าเชียงใหม่
จับเส้นพระเจ้าเชียงใหม่ และเจ้าน้องนางมหาเทวีผู้
นางจได้ถูก เลยได้รับการสนับสนุนให้รับสัมปทานป่าไม้
อนศักดิ์

เขาเป็นมหาเศรษฐีที่ร่ำรวย อย่าง
ชนิดที่ว่าตัวเขาไม่ทราบว่ามีเงินเหรียญบาท
เงินรูปีของเขามีเท่าไร เขามีเงินจนสร้าง
วัดไว้ในพระบรมพุทธศาสนา จนมีชื่อเป็น
“เงินตะก่า” หรือ “จองอุปะก่า” ของพม่า
และไทยใหญ่ในภาคพายัพ

แปลให้เป็นเฟลติจทลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ตัวตึกมหิมาและยาวเหยียดขนานกับถนนเจริญป
 เทศ ซึ่งเทียบกับราคาก่อสร้างในปัจจุบันนี้ นับเป็น ๑๐๐ ลี
 บาท ยังคงสร้างได้ดีเท่าไม่ได้ และที่ตรงนี้แหละคือนิवास
 เดิม อันเป็นที่พำนักและสมบัติของ คุณหลวงโยนการพิจิตร (บ
 โห้ย อุปโยคิน) หนุ่มขามอญ ผู้สร้างตัวจาก “หมอนว
 จนเป็นมหาเศรษฐีของเมืองเชียงใหม่ และเป็นกรรมการพิ
 ของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้แทนชุมชนของชาวพม่า สมัยพระ
 อินทวิไชยยานนท์ เป็นพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

หลวงโยนการพิจิตร (บันโห้ยอุปโยคิน) ผู้มีประ
 ชีวิตที่น่าสนใจศึกษา เป็นเยี่ยงอย่างของอนุชนรุ่นหลังได้อย่า
 ท่านหนึ่ง ท่านผู้นี้ได้เข้ามาพำนักในจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่วัยห
 ระหว่างอายุ ๒๕-๓๐ ปีเศษ เขามีวิชาหมอนวดที่มีศิลป์ใน
 นวดแบบม่าน (พม่า) ดังที่คนภาคเหนือเรียกกัน เป็นวิชาห
 นวด ที่คัดตุน, คัดหลัง, คัดเอว และนวดเส้นให้หายปวดเมื่อย
 อย่างชงัด หรือเรียกกันว่า “หมอนวดเทวดา” นับว่าเป็น
 สวรรค์จะเพาะตัว

เป็นหมอนวดที่เก่ง เป็นผู้มีอุปนิสัยใจคอมั่นคง พุ
 หลักแหลม เฉลียวฉลาดปราดเปรื่อง สมองฉบับไว และจังหวัด

หลวงโยนการพิจิตร (บ้านโหย)

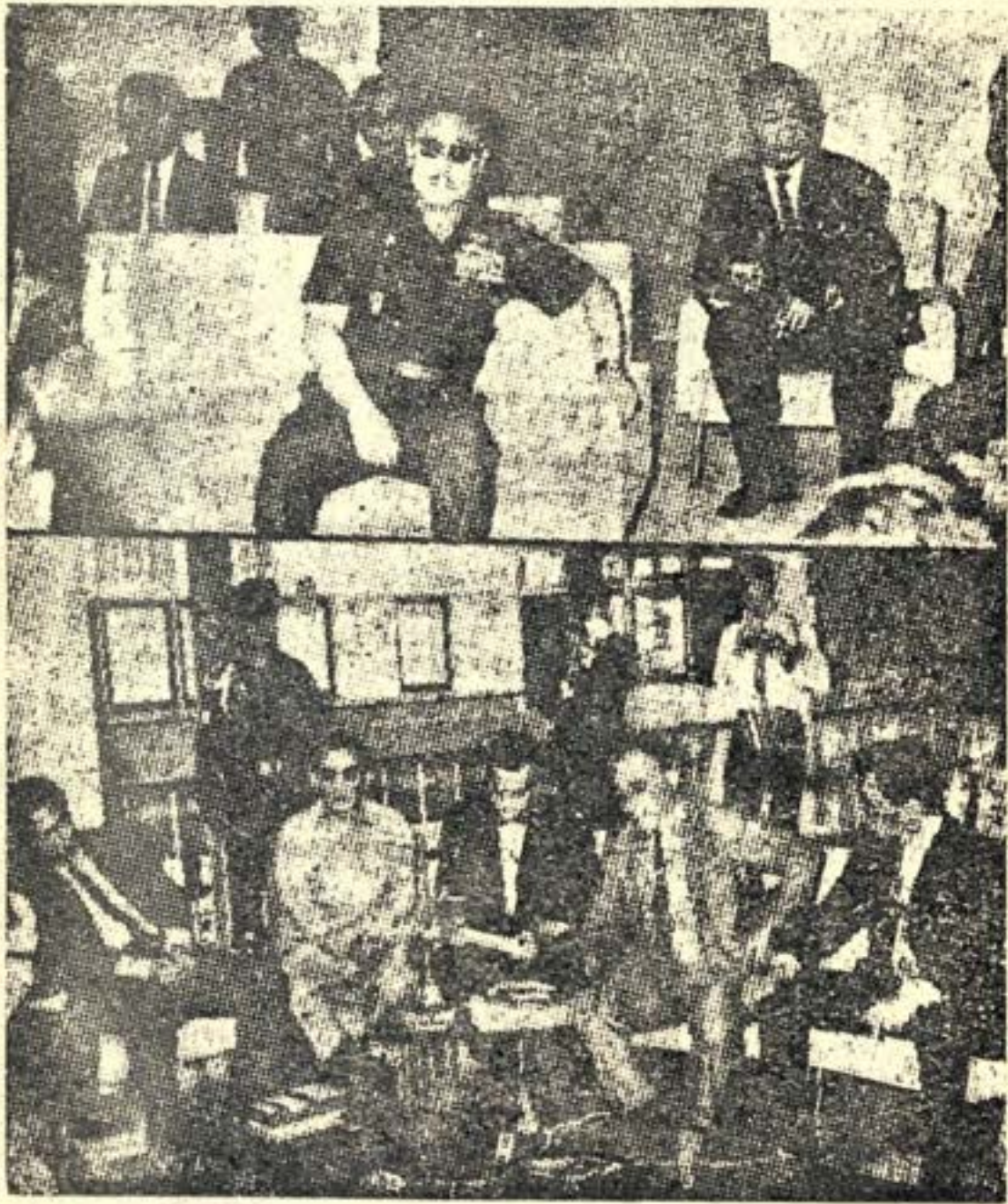
ต้นสกุล "อุปโยคิน" นักบุญแห่งนครเชียงใหม่ผู้สร้าง
สาธารณสถาน ปุชนิยมวัดอุไรวุ่นในพระพุทธศาสนา อย่างมากมาย
มหาดาล ปลูกให้เป็นป่าที่วัดอุปโยคิน ผู้เขียนประวัติ
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

มหาอำมาตย์โท เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์
(เชย กัลยาณมิตร) ข้าหลวงสิทธิขาดมณฑลพายัพ

ในภาพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัช
ที่ ๕ ทรงฉายพระฉายาลักษณ์ร่วมกับ เจ้าพระยาสุรสีห์วิ
สิษฐศักดิ์ คนขวามือในภาพที่นั่งข้างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่

☆ การเมืองไม่เกี่ยว—แต่การพัฒนาสร้างสรรเมืองเชียงใหม่
ของเราต้องรำลึกถึงเขา

☆ จอมพล. ประภาส จารุเสถียร ☆ ในสมัยเป็นรอง
นายกรัฐมนตรีและ รมต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย กับ ปราณี
ศิริธร และ พ.ต.อ. นิรันดร ชัยนาม ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
ปราณี ศิริธร ขอให้ช่วยสร้างสถานีตำรวจกอง
เมืองเชียงใหม่ และ บ้านพักนายตำรวจตลอดจนอาคารที่พักในปี
พ.ศ. ๒๕๑๐ ให้สำเร็จมาจนบัดนี้
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

* พณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ในฐานะประธานกรรมการพัฒนาการภาคเหนือ ทุ่มเงินมาพัฒนานครเชียงใหม่ สร้างความเจริญนับเงินหลายพันล้านบาท ยิ่งกว่าบุกเบิกเชียงใหม่เสียอีก ปราณี ศิริธร ว่าอย่างนี้.

ชีวิตประสบโชคเป็นที่โปรดปรานของพ่อเจ้าชีวิตเชียงใหม่ได้ให้—
การอุปการะจนมั่งคั่งมหาศาล และเมื่อมีทรัพย์ก็มีเกียรติ เมื่อมี
เกียรติแล้วก็มีการยกย่อง เสนอความดีความชอบไปตามลำดับ จน
ถึงพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น *หลวงโยนการ*
พิจิตร กรรมการพิเศษของจังหวัดเชียงใหม่ - พร้อมกับได้สร้าง
ตึกอย่างกับปราสาทราชวังหลังใหม่มีหิมาศิริมน้ำบึง ที่กล่าวข้าง
ต้นนั้น อยู่อาศัย พร้อมกับครอบครัวที่มาสมรส ในเมือง เชียง ใหม่
และขอพระราชทานนามสกุลจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ได้ทรงพระราชทานครั้งที่ ๖๖ ประกาศวัน
ที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ โดยนามสกุลนั้นว่า “*อุปโยคิน*”
ซึ่งเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ นี่คือประวัติสังเขปของหลวงโยนการ
พิจิตร

△ พ่อเจ้าชีวิตทรงเชอความสามารถ △

หลวงโยนการพิจิตร (หม่องบ้นโหย) บุคคลผู้
เท่าที่ทราบประวัติจากบุตรหลานของท่าน คือ ส.ส. *สุมินทร์*
อุปโยคิน ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ผู้เสมือนพี่ชายบังเกิด
เกล้าของผู้เขียนที่สนิทสนมกันมากที่สุด ในระหว่างที่ได้เกิด
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิตัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

สงครามมหาเอเชียบูรพาได้ให้รายละเอียดแก่ผู้เขียนถึงประวัติ
หลวงโยนการพิจิตร (บันโหย) ผู้เป็นคุณปู่ของท่าน ส.ส. สุมิ
อุปโยกิน

หลวงโยนการพิจิตร หรือ หม่อมบันโหย เป็น
มอญ มาจากดินแดนของพม่าตอนใต้ในอาณาจักรของมอญ
หนึ่ง ซึ่งขณะที่เข้ามานั้นเป็นคนหนุ่มวัยฉกรรจ์ กำลังร่างกาย
แรงสมบูรณ์ดี และเป็นคนที่มีความรู้และความสามารถหลาย ๆ
อันเป็นเอกลักษณ์และคุณสมบัติของเขา และเขาได้วางอุดมคติ
ในชีวิตของเขา ตั้งแต่เดินทางออกมาจากเมืองมอญมาแล้วว่า
จะต้องมาสร้างตัวในเมืองเชียงใหม่ และจะต้องเป็นเศรษฐี
ขონสักให้จงได้ในชีวิต

และเขามีวิชาที่แปลกปลาดเป็นพิเศษสำหรับหนุ่ม
โสดคนนั้นก็คือ เป็นผู้มีความรู้ในสรรพางค์กายศาสตร์เก่ง
สามารถจับเส้นสายในร่างกาย ของคนชราที่อ่อนเปลี้ย ให้เขี
กระชุ่มกระชวยได้อย่างดีที่สุด และบรรดาพวกเจ้านายที่ชอบบ
หลัง คักตุน แบบพม่าให้หายเมื่อยนั้น ในพวกเจ้านายในราช
ฝ่ายเหนือมีมากที่สุด

หลวงโยนการพิจิตรจึงได้แสดงตนเป็น หมอนวคแบบ
พม่าไปนวกให้บรรดาเจ้านายตามคุ้มต่างๆ หายจากปวคเมื่อยเนื้อ
เมื่อยตัว และมีความสุขขึ้นขึ้น ชาวหมอนวคเก่งอย่างเทวดาได้ถูก
เจ้านายในราชวงศ์ฝ่ายเหนือของเชียงใหม่ นำไปทูลพระเจ้าอินทวิ-
ไชยยานนท์ ซึ่งชอบนวกเป็นประจำอยู่เสมอๆ จึงได้มีบัญชาให้
พวกเจ้านายบุตรหลานนำตัวของหลวงโยนการพิจิตรมาเข้าเฝ้าและ
ได้ถวายการนวกแบบพม่าต่อพระองค์ ๆ ได้พอพระทัย ในการนวก
ของหลวงโยนการพิจิตรมากที่สุด และได้จัดการนวกตามตำหรับ
พม่า รวม ๓๒ ท่าด้วยกัน ของหนุ่มมอญคนนั้น

จนกระทั่งสนิทสนมกับเจ้านายในคุ้มหลวงของพระเจ้า
อินทวิไชยยานนท์ แทบทุกๆ คนในคุ้มหลวง และโดยจะเพาะกับ
เจ้านางอุบลวรรณา ขนิษฐาของแม่เจ้าทิพย์ไกรสร มหาเทวีของ
พระเจ้าอินทวิไชยยานนท์ รู้สึกพอพระทัย และเมตตาที่สุด และ
เพราะเจ้านางอุบลวรรณานี้เอง ที่ได้มองเห็น อุปนิสัยใจ คอ ของ
หลวงโยนการพิจิตรว่าเป็นคนที่มีความประพฤติเรียบร้อย ชยันต์
แข็ง และมีลักษณะดี จะเป็นคนที่มีความสามารถไปข้างหน้าจึงได้
ถวายคำแนะนำและยกย่องให้เจ้าพี่ชายของตน คือ พระเจ้าอินทวิ-
ไชยยานนท์ ทรงสนับสนุนให้ดำเนินการทำงานเกี่ยวกับป่าไม้ขอน
สัก

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเชก เชียงใหม่

ดั่งนั้นในชั้นแรก จึงสนับสนุนให้รับช่วงสัมปทาน
 บ้าไม้ ซึ่งบริษัทบอมเบย์เบอร์มารับสัมปทานผูกขาด ทำอยู่
 บ้าแม่แจ่ม ท้องที่อำเภอแม่แจ่มในปัจจุบันนี้ (เดิมเป็นกิ่ง ซึ่ง
 กิ่งช่างเคิ่ง) ในการทำไม้ในครั้งนั้น บุตรหลานหลวงโยนการพิชิต
 ได้กล่าวเตือนพระเดชพระคุณของเจ้านางอุบลวรรณ พระธิดา
 ของพระเจ้ากาวิโล สุริยวงศ์ (เจ้าชีวิตอ้าว) ผู้เป็นเจ้าน้องมหา
 ของพระเจ้าอินทวิไชยยานนท์ ไว้อย่างมาก เพราะท่านผู้นั้นเป็น
 หนุนหลัง และสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยได้จัดช่างให้หลวงโยน
 ทำการชักลากไม้สัก และหน่อมใหญ่ชาวมอญผู้ชื่อ *บันโหย* ก็
 แสดงความสามารถและธาตุแท้แห่งความเป็นผู้ทำงานอย่างแท้จริง
 งานชักลากไม้ขนสั๊กด้านอำเภอแม่แจ่ม สำเร็จเป็นผลดี ยิ่ง
 บริษัท และทำเงินจำนวนมากให้แก่เขาด้วย

△ จากผู้รับช่วงเป็นผู้สัมปทานเอง △

เมื่อเสร็จจากงานบ้าไม้ของบริษัทบอมเบย์ ฯ

สัญญาผูกพันกันแล้ว บริษัทบอร์นิโอก็ให้เขารับช่วงทำป่า ไม้
 ท้องที่อำเภอฝางอีกต่อไป และก็เป็นงานที่สำเร็จด้วยดี ได้ผลทั้ง
 บริษัทและตัวเขาอีกตามเคย ตามปกติแล้วผู้จะรับช่วงทำสัมปทาน
 บ้าจากบริษัทใหญ่ ๆ ของชาวต่างประเทศ อย่าง บริษัท บอมเบย์

และ บอร์นิโอนี่ ถ้าบริษัทไม่วางใจในความสามารถและการเงิน
แล้วจะไม่มีหวังได้ทำงานร่วมกับบริษัทนั้นๆ เลย เป็นอันขาด

แต่คุณหลวงโยนการฯ หรือหม่อมบันโหย่ ได้แสดง

ให้บริษัทเห็นแล้วทั้งสองอย่างคือ

๑) ความสามารถ

๒) มีเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่เป็นผู้สนับสนุน เขาจึง

ได้ร่วมงานกับบริษัทได้เป็นเวลา ๒๐-๓๐ ปี ในเวลาต่อมา และ
เมื่อตั้งตัวได้ ด้วยกำลังกาย กำลังความคิด และความสามารถเป็น
ทุนเดิม เขาก็สามารถต่อทุนออกไปได้มากพอ จนมีช่างทำงานถึง
๓๐๐ เชือกเป็นของเขา

หลังจากหมดงานของบริษัทบอมเบย์แล้ว หลวงโยน

การพิจิตรก็ได้ไปทำงานให้กับกิจการงานป่าไม้ของ พ่อเจ้าอินทวิ-
ไชยยานนท์ ที่ป่าไม้เมืองยวม (อำเภอแม่สะเรียงในปัจจุบันนี้) แล้ว
จึงมาทำป่าไม้กับบริษัทบอร์เนียว

และวันเวลาผ่านไป ผลงานที่เขาได้กระทำฯ ให้หลวง

โยนการพิจิตร ประสบความมั่งคั่งเข้าระดับของมหาเศรษฐี พอที่
จะจัดหาอุปกรณ์ทำป่าไม้เป็นส่วนตัวเองได้แล้ว เขาก็มีช่างสำหรับ
ลากไม้ถึง ๓๐๐ เชือก จึงได้ไปขอสัมปทานป่าไม้ของมหาอำมาตย์

แปลงให้เป็นไฟลัดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

โท พลตรีเจ้าบุญยวาทย์วงศ์มานิตย์ (บุญทวงศ์ ณ ลำปาง) เจ้าผู้ครองนครลำปาง

หลวงโยนการพิจิตร (บันโหย อุปโยคิน) ก็ได้

สัมปทานป่าแม่ต๋าน เขตเมืองสอง (ปัจจุบันขึ้นดับเมืองแพร่) นับตั้งแต่นั้นมาชื่อเสียงของหลวงโยนการพิจิตร หรือ หม่อมบันโหยก็ดังกระฉ่อนไปทั่วภาคเหนือ ไม่เพียงแต่เศรษฐีป่าไม้ด้วยกันเท่านั้น แต่รู้จักกันทั่วไปทั้งในหมู่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ประชาชนชาวเมือง ตลอดจนจนถึงชาวป่าชาวเขา ลุงจ๋าง คนงานป่าไม้ทั่วไป

△ ได้เป็นผู้แทนชุมชนพม่าในเชียงใหม่ △

ท่านเริ่มเป็นที่นับหน้าถือตา ของชาวพม่า-ชาวมอญ-ชาวไต (เงี้ยวหรือไทยใหญ่) ซึ่งอยู่ในบังคับกงสุลอังกฤษมากยิ่งขึ้น เพราะความมั่งคั่งอย่างมหาศาลของท่าน ฉะนั้นในกาลต่อมา มิสเตอร์แบร์กเก็ท (บิดาของคุณยอห์นแบร์กเก็ท หนุมสังคมของเชียงใหม่คนหนึ่ง และเป็นผู้เชี่ยวชาญทางเครื่องยนต์ดีเซลล์) กงสุลใหญ่ในสมัยนั้น จึงได้เสนอให้คุณหลวงโยนการพิจิตร รับตำแหน่ง “เฮ็ดแมนต์” หรือเรียกว่า ผู้แทนชุมชนชาวพม่าในเชียงใหม่ ซึ่งเขาไม่อาจจะปฏิเสธได้

△ โศกหลายชั้นเป็นของหลวงโยนกฯ △

ต่อมาไม่นานนัก หลวงโยนการพิจิตร ก็ได้รับการ
แต่งตั้ง และยกย่องอย่างสูงจากอุปราชาแห่งอินเดีย ซึ่งเป็นตัว
แทนของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ และได้ปกครองประเทศ
พม่า มอญ และไต (ไทยใหญ่) ในขณะนั้น ซึ่งถือว่าพม่าเป็น
มณฑลหนึ่งของประเทศอินเดีย ได้มีตราตั้งให้เป็นผู้แทนชนชาว
พม่าในนครเชียงใหม่

และสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย แห่งประเทศอัง
กฤษ ทรงพระราชทานชั้นน้ำพานรองทองคำให้เป็นเกียรติอีกด้วย
เพราะอย่างไรก็ตามในขณะนั้นหลวงโยนการพิจิตรยังมีสัญชาติและ
ชื่อชาติพม่า (แต่ความจริงเป็นชาวมอญ) บังคับอังกฤษ และเป็น
คนในบังคับของอังกฤษ

นับตั้งแต่เป็นหนุ่มมาแล้ว หลวงโยนการพิจิตร ได้
รับความอุปการะจากพ่อเจ้าอินทวิไชยยานนท์ เจ้าผู้ครองเมืองเชียง
ใหม่ และเจ้าอุบลวรรณ พระธิดาของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์
(เจ้าชีวิตอ้าว) น้องนางของแม่เจ้าทิพย์ไกรสร มหาเทวีของพ่อ
เจ้าอินทวิไชยยานนท์ ได้ประสบความสำเร็จมั่งคั่งร่ำรวยอย่างมหาศาล

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

หลวงโยนการพิจิตร ก็มีได้ละเอียด ในการสนองพร
คุณท่านทั้งสอง และภายหลังเมื่อท่านทั้งสองได้ล่องลับไปแล้ว
ตนเองก็ได้มั่งคั่งร่ำรวยขึ้น ก็ได้เอาใจใส่ช่วยเหลือทางราชการ ไทย
อย่างมากมายนานนับประการด้วยกัน เมื่อทางราชการออกปาก
บอกเรื่องอะไรแล้ว ท่านก็ไม่ได้ขัดข้องที่จะช่วยเหลือ

นับตั้งแต่คราวเกิดจลาจลพวกไทยใหญ่คนในบังคับกับอ
กฤษ ก่อการจลาจลปล้นเมืองแพร่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ที่เดือดร้อน
ไปทั่วทุกหัวเมืองในฝ่ายเหนือ สมัยนั้นพระยานริศรราชกิจ (สาย
โชติกเสถียร) เป็นข้าหลวงใหญ่ประจำมณฑลพายัพ และมีมหาอำ
มาตย์โท เจ้าอินทวโรรส (สุริยะ ณ เชียงใหม่) เป็นเจ้าผู้ครอง
นครเชียงใหม่

หลวงโยนการพิจิตร ได้ช่วยเหลือทางการเงินและสิ่ง
ข้างมาช่วยเหลือเป็นพาหนะที่จะใช้ใน ทางราชการ อย่าง มาก มาย
จนเป็นที่ซึ่งใจแก่ข้าราชการไทยในสมัยนั้น ซึ่งข้างที่หลวงโยน-
การพิจิตรส่งมาช่วยนั้นได้ทำการขนส่งเครื่องยุทโธปกรณ์ ของทาง
ราชการทหารได้รับความสะดวกมากที่สุด และมีความจำเป็นอย่าง
ยิ่งที่จะต้องอาศัยข้าง

คุณงามความดีที่หลวงโยนการฯ ได้ช่วยเหลือทางราชการนานาประการนี้ ต่อมาในสมัยที่เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ (เชยกัลยาณมิตร) ได้มาดำรงตำแหน่ง ข้าหลวงใหญ่สิทธิฯ ขาดมณฑล พายัพ จึงได้รู้จักและคุ้นเคยกับหลวงโยนการพิจิตรเป็นอย่างดี และท่านได้แสดงความจงรักภักดีต่อทางราชการบ้านเมือง และเทิดทูนพระราชอำนาจของพระเจ้าอยู่หัวอย่างสูงส่ง ช่วยเหลือข้อข้องใจคนในบังคับของอังกฤษ ให้มีความเกรงกลัวและเคารพกฎหมายไทยให้จงหนัก เพราะถือว่าพวกคนในบังคับอังกฤษได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร

เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ ข้าหลวงใหญ่ได้ตระหนักในเกียรติคุณหลายเรื่องหลายประการด้วยกัน สำหรับหลวงโยนการพิจิตรจึงได้นำเกียรติคุณงามความดีของท่าน นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ เพื่อขอพระราชทานบรรดาศักดิ์ และตั้งเป็นกรรมการพิเศษประจำเมือง เชียงใหม่ เพื่อเป็นเกียรติยศแก่วงศ์สกุลสืบไป

ภายหลังเมื่อ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงส่งเรื่องไปยัง พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นเทววงศ์วโรปกร (พระยศในขณะนั้น) เสนาบดีกระทรวง

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

การต่างประเทศ เห็นว่าไม่มีข้อขัดข้องและเป็นปัญหาทางการเมือง
แต่ประการใด จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งให้เป็น
หม่อมบันโฮย มีสัญญาบัตรเป็น หลวงโยนการพิจิตร กรรมการ
พิเศษเมืองเชียงใหม่

และต่อจากนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ก็ได้รับพระราช
ทานเครื่องอิสริยาภรณ์ “*วิจิตรภรณ์ช้างเผือก*” เป็นเกียรติยศ
อีก ตราบจนกระทั่ง วันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๕ พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงพระราชทาน
นามสกุลให้ หลวงโยนการพิจิตร (บันโฮย) เพื่อเป็นเกียรติและ
มงคลแก่วงศ์สกุลว่า “*อุปโยคิน*” เป็นครั้งที่ ๖๖ อีกครั้งหนึ่ง

△ นักบุญคนสำคัญของนครเชียงใหม่ △

หลวงโยนการพิจิตร (บันโฮยอุปโยคิน) เป็นผู้
ชื่อว่า เป็นนักบุญคนสำคัญคนหนึ่งของนครเชียงใหม่ที่ได้สร้าง
สรร และทำนุบำรุงส่งเสริมถาวรวัตถุไว้ในพระบรมพุทธานุชา
อย่างมากมายมหาศาล ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้เหลือทิ้งเอาไว้
เป็นอนุสรณ์แก่คนรุ่นหลัง มาตราบเท่าปัจจุบันนี้

ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และสาธารณะ
 ธิปไตยของหลวงโยนการพิจิตร ต้นตระกูล "อุปโยคิน"
 ด้ทั้งอนุสรณ์ ไว้ ในเมืองเชียงใหม่ อย่างมากมายล้วนแล้วแต่เป็น
 ลปแบบพม่า แทบทั้งสิ้นท่านได้อุทิศที่ดินพร้อมกับได้เป็นผู้นำ
 ร้างวัดอุปคุตพม่าขึ้นที่เชิงสะพานนวรรัฐให้เป็นที่จำพรรษา และ
 ปสมบทของ บุตรหลานชาวพม่าในจังหวัดเชียงใหม่ ภายหลัง
 บุตรชายของท่านคืออุปัชฌาย์ อุปโยคิน บุตรชายคนใหญ่ของ
 ท่าน (บิดาของ ส.ส. สุมินทร์ อุปโยคิน ผู้แทนราษฎรจังหวัด
 เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๙ - พ.ศ. ๒๔๙๐ (ยุบสภาเพราะมีการรัฐ-
 ประหาร) ได้มอบถวายวัดอุปคุตพม่าให้แก่ทางราชการ

และในปัจจุบันนี้เป็นที่ตั้งของ "พุทธสถานเชียงใหม่"
 ึ่งเป็นศูนย์กลางของการประชุมกิจกรรมต่างๆ เป็นการเผย
 เพร้าวัฒนธรรม, ประเพณีและศีลธรรม ของภาคเหนือ นับว่า
 ็นอนุสรณ์ชิ้นสำคัญในเกียรติคุณของ หลวงโยนการพิจิตร
 ันใหญ่อุปโยคิน) ต้นตระกูล "อุปโยคิน" ที่สละที่ดินไว้เป็น
 ธารณะสถาน

หลวงโยนการพิจิตร และครอบครัวในสกุลนี้ได้ประ-
 อบการกุศล โดยการสร้างวัดวาอารามและปูชนียสถาน บุคคล
 ันนี้พม่าเรียกกันว่าเป็น "เจานตะก่า" หรือที่ชาวไทย (ไทย

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

ใหญ่) เรียกว่า “จองอุปะกำ” นั่นเอง และอนุสรณ์ในก
 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเท่าที่เห็นอยู่ปัจจุบันนี้ ก็คือ เจดีย์
 เหลี่ยม ที่วัดเจดีย์เหลี่ยมตั้งอยู่ริมถนนสายไปโรงพยาบาลแมค
 เคนเกาะกลาง เจดีย์แบบพม่า วัดชัยมงคล กุฏิวัดแสนปาง เม
 เมรุเผาศพ ของบ่าช้าข้างกลางด้านเหนือที่เกาะสลักลวดลายแบบ
 พม่า และปูชนียสถานสาธารณูปโภคที่มั่นคงถาวร งดงามแม้
 ตึกที่อาศัยของท่านหลังดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็ได้ก่อสร้างโอ้อ่าแ
 มั่นคงถาวร และยังมีปูชนียสถาน อีกหลายแห่ง ที่ท่านได้สร้างขี

หลวงโยนการพิจิตร มีภรรยา ๓ คน คือ คุณน
 แก้ว โยนการพิจิตร เป็นคุณนายคนแรก และ นอกนั้นมี แม่
 จิน อุปโยคิน และ แม่นายน้อย (แม่นายน้อยเป็นหลานสาวช
 แม่นายจิ้น) ภรรยาของท่านล้วนแต่มีบุตรทุกคน และต่างก็
 ร่วมกันโดยปกติสุขรักใคร่ปรองคองกันเป็นอันดี ทุกคนต่าง
 หน้าที่ของตนไปโดยไม่มีรังเกียจเกียจงอน โดยเฉพาะแม่นายจ
 นั้นกล่าวกันว่า เป็นหัวเรี่ยวแรงสำคัญ ในการติดต่อธุระกิจแ
 ปกครองคนในบังคับบัญชา

จำนวนบุตรชายหญิงของหลวงโยนการพิจิตร

ก. ที่กำเนิดจากคุณนายแก้ว โยนการพิจิตรคือ

๑. อุบ๊ะส่วย อุปโยคิน ๒. อุอองซิ่น อุปโยคิน ๓.

แม่นายขจร อุปโยคิน

ข. ที่กำเนิดจากแม่นายจิ้น อุปโยคิน คือ

๑. นางสาวทองอินทร์ อุปโยคิน ๒. นายแดง อุป-

โยคิน

ค. ที่กำเนิดจากแม่น้อย คือ

๑. นายบุญสม อุปโยคิน ๒. นายทองอยู่ อุปโยคิน

๓. นายทองดี อุปโยคิน ๔. นายสมบุรณ์ อุปโยคิน ๕. นาย

.....อุปโยคิน ๖. นางสาวเกษมณี อุปโยคิน ๗. นาง

สาวศิริ อุปโยคิน ๘. นายทรงสาย อุปโยคิน ๙. นางสาวประภา

ศรี อุปโยคิน รวมทั้งหมด ๑๔ คน

คุณหลวงโยนการพิจิตร (บ้นโหยอุปโยคิน) ถึงแก่

กรรมด้วยโรคลมธรรมคาของคณวัยชราเมื่ออายุประมาณ ๘๔ ปี

ใน พ.ศ. ๒๔๖๙ ภายหลังที่ได้มีบุญวาสนา ได้เข้าเฝ้าถวายบังคม

พระยุคลบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ พร้อมด้วย

พระบรมราชินีพระนางรำไพพรรณี คราวเสด็จประพาสเสียบ

แปลงให้เป็นฟิสิกส์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

มณฑลพายัพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ หลังจากเสด็จกลับเพียงไม่กี่
ท่าน ได้จากโลกนี้ ไปแต่ก็ได้ทิ้งอนุสรณ์ แห่งความเป็นนักบุญ
ไว้ในโลกนี้ซึ่งให้คนรุ่นหลังได้พิจารณาว่า เกิดมาก็ตัวเปล่า
จากไปก็ตัวเปล่ามิได้เอาอะไรไปคงทั้งคุณงามความดี เอาไป
โลกนี้เท่านั้น

△ เจ้าสัว "ชู โอสถาปนัธ" △
(โอ้วเซียวท้าว)

- △ นักพัฒนาและสร้างสรรค์ระบอบงานใหม่ ๆ △
△ สร้างศูนย์การค้าเซียงใหม่คนแรก △
△ แม้ว่า.....บุคคลผู้หนึ่งได้จากโลกนี้ไปแล้วแต่เกียรติ
คุณ ความดีและผลงานการกระทำของเขาที่มีต่อ
ประเทศชาติ บ้านเมืองในยามสงคราม โลก ครึ่งที่
สองยังคงอยู่ในความทรงจำของมหาชนและทหาร
หาญของชาติไทยตราบเท่าทุกวันนี
- △ ชีวิตของ "เจ้าสัว ชู โอสถาปนัธ" ผู้แข็งแกร่งและ
เข้มแข็ง เป็นชีวิตที่น่าศึกษายิ่งในฐานะผู้บุกเบิกเมือง
เซียงใหม่คนหนึ่ง
- △ รำลึกถึง...ด้วยความเคารพและนับถือ "ชู โอสถา-
ปนัธ" ผู้สร้างสรรค์ให้แก่นครเซียงใหม่ △
ด้วยความรำลึกถึง.... ในไมตรีจิตมิตรภาพอย่างซาบ
ซึ้ง ตรึงในดวงใจ ทำให้ต้องคิดถึงเจ้าสัว ชู โอสถาปนัธ
บุรุษผู้ยิ่งใหญ่ ในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่นครเซียงใหม่
บ้านเมืองอันเป็นที่รัก และหวังแหนียงของเรา
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เรารำลึกถึงความดีของบุคคลผู้เป็นตัวอย่างในการสร้างสรรค์คน
ของนครเชียงใหม่ ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

การริเริ่มบุกเบิกและพัฒนาท้องถิ่น สร้างศูนย์การค้า
เมืองเชียงใหม่นับว่าท่านผู้^{๒๕} ^๘เป็นคนแรก และก่อนที่กรุงเทพ
มหานครจะมีการเคลื่อนไหวก่อนด้วยซ้ำไป เราแทบกล่าวได้
เขาเป็นพ่อค้าเชียงใหม่คนแรก ที่มีมันสมองแจ่มใสเทียบทัน
บรรดาพ่อค้าใหญ่ ๆ ในสมัยนั้น คือ ตระกูล“ลำซำ” และ
ตระกูลอื่น ๆ อีกหลายตระกูล ในบรรดาพ่อค้าเงินของกรุงเทพ
มหานคร

เราแทบจะสังเกตการกระทำของเขา ๆ ยึดถือนครเชียงใหม่
ใหม่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของเขาโดยแท้จริง เพราะภรรยา
ของเขาเป็นชาวเชียงใหม่ - ลูกของเขาเป็นชาวนครเชียงใหม่
เพราะฉะนั้น ถ้ากรุงเทพมหารมมีการก่อสร้างหรือดำริห์การง
อะไรขึ้นมาสักอย่างหนึ่งแล้ว เขาก็จะต้องรีบนำมาดำเนินการ
จังหวัดเชียงใหม่ทันที...นี่เป็นลักษณะและจิตใจของเจ้าสัว ชู โ
พันธ์ หรือ เจ้าสัวไฉวเขียวทั่ว บุคคลผู้^{๒๕}จะไม่ยอมให้เม
เชียงใหม่น้อยหน้าน้อยตาต่อผู้ใดเลย

■ เจ้าสัวชู โอสถาปนัธุ์ ■

ผู้บุกเบิกและสร้างสรรค์ศูนย์การค้าเชียงใหม่ ที่ทิ้งผลงานไว้
เป็นอนุสรณ์ตราบทุกวันนี้.

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

- แม่นายกิมจวน “ตันสุภโชน” “โอสถาพันธ์” ภรรยาคู่ชีวิตของเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ สนับสนุนสามีให้สร้างเกียรติคุณและสร้างสรรค์ท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้า

เราเฝ้ามองเจ้าสัว ชู โอสถาพันธุ์ มา ตั้งแต่เราเป็นเด็กวัย
หนุ่ม นับเป็นเวลายาวนานถึง ๒๕ ปีเศษว่าเขาทำทุกอย่างเพื่อ
ตัวเขาอย่างเดียวหรือเพื่อนครเชียงใหม่ เราเคารพบูชาผลงาน
ของเขาตั้งแต่วัยรุ่นมาแล้ว ก็ได้มีบางคนกล่าวหาว่าเราสนับสนุน
คนผิด เพราะมันสมองของเขา พัฒนาและปฏิรูปของไม่มีค่า คัด
แปลงแก้ไข แม้กระทั่งผืนดินที่เห็นว่าไม่มีค่าก็ให้มีย่างขึ้น จน
ทำให้คนอิจฉายังไม่พอยังริษยาอีกด้วย

แต่เราผู้เขียนเรื่องนี้ เรื่องของเขาที่ท่านกำลังอ่านอยู่
ฉบับนี้ ได้เถียงกับใคร ๆ ต่อใครว่า

“เมื่อเขาอยู่ใคร ๆ ก็พากันอิจฉาริษยาใน ความสามารถ
ของเขา แต่หากว่าเมื่อเขาจากโลกนี้ไปแล้วนั่นแหละ เราจึงจะ
คิดถึงเขา และเสียดายคนอย่างเขา ททรัพย์สินที่เขาสร้างขึ้นมาก
จะเป็น เจ้า ของก็แต่ ในขณะที่เขามีชีวิตอยู่เท่านั้นตายแล้วก็
ศรีสง่าแก่นครเชียงใหม่ต่างหากเล่า”

แล้วฉบับนี้จริงหรือเปล่า! ใช่หรือไม่ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้
เจ้าสัว ชู โอสถาพันธุ์เขียนไปพลัดลับที่ข้างสนามที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

- △ เขาเป็นคน ๆ เดียวที่เป็นเจ้าของโรงสีข้าว โรง
 เลื่อยไม้ โรงน้ำแข็ง เจ้าตลาด △
- △ เป็นนายธนาคาร และเจ้าของโรงเหล้าในนคร
 เชียงใหม่ △

เจ้าสัว ชู โอสถาพันธ์ ผู้เกิดมามีประโยชน์ต่อชาติบ้าน
 เมืองโดยฉะเพาะ "นครเชียงใหม่" เป็นอันดับแรก สมอ
 และความคึกของเขา ทำงานอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เขาส้มต
 อยู่ สมอของเขาหยุดคึกเมื่อเวลาหลับเท่านั้น และเขาผู้^๕แหละ
 ที่ทำให้นครเชียงใหม่ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่

พร้อม ๆ กันนั้น ธุรกิจการค้านานาชาติได้ก้าวหน้าไป
 เทียมเท่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือและได้ก้าวรุกหน้าไป ชั่วชีวิต
 ของเขาได้สร้างถาวรวัตถุขึ้นมาสร้างศูนย์การค้าศรีนครพิงค์เป็นแ
 แรกเขา สร้าง และเปิดธนาคารกสิกรไทย ขึ้นเป็นแห่งแรกซึ่ง
 เป็นธนาคารของเอกชน เขาสร้างโรงสีข้าว สร้างโรงน้ำ

แข็งสร้างอาคารตึก สร้างตลาด ทำให้บังเกิดเป็นย่านการค้า
เขาทำทุก ๆ อย่างให้ชาวเชียงใหม่มีงานทำ มีรายได้ประจำวัน—
ประจำเดือนเพื่อการครองชีพที่สมบูรณ์พูนสุข

เจ้าสัวชูโอสถาปันธ์ เป็นบุคคลตัวอย่าง ในปฏิรูปอาคาร
บ้านเรือน และสถานที่ ๆ ไม่เจริญก้าวหน้าให้เป็นแหล่งการค้า
โดยยอมเสี่ยงทุ่มเงินนับจำนวนเรือนล้าน ๆ บาท ในสมัยเงินมี
ค่าและหายาก เพื่อให้สำเร็จตาม ความปรารถนาของตนให้กลายเป็น
แหล่งการค้า การขายและชักนำพ่อค้าใหญ่ในกรุงเทพฯ ฯ มาลง
ทุนในการค้า และคุณชูก็ได้กระทำสำเร็จไปแล้วในครั้งแรกที่เขา
คิดเขาฝันและตั้งจินตนาการของเขาไว้

เจ้าสัวชูเพิ่งเริ่มมีชื่อเสียงและเกียรติคุณ ในการเสียสละ
ของเขาเช่นเดียวกับการเสียสละให้แก่ประเทศชาติไทยที่รัก นับตั้ง
แต่ ปีพ.ศ. ๒๔๘๓ เมื่อประเทศไทยได้ประกาศเรียกร้องดินแดนที่ได้
เสียให้แก่ฝรั่งเศสในปีร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) เจ้าสัวชูได้สม-
ทบทุนซื้อบิณฑกให้กองทัพบกไทยในครั้งนั้นเป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิตส์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

(สามพันบาท) และกว่านั้นยังได้ช่วยเหลือช่วยบริการเครื่องอุปโภคบริโภคอีกมากมายหลาย ๆ อย่างให้แก่กรมทหารบกราบที่ ๓๑ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทางราชการทหารครั้งนั้น ได้ประกาศเกียรติคุณของเขาเป็นทางราชการ

และในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เจ้าสัวชูโอสถาปนารัฐได้ส่งข่าวสารไปช่วยเหลือกองทัพบกนับเป็นพัน ๆ กระสอบ โดยไม่คิดมูลค่าแต่อย่างใดเลย ซึ่งเหตุการณ์และเกียรติคุณต่าง ๆ ทางราชการได้จารึกและออก ประกาศทางวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศสรรเสริญในเกียรติคุณของเขา

ส่วนข้อปลื้มก้อยในการบริการแก่ทหารในกองทัพพายัพซึ่งได้เดินทางขึ้นมาชุมนุมพลที่เมืองเชียงใหม่ ในครั้งนั้น พ.ศ. ๒๔๘๖ - โดยมีพลเอก หลวงเสรีเริงฤทธิ์ (จรูญ รัตนกุล) ได้เป็นแม่ทัพ เจ้าสัวชูโอสถาปนารัฐได้เป็นเจ้าภาพและดำเนินการบริการเปิดการเลี้ยงที่หอประชุมโรงเรียน "ยุพราชวิทยาลัย" ในตอนหัวค่ำของวันหนึ่ง ปราบกฏว่าได้รับการสรรเสริญกล่าวขอบ

คุณจากท่านแม่ทัพพลเอก หลวงเสรีเริงฤทธิ์ด้วยถ้อยคำของท่าน
เองและได้รับคำกล่าวขอบคุณจากนายทหารทุกระดับในกองทัพพ
ยัพในครั้งนั้น ในน้ำใจกว้างและเสียสละของเจ้าสัว

และยิ่งกว่านั้น ในฐานะที่ เจ้าสัวชูโอสถาปนัธุ์ เป็นเจ้า

ของโรงสุรา ได้บริการแก่กองพันทหารต่างๆ ที่มาพักในเชียงใหม่
เมื่อเวลามีการกินเลี้ยงรื่นเริงของทหารมิได้ขาด

ปรากฏว่าเจ้าสัวชูโอสถาปนัธุ์ ก็ไม่เคยขัดข้องในการบริ

การ ให้เป็นไปตามความต้องการของบรรดานายทหารแห่งกอง
พันนั้นๆ บริการให้เป็นที่พอใจ และเป็นการให้กำลังใจไปด้วย
นอกจากนั้นแล้ว เจ้าสัวชูยังได้มอบเงินไปซื้ออาหารต่างๆ เพิ่มเติม
แทบทุกๆ รายไป

เพราะขณะนั้น เจ้าสัวชูโอสถาปนัธุ์ เป็นเจ้าของโรงสุรา
และเป็นเจ้าของโรงสีข้าว และเจ้าของโรงน้ำแข็งแล้ว จึงเสียสละ
ทุกๆ อย่างขอให้กองทัพไทยได้ทำการรบชนะข้าศึกศัตรูของไทย
ก็เป็นสิ่งที่เขาพอใจแล้ว

นี่คือเกียรติคุณของเขา เจ้าสัวชูโอสถาปนัธุ์ หรือ
เจ้าแก้ว โอ้วเขี้ยวห่าง ผู้มีแต่การเสียสละ ซึ่งผู้เขียนขอบันทึก
ไว้เป็นอนุสรณ์ แก่ บุคคลตัวอย่างผู้บุกเบิก และพัฒนาการ
เมืองเชียงใหม่ให้เจริญก้าวหน้า

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เจ้าสัวชูเป็นผู้ริเริ่ม-บุกเบิกเสริมสร้างชุมชน
ให้เจริญขึ้น ตามหลักพัฒนาของชุมชนแผนใหม่ เขาไม่ได้เป็น
บุคคลที่ลอกเลียนแบบของผู้หนึ่งผู้ใดมาทั้งสิ้น เขาริเริ่มและ
เนิ่นการตามมโนสมองของเขาเอง การกระทำของเขาจุดมุ่งหมาย
จะให้ชาวเชียงใหม่มีงานอาชีพเป็นหลัก เพื่อการครองชีพประ
วัน

เขาเป็นผู้ริเริ่มทำให้เกิดชุมชนให้คนเชียงใหม่ที่
คนว่างงาน ไร้อาชีพได้มีงานทำไม่ให้อยู่เฉยๆ มีการก่อสร้าง
งานโรงสีข้าว มีงานโรงน้ำแข็ง มีงานโรงเลื่อยไม้ มีงานขน
สินค้านานาชาติ ที่เจ้าสัวชูได้เป็นผู้ริเริ่ม ได้วางรากฐานข
การควบคุมเศรษฐกิจขึ้นในเมืองเชียงใหม่ขึ้น ภายหลังจากส
ครามโลกครั้งที่สองเล็กใหม่ๆ

นี่คือผลงานที่เจ้าสัวชู ได้บุกเบิกไว้ในขณะนั้น
๒๕-๓๐ ปี ที่ผ่านมา ทำแบบแปลนแผนผังเอาไว้ให้คนรุ่นนี้
จับันได้เอาแบบอย่างแล้ว และนำความเจริญมาสู่นครเชียงใหม่
แบบการจัดศูนย์การค้าทั้งหลายที่ได้ดำเนินการอยู่ทุกวันนี้

ผู้เขียนได้รู้จัก และคุ้นเคยกับ เจ้าสัวชู โอสถาพั
ผู้ นมาตั้งแต่ผู้เขียนมีอายุได้ ๑๗-๑๘ ปี แล้ว นับว่าเป็นเว

ยาวนานพอๆ เราได้รู้จักเขาในฐานะเราเป็นเด็กหนุ่มที่ยังไม่ค่อย
มีความคิดลึกซึ้งอะไรนัก และดูเรื่องพิเคราะห์เหตุผล ยังไม่เข้า
หลักเกณฑ์ ในบทบาทการแสดงละครและชีวิต และการต่อสู้
ของท่านผู้นี้ ให้ในการสร้างสรรบ้านเมือง และวางรากฐานของ
สกุล "โอสถาพันธ์" พร้อมๆ กันไป

เมื่อเราทราบชีวประวัติของเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ แล้ว
เราก็ควรจะรู้ให้ซึ้ง ถึงต้นกำเนิดของเขา....ชายชาตรีคนหนึ่งที่ได้
ข้ามน้ำข้ามทะเลมาสร้างเกียรติคุณงามความดี ไว้ใน นครเชียงใหม่
ภาคเหนือของกรุงสยาม เจ้าสัวชูมีชื่อเดิมว่า "โ้วเชียงท่าง"
เป็นชาวจีนแท้จิว เกิดในมณฑลแต้เอี้ย ประเทศจีน ดังเช่นบรรพ
บุรุษของสกุลใหญ่ๆ ของเมืองไทยที่มาจากเมืองจีน แล้วมาเป็นเจ้า
พระยา-พระยาขุนหลวงพระ อย่างมากมายของเมืองไทย

เช่นบรรพชนของต้นตระกูล ณ สงขลา, ณ ระนอง
กัลยาณมิตร, ไกรฤกษ์ ศรีไชยยันต์ โชติกเสถียร โชติกพุกณะ
โสภโณดร และอีกหลายร้อยสกุลในเมืองไทย ที่สร้างเกียรติคุณ
ความดีไว้ในเมืองไทย ในปัจจุบันนี้มีทั้งรองนายกรัฐมนตรี-รัฐ
มนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการตำแหน่งสูงๆ
ล้วนแต่มีบรรพบุรุษ บรรพสตรี มาจากสายสืบสกุลของชาวจีนภาค
โพ้นทะเลทั้งสิ้น

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้ขึ้นมานครเชียงใหม่ ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐ และมาทำหน้าที่เสมียนก่อน และเขาเคยร่วมงานกับนายเซ่งย้ง พงศ์พิพัฒน์ ในตอนมาจากเมืองจีนใหม่ๆ ภายหลังจากที่เขาประสบความสำเร็จในการสร้างหลักฐาน และฐานะเป็นป่าแผ่นและมั่นคงแล้ว เขาก็ได้เชิญ นายเซ่งย้ง พงศ์พิพัฒน์ มาร่วมงานที่ธนาคารกสิการไทย ที่ เขาเป็นผู้จัดการอยู่ นับว่าเขาเป็น ยอดกตัญญู เป็นแบบฉบับที่ดีแก่คนทั่วไป น่าสรรเสริญยกย่องมากทีเดียว

△ เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ มาจากไหนไม่สำคัญ ๆ เขาทำอะไรให้แก่นครเชียงใหม่ และเขาตายไปแต่เขาเอาอะไรไปได้บ้าง? △

เราได้เคยนำเรื่องมาวิจารณ์กัน เมื่อ ๒๕-๓๑ ปีที่ผ่านมา ในขณะที่เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ (เจ้าแก้อิ้ว เขียวทำกำลังซื้อ กลุ่มหลวง เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่กันหลายครั้ง หลายปี วิจัยและวิจัยกัน และถกเถียงกันว่า บุคคลผู้จะเป็นภัยต่อประเทศชาติหรือไม่ในแง่ไหน? (ในสมัยกระนั้น คนอิจฉาริชยาเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ มีมากเหลือเกิน)

เพราะความมี สมอง เปรี๊อง ปราด ฉลาด ปราด เปรี๊ยว
 คล่องแคล่วในการทำงาน และมีมันสมองก้าวรุกไปข้างหน้า และมุ่ง
 หน้าพัฒนาการอย่างเดียว ทำให้ ผู้ทรงอิทธิพลในวงการค้า และ
 ทรงอิทธิพลในทางการเงิน และทรงอิทธิพลเกี่ยวโยงไปทางการ
 เมืองของไทยในสมัยนั้น นอนสั่นงทกใจไปแปดตลบ เพราะ
 เกรงกลัวมันสมองของเขา จะทำให้เสถียรภาพในการค้า, เศรษฐกิจ
 การเงินของเขากระทบกระเทือนไป จึงหาทางกำจัดคนอย่างเจ้าตัวชู
 โอสถาพันธ์ ให้หลีกทางไป และไม่ให้ทำอะไรได้เลย

- △ คณะรัฐประหารเชิญตัวไปพบรัฐมนตรีเลียงไชยกาล
- △ เข้าช่วยเหลือจนปลอดภัยกลับมาสร้างตลาดนครรัฐ

ผู้เขียนยังจำเหตุการณ์ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้ดี เพราะ
 ขณะนั้น ผู้เขียนเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ "แสงอรุณ" และ
 เป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ และเป็นนายกสมาคม
 กรรมกรสามล้อ และอุปนายกสมาคมกรรมกรไทยสาขาเชียง
 ใหม่ ได้อยู่ใกล้เหตุการณ์เรื่องนี้เป็นอย่างดี

เพราะความดีเด่นและรุ่งโรจน์ในการทำงานและการเงิน
 อย่างมากมายมหาศาล เป็นเจ้าของกิจการหลายๆ อย่างในเมือง
 เชียงใหม่ และเขากำลังทำงานอย่างไ้ผลและเงินหน้าก้าวไปทุกๆ
 แปลงให้เป็นเพลิงจัทลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

วิถีทาง ซึ่งมหาชนกำลังเอาใจช่วยเขา ต้องการให้เขาพัฒนาเชียงใหม่ให้ก้าวรุกไปข้างหน้า และหวังว่าวันหนึ่ง .. เขาจะเป็นผู้ช่วยเหลือให้ประชาชนอยู่ดี มีสุข มีงานทำ มีเงินใช้ ครอบครัวเป็นสุข

แต่แล้วจู่ๆ ... คณะรัฐประหารก็ได้ให้ตำรวจสันติบาลจำนวนหนึ่งมาเชิญตัวเขาไปกรุงเทพฯ โดยไม่ทราบข้อหาอะไร แต่แน่นอนที่สุดที่ประชาชนเข้าใจในครั้งนั้นก็คือ

๑) เขาโดนปรับกัณฑ์ทางการค้า ใช้มีือนักการเมืองเอาโคลนเลน และถมสาบใส่เขาอย่างเต็มรัก โดยกล่าวอ้างเขาร่ำรวยอย่างมหาศาล และมีแผนทำลายเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ที่จะให้บุคคลอื่นล้มละลายไป

๒) เพราะเขากำลังขอกู้มหลวงเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ สร้างตลาดสดแห่งใหม่ขึ้นตามโครงการของเขา ซึ่งปัจจุบันเป็นตลาดนครรัฐนั่นเอง

๓) เขาถูกกล่าวหาว่า ช้องสุ่ม กำ ลัง และ วาง แดอะไรต่อมิอะไรหลายๆ อย่าง และร่ำรวยผิดปกติจากการเป็นพ่อธรรมดา

นี่ถึงเหตุการณ์ตอนนั้นแล้ว ทำให้นึกไปถึง คุณงาม
 ความดี ที่เขาเสียสละสร้างความประทับใจต่างๆ ในการช่วยเหลือ
 กิจการกองทัพบก ตั้งแต่สงครามอินโดจีน - และสงครามมหา -
 เอเชียบูรพาซึ่งเขาได้รับการยกย่อง จากท่านแม่ทัพนายกองของ
 กองทัพบกในครั้งนั้น . ในโรงเรียน “ยุพราชวิทยาลัย” ในคืน
 วันหนึ่งของปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ... ทุกๆ คนได้กล่าวสรรณเสริญเขา...
 ว่าเขามีคุณงามความดีต่อประเทศชาติมากที่สุด และกองทัพบก
 จะไม่มีวันลืม

แต่แล้ว ลงเอยก็คือ ท่านรัฐมนตรีเลียงไชยกาล
 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยขณะนั้น ได้ช่วยวิ่งเต้น
 เจริญกับคณะรัฐประหารให้เข้าใจตัว เจ้าสัวชูโอสถาปนาร์ กับ
 พลโทหลวงกาจสงคราม (เทียน เก่งระดมยิง) และขอเอาตัว เจ้า
 สัวชู โอสถาปนาร์ พ้นจากข้อกล่าวหาอันเลื่อนลอย และเป็นการ
 ใส่ความของนักการเมืองในสมัยนั้น ตลอดจนปลดปล่อยไป

นี่เป็นเรื่องชวนคิดสำหรับเศรษฐกิจใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมา
 สร้างตัวจาก กรุงเทพฯ มาร่ำรวยที่เชียงใหม่พยายามจะสร้างข่าว
 ว่าตนเป็นเศรษฐี พันล้าน - หมื่นล้านหารู้ไม่ว่าเป็นการประกาศ
 ขูดหลุมฝังตัวเองให้ตายทั้งเป็น อยู่ดีไม่ดี ชอบเจ็บกระดองใจ
 แท้ๆ ดีไม่ดีจะหาว่า เป็นภัยสังคมไปง่ายๆ หาเรื่องเดือดร้อนแท้ๆ
 แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเชก เชียงใหม่

△ ชูโอสถาพันธ์ุเทพบุตรของ △

△ คนจน - ยากที่ทุกคนจะลืมเขา △

เรื่องราวของเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ุ มีมากมายเหลือ
เรื่องเหลือเกินที่เขาเกิดมาเป็นอัจริยะบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะ
เหลือคนเชียงใหม่ให้ได้รับความเป็นธรรมของสังคม ช่วยเพ
คนเชียงใหม่ไม่ให้ว่างงาน มุ่งหน้าทำงาน เพื่อสร้างความแ
บึกแผ่นให้แก่ตระกูล และครอบครัว กลับกลายเป็นการกระ
ให้ พ่อค้าบางพวกบางเหล่าและบางคน ที่เคยมีอิทธิพลอยู่ก
แล้ว มาคิดคำนึงว่าถ้าหากว่า ปล່อยให้บุคคลผู้นั้นมีชีวิตต่อ
แล้ว ก็จะทำให้พวกตนไม่มีความสุข ความสบายต่อไปได้ทำ
ฟ้าจึงให้ โอ้วเชียงใหม่ มาเกิด

เขาเกิดมา... เพื่อสร้างสรรค์ให้ความเจริญรุ่งเรือง
คนอื่น ๆ พร้อม ๆ กันไป คนได้ตั้งเนื้อตั้งตัวเป็นบึกแผ่นแน่น
เป็นหลักเป็นฐานมีฐานะเป็นบึกแผ่นมาตราบเท่าทุกวันนี้น
ร้อยครอบครัว ทุก ๆ คนยังนึกถึงคุณงามความดีของเขาเจ้าส
ทำงานหนักทุก ๆ อย่างเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่
ได้วางโครงการที่จะปรับปรุงและพัฒนาสังคมต่อไปอีก อ
ไม่หยุดยั้ง

เขาไม่เก็บเงินสดเอาไว้หมุนเวียนโดยให้คนจกัเพื่อ
 อดอกเบียแพงๆ แต่ตรงข้ามเขากลับเอาเงินเหล่านั้นไป
 สร้างโรงสีข้าว, โรงเลื่อยไม้, โรงน้ำแข็ง ซึ่งใช้คนงานนับเป็น
 ร้อยๆ ขึ้นไปและคนงานชาวเมืองเชียงใหม่ ร้อยๆ คนเหล่านั้นก็
 ได้ทำงานได้ค่าแรงไปเลี้ยงครอบครัวแ บ่งเป็นค่าอาหาร ค่านั่ง-
 หม่อม ค่าเช่าบ้าน ค่าเล่าเรียนบุตรชายหญิง และในสมัย ๓๐ ปีที่
 ผ่านมานี้ และในสมัยนั้นคนงานที่ทำงานประจำกินเงินเดือน
 กับเจ้าสัวชู โอสถาปนัธุ์ มีไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ คน ถ้ารวมลูกเมีย
 ทั่วแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐๐๐ ชีวิต

ซึ่งชีวิตคนจำนวน ๑๐๐๐ คนเหล่านี้ ได้อาศัย
 พมอม และความคึกของเจ้าสัวชู โอสถาปนัธุ์ เป็นที่พึ่งให้พวก
 เขาเหล่านั้นมีการงานทำ เรามองเห็นได้ชัดว่า เจ้าสัวชู โอสถา-
 ปนัธุ์ มีนโยบายและโครงการสร้างงานทุกๆ อย่าง เพื่อช่วยคน
 อด คนว่างงานทั้งทางตรงทางอ้อม ให้มีเงินใช้เลี้ยงครอบครัว
 ทั่วเพื่อการครองชีพอันสุขสมบูรณ์

△ คนจีนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม เท่าที่ผู้เขียนรู
 จักในยุคนั้น △

บุคคลที่เป็นคนจีน ที่นับเนื่องได้ว่าทำประโยชน์
 ให้แก่สังคมของเมืองเชียงใหม่เท่าที่ผู้เขียนได้รู้จัก และคุ้นเคย
 มาแต่เยาว์วัยนั้น เท่าที่จำได้มีดังนี้ เป็นชั้นๆ ลดหล่นไปตามลำดับ
 กับ เท่าที่จำได้เมื่อผู้เขียนเป็นผู้ใหญ่มีอายุมากขึ้นคือ

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

๑. **เจ้าแก้ววีสือ** ไต้วยินเซ็ง เจ้าของอาคาร ๓ ชั้น
ที่ขายผ้าพื้นเมือง "หมู่เฮา" ในย่านถนนท่าแพ

๒. **เจ้าแก้วอมร ขวชาติ** (เจ้าแก้วหน่อ) เจ้าของโรง
สถานีรถไฟเชียงใหม่ (พวกสกุล "จั่ว")

๓. **เจ้าแก้วไข่อุ่น ขวชาติ** ผู้ก่อตั้งสโมสร พานิช
คนแรก พวก สกุล "จั่ว"

๔. **เจ้าแก้วฉืด แซ่ฉั่ว** เจ้าของโรตีประตูเชียงใหม่

๕. **นายห้างไตเจียว บัญกานนท์** เจ้าของห้าง
ชินเชียงหลี บุตรชายของหลวงจีนนิกรพิทักษ์กรรมกรการพิเศษ
แห่งจังหวัดอุตรดิตถ์ มาอยู่เชียงใหม่เป็นบุตรเขย ขุนอนุการแพ
การแห่งตระกูล "ตันสุหัช" ย่านสันป่าข่อย นายห้างไตเจียว
บัญญัติ ท่านผู้นี้เกิดในเมืองไทยแต่ไปอยู่เมืองจีน ตั้งแต่เด็ก
และได้รับการศึกษาจากเมืองจีนมาอีกด้วย

๖. **เจ้าแก้วโหวงเตียว เมียงถ่าย** เจ้าของห้างเตียว
เมียงถ่าย

๗. **นายพวน ตนานนท์** เจ้าของโรงสีข้าวหนอย
ประทับ

๘. นายสงวน ลีระพันธ์ แห่งห้างลีช้วนฮง ส่วน
ลูกจีนที่เกิดในเชียงใหม่ มีหลายคนที่เป็นคนไทยไป ๑๐๐ เปอร์-
เซ็นต์ ก็คือ นายห้างรว ศักดาทร พ่อเลี้ยงสุนทร ชวชาติ นาย
ห้างเทพกิติบุตรและคนอื่นๆ อีกมากมาย ที่ทำประโยชน์ให้แก่
สังคมของเมืองเชียงใหม่ ในแบบต่างๆ กันมาแล้วในอดีตทั้งสิ้น

บุคคลดังกล่าวมานี้ ไม่ได้มีความรู้สึกเป็นคน
อื่นไกลไปเลย นอกจากให้ความรู้สึกตัวเขาเองว่า พวกเขาเป็น
คนเมืองเหนือ” และพยายามช่วยคนยากจนชาวเชียงใหม่และเข้า
กับคนเมืองได้อย่างดี และยิ่งกว่านั้นบุตรหลานของท่านเหล่านั้น ได้
มีเสรีในการเลือกคู่ และเขาคงกล่าวได้เลือกภรรยาเป็นคนเมือง
เหนือซึ่งเป็นคนไทยเสียอีกด้วย จึงนับวันแต่จะมีลูกหลานเป็น
“คนไทย” ไปทั้งสิ้น ไม่ได้กลับไปเมืองจีนอีกแล้ว

เพราะฉะนั้นมิตรภาพใดๆ ระหว่างคนไทยคนจีนใน
นครเชียงใหม่ ย่อมมีเพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับต่างคนต่างช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน ดังเช่น พวกสกุล “นิมมานเหมินท์” พวกสกุล
“ชุตินา” และสกุลต่าง ๆ ในนครเชียงใหม่ซึ่งบรรพชนต้นสกุล
มาจากคนจีน แต่ชั่วระยะ ๑-๒ ชั่วโมงคนก็กลายเป็นคนไทยไป
แล้ว

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

คนจีนในเมืองเชียงใหม่ ไม่ชอบไปยุ่งเกี่ยวกับกา
บ้านการเมืองของเมืองจีนและการเมืองของเมืองไทย เหมือนกับ
จังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ทั้งนี้โดยวัฒนธรรมและศีลธรรม
ของชาวเชียงใหม่ ได้ดึงดูดจิตใจให้โน้มเอียงมาทางคนเชียงใหม่
เกือบ ๘๐ เปอร์เซ็นต์

เจ้าสัวชู โอสถาปนัธุ์ เป็นบุคคลที่มีความตั้งใจ
ทำอะไรแล้ว ไม่ยอมทอดทิ้งงานนั้นง่าย ๆ เลยเป็นอันขาด และถ้า
สำเร็จลงไปจึงจะหยุดยั้งได้ มิเช่นนั้นแล้วเขาก็นอนไม่หลับและ
ไม่สบายกายสบายใจขึ้นมาทีเดียว บุคคลผู้มีัจฉริยะมักจะมีอาการ
แปลก ๆ อย่างนี้เสมอ

ขอให้พวกเราทุกคนลองหลับตานึกถึงบุคคลสำคัญใน
การธุรกิจของนครเชียงใหม่สัก ๒-๓ คนแล้วมาเทียบกับ เจ้า
สัวชูโอสถาปนัธุ์ แล้วพิจารณานึกคิดจากสมองของท่านเองดูซิว่า
ภายในระยะ ๕๐-๖๐ ปีมานี้ มีใครบ้างที่มี "มันสมองปรา
เปรื่องและฉับไว" เท่ากับบุคคลผู้นี้บ้าง

△ ความเป็นมาของเจ้าสัวชูโอสถาปนัธุ์ △

เจ้าสัวชู โอสถาปนัธุ์ ผู้เกิดมามีพรสวรรค์เป็นพิเศษ
เขามี "มันสมองกับปากและลิ้น" ที่สามารถบันดาลทุกสิ่ง
ทุกอย่างที่เขาปรารถนาอยากได้เป็นเจ้าของ ภายหลังจากที่เขา

ได้ลาออกจากตำแหน่งเสมียนแล้ว ได้มาเปิดร้านขายทองรูปพรรณ ซึ่งเป็นร้านแรกในเชียงใหม่ ที่ถนนวิชัยานนท์ชื่อร้าน “ย่งไทลิ่ง” และต่อมาก็ได้เปิดจำหน่ายปืนขึ้นอีก

และต่อจากนั้น เขาก็ดำเนินการฝ้ายธุรกิจ เป็นยี่ กงส์รับตั้งเตาถลุงสุราออกขายโดยประมวลจากรัฐบาล ต้มเหล้าขาย ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ต่อจากนั้นเขาก็เปิดโรงสีข้าว, โรง น้ำแข็งและโรงเลื่อยและจากงานอื่นๆ ก็หลั่งไหลมาหาเขาอย่างไม่ หยุดไม่ยั้ง

△ ทำบุญในส่วนรวมนับแสนบาท △

ที่นี้พูดถึงการทำบุญสุนทาน ของบุคคลผู้หนึ่งในเรื่อง เกี่ยวกับการสร้างวัด สร้างอารามในพระพุทธศาสนาแล้วรายได้ รายนั้น เจ้าสัวชู้ไม่เคยขัดข้อง ใครมาขอช่วยบริจาคเงิน ขอ บริจาคไม้-ขอบริจาคอิฐ-ขอปูนเป็นอะไร ก็ขอให้บอกมาเจ้าสัวชู้ ไม่เคยขัดข้องสักรายเดียว เว้นไว้แต่ช่วยมากช่วยน้อย บางทีก็ แนะนำวิธีสร้างให้เสียอีกแถมพกด้วยวิธีการแนะนำหาเงินก่อสร้าง ให้เสียอีกด้วย ทั้งนี้แม่นายกิมงวนภรรยาคู่ชีวิตท่านก็สนับสนุน ทุกๆ ครั้งแนะนำให้สามีทำบุญเสียอีกด้วย

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

แทบกล่าวได้ว่า ในกิจการกุศลสาธารณะแล้ว เจ้าสัว
 โอสถาพันธ์ (โอ้วเซียวท่าง) ได้ทำการช่วยเหลือ ถ้าจะคิดจ
 บัญชีลงไปแล้วมากมายกองนั้ จะบรรยายก็ยาวเหยียดที่เคีย
 เพราะว่าใครจะทำอะไร ที่ไหน ๆ เป้าหมายก็คือเจ้าสัวชูและแ
 นายกิมวงวน โอสถาพันธ์ เป็นอันดับแรก

ผู้เขียนได้เคยสัมภาษณ์เรื่องนี้กับ เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์
 เกี่ยวกับรายละเอียดในการเสี่ยสละช่วยราชการกองทัพในคราวสงคราม
 ทั้งสุราทั้งข้าวสารทั้งเงินสดซึ่งมีค่าและราคาที่ได้ช่วยเหลือ
 ไป เป็นเงินเรือนแสนเข้าไปแล้ว เพราะข้าวสารที่ขนไปจากโร
 สีข้าว นับเป็นพันกระสอบขึ้นไป และน้ำสุราอีกก็นับพัน ๆ ขวด
 เช่นกันและเงินสดเมื่อพวกนายทหารยุคนั้นออกปากก็ ไม่เคยขัดใ
 เลย ความจริงเป็นอย่างนี้

ถึงแม้ว่าเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ จะจากโลกไปแล้วก็ตาม
 แต่คนที่อยู่เบื้องหลังในปัจจุบันนี้ น้อยคนนักที่จะลืมคุณงามความ
 ดี ในด้านกุศลผลบุญของท่านได้ที่ได้ทำประโยชน์ ให้แก่ส่วนรวม
 ของชาติบ้านเมืองและพระบวรพุทธศาสนา และสาธารณะสถาน
 — จนบัดนี้ ก็ยัง มีคน กล่าวถึง ความ เป็น อัจฉริยะของ เจ้าสัว
 โอสถาพันธ์

△ บุคคลสำคัญรู้จักและรักเขา △

ครั้งหนึ่ง และหลาย ๆ ครั้ง บุคคลชั้นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงในรัฐบาลชุด จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี
มนตรี และรัฐบาลชุดพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์และ
ชุดนายควง อภัยวงศ์ ตลอดจนรัฐมนตรีชุด นายปรีดี พนม-
ยงค์ เมื่อขึ้นมานครเชียงใหม่ครั้งใดก็ออกวันที่จะไปเยี่ยม เจ้า
สัวชู โอสถาปนัธุ์ ณ คฤหาสน์ริมฝั่งของเราเสียมิได้

ถึงแม้ว่ารัฐมนตรีและผู้ยิ่งใหญ่ ในวงการรัฐบาลจะไป
เยี่ยมเขา เปล่าเลยนะท่าน ! เขาไม่เคยเอาอำนาจและอิทธิพล
ของท่านเหล่านั้นมาเอ่ยอ้างและข่มขู่ผู้ใดเลย ตรงกันข้าม เขา
กลับรักและสงสารคนยากจนและผู้ย่อยให้กำลังใจผู้ย่อย ให้มี
ความมานะ, บากบั่นและพยายามสร้างเนื้อสร้างตัวให้เจริญเยี่ยง
เขา และให้เราอย่างเขา

แต่ไม่มีใครทำได้เท่าเขา ในกิจการงานเพราะว่ามันสมอง
ไม่เหมือนกัน ตลอดจนบุคลิกลักษณะกิริยาท่าทางน่าเสียดายทุก ก็
ไม่เหมือนกัน เจ้าสัวชูเป็นคนพูดเฉียบขาด ใจคอนักเลงสปอร์ต
ชอบช่วยเหลือคนไม่ถูกคนจนหรือผู้อ่อนแอกว่าตน

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้ใช้ชีวิตร่วม ๓๐ ปีเศษ

สร้างสรรพัฒนาชุมชนของเมืองเชียงใหม่หลาย ๆ แห่ง จากเรือไม้ห้องแถวชั้นเดียวให้เป็นตึกที่ทันสมัย ให้เป็นแหล่งการค้าและใหม่ขึ้น อันนำมาซึ่งประโยชน์และสะดวกแก่มหาชนชาวเชียงใหม่ เขาทำงานทุก ๆ อย่างเพื่อความเจริญของท้องถิ่น เขาได้เงินผลกำไรเขาก็ทำงานต่อไปอีกโดยเอาเงินนั้นลงทุนเข้าไป

เขาสร้างตึกแถวหน้าโรงพยาบาลนครพิงค์ สองพข้างทางทั้งด้านใต้และด้านเหนือ เปิดให้มีร้านค้าใหญ่โตขึ้นหลายร้าน และแล้วก็มาก่อสร้างตลาดสดนครรัฐโดยรื้อคฤหาสน์หลังงใหญ่มหิมา เป็นแหล่งการค้าแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ที่มีความก้าวหน้า เจริญมาตราบเท่าทุกวันนี้ โดยให้ชื่อว่า ตลาดนครรัฐ เป็นอนุสรณ์แก่เจ้าของที่ดินเดิม ซึ่งแสดงว่าเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ยังมีความรักและเคารพเจ้าของสถานที่อยู่ อันเป็นความดีสิ่งหนึ่ง ที่เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้แสดงออกทางบ้านจิตใจให้เข้าถึงความเคารพการระต่อเจ้านายฝ่ายเหนือ

เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้ทำการมงคลสมรส กับนางสกีมวงวน ต้นสุภายน บุตรีของนายวนิช ต้นสุภายน (เต้าแก่หมขาว) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้มีบุตรชายหญิงรวม ๑๐ คน คำนามต่อไปนี้คือ

๑. นางสาวสุรพันธ์ โอสถาพันธ์ ภายหลังได้ทำการ
สมรสกับ นายธวัช ตันตรานนท์ บุตรชายนายห้างซุนท์ ตันตรานนท์
(ปัจจุบันทั้งสองท่านเป็นเจ้าของห้างตันตราภักดิ์ ถนนท่าแพ
เชียงใหม่) ๒. นายมงคล โอสถาพันธ์ ๓. นายวีระ โอสถาพันธ์
๔. น.ส.สุวรรณา โอสถาพันธ์ ๕. นายอุดม โอสถาพันธ์
๖. นายอุทัย โอสถาพันธ์ ๗. น.ส.สุรินทร์ โอสถาพันธ์
๘. น.ส.สุภาภรณ์ โอสถาพันธ์ ๙. นายวันชัย โอสถาพันธ์
๑๐. น.ส.สุจินดา โอสถาพันธ์

บุตรหญิงชายทุก ๆ คนของเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์
ได้ตั้งหลักฐานตามวิชาชีพของตนทุก ๆ คน

เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้ใช้ชีวิตของเขาในนครเชียง
ใหม่เพียง ๓๐ ปีเศษ ได้สร้างความเจริญให้แก่นครเชียงใหม่ ก้าว
หน้าในทางอุตสาหกรรมหลายอย่าง

ชีวิตของเขา...เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้ทำการบุก
เบิกสร้างงานชิ้นใหม่ขึ้นในนครเชียงใหม่ ด้วยการรื้อคฤหาสน์
หลังมโหฬารที่ได้อ้อมมาจากทายาทของพลตรีเจ้าแก้วนวรรฐเจ้าผู้ครอง
นครเชียงใหม่ ที่ ๙ องค์สุดท้าย โดยสร้างเป็นตลาดสดขึ้น ดัง
ได้บรรยายมาแปลให้เห็นไฟล์ดิจิตล์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

และการสร้างตลาดนครรัฐของ เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ได้มีโอกาสเชื่อมติดต่อกับตลาดวโรรสตลาดใหญ่ ของห้างหุ้นส่วนอนุสารสุนทร ซึ่งมีหุ้นกับบรรดาทายาทเจ้าผู้ครองนคร และทางบ้านโรงภาพยนตร์ ศรีนครพิงค์ เขาก็ได้ทำการก่อสร้างตึกแถว ๒ ชั้น ในที่ดินของพลตรีเจ้าราชบุตร (วงศ์ถวัน ณ เชียงใหม่) ทางบ้านเหนือ และสร้างตึกแถวที่ดินของ พ่อเลี้ยงน้อยสม สมุทรา นาวี กหบดีชาวพม่า รวมสองแห่งด้วยกัน ทำให้ตลาดนครรัฐของเขาเจริญรุ่งเรืองขึ้นทันที พร้อมกันนั้น ในบริเวณตลาดนครรัฐของเขา ก็สร้างตึก ๖๐-๗๐ ห้องด้วยกัน รอบบริเวณตลาดซึ่งมีเค้าว่าจะเจริญรุ่งเรืองไปอย่างไม่หยุดยั้ง และจะก้าวหน้าไปไกลที่สุด เพราะพวกพ่อค้าแม่ค้าจากกรุงเทพฯ มาจองกันหมดแทบทุกห้อง ก่อนที่จะสร้างเสร็จ

△ วาระสุดท้ายของผู้บุกเบิกเชียงใหม่ △

ชีวิตของ เอ็มมา ฮัมลินคอลลัน ประธานาธิบดี แห่งสหรัฐอเมริกา ชีวิตของมหาตะมะคานธี พ่อพระเทพเจ้าของชาวอินเดีย ผู้ที่คนเคารพกราบไหว้ ประคองเทพเจ้า เป็นบุคคลสำคัญ เคยทำประโยชน์มาให้แก่ชาติบ้านเมืองอย่างมากมายมหาศาล ยังถูกคนลอบปองร้ายฆ่าตายได้

และแล้วคนอย่างเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ซึ่งประกอบ
แต่กรรมดีตลอดมา และ ทำดี แล้ว เด่น นี้เองจึงกลายเป็นภัย
กับชีวิตของเจ้าสัวชูเอง หาใช่ใครที่โทษไม่ เขาพยายามสร้างสรรค์
เมืองเชียงใหม่ให้เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง เขาทุ่มเทชีวิต
จิตใจทุกๆ อย่างเพื่อให้บังเกิดความเจริญแก่ตัวของเขาและตระกูล
ของเขาพร้อมกันไป

แต่... ทว่า ได้มีบุคคลคณะหนึ่งคณะใดจะเป็นพวกที่
มีอิทธิพลในการค้า หรือการเมืองก็ไม่ทราบได้ คงจะจินตนา
การเขาผิดไปหรืออย่างใดก็ไม่ทราบชัด ว่า ถ้าหากขึ้นปล่อยให้
บุคคลเช่นเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ มีชีวิตอยู่ต่อไปแล้ว จะเป็นภัย
แก่พวกเขา ในทางการค้าหรือการเมืองอย่างไม่ต้องสงสัย เมื่อ
สมองของเขาเต็มไปด้วยกลไกที่สามารถอย่างยิ่ง หรืออะไรต่อมิ-
อะไรยังให้คำตอบไม่ได้จาก พ.ศ. ๒๕๐๐ มาตราบนับดังนี้

เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ เขาก็นึกไม่ถึง และเมื่อสำรวจ
ตัวเองแล้วก็ไม่เคยกระทำใครให้เจ็บช้ำน้ำใจที่จะต้องมาเช่นหม่ากัน
เลย เขาจึงไม่มีองค์กรกัษและมือปืนติดตามตัวเขา ที่จะคอยบ่อนกัน
ชีวิต เพราะตลอดเวลาและชีวิตมีแต่สร้างกรรมดีตลอดมา ไม่ได้
ก่อกรรมก่อเวรกับผู้ใดเลย แต่แล้วกลับมามีผู้มาบ่อนชีวิตของเขา
แปลงให้เป็นไฟลัทธิที่คลั่งกำเริบที่จัดระเบียบโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเชก เชียงใหม่

ทั้งที่เขามิได้ปองชีวิตใคร ตลาคนวรรฐ์ ซึ่งเป็นตลาดที่เขาทุ่มเม
ชีวิตจิตใจ สร้างเป็นอนุสรณ์แก่ “พ่อเจ้าหลวงแก้ววรรฐ์” ให้
เป็นแหล่งที่ทำมาหาเลี้ยงชีพของปวงชนชาวเชียงใหม่ทั้งหลายและ
เป็นแหล่งการค้าที่จะมีความสำคัญต่อไปในอนาคต และชื่อของ
พ่อเจ้าแก้ววรรฐ์จะได้ไม่มีวันจางหายไปจากโลกนี้ เพราะทาง
บ้านโตก็มีชื่อ ตลาควโรส ซึ่งเป็นพระนามของ “พ่อเจ้าหลวง-
อินทวโรส” เจ้าพี่ยาของ “พ่อเจ้าแก้ววรรฐ์” อยู่แล้ว ซึ่งจะ
ได้ให้เป็นคู่กันตราบชั่วฟ้าดินสลาย เป็นการเกื้อหนุนเกียรติคุณให้
พระนามของท่านทั้งสอง

ถ้าเขาเป็นคนที่ไม่เคารพพระเดชพระคุณเจ้านายแล้ว
เขาก็จะไม่ตั้งพระนามของเจ้าของที่ดินเคิม ซึ่งเขาเองก็ไม่ได้ชื่อ
โดยตรงจากท่าน และท่านก็ได้ล่วงลับไปเป็นสิบ ๆ ปีแล้ว เขา
อาจจะใส่ชื่อตั้งชื่อนามสกุลของเขาเองก็ได้ แต่เขามิได้กระทำ
คนอย่างเขาควรที่น่าจะสรรเสริญยิ่ง

ตลาคนวรรฐ์ได้ทำการฉลอง เพื่อเอาฤกษ์เอาชัยใน
การเปิดตลาด เจ้าสัวชู โอสถาพันธุ์ ได้นำวัวมาแสดงในบริเวณ
งาน โดยส่งมาจากกรุงเทพฯ เพื่อให้ลูกค้าทั้งหลายได้ชมการ
แสดงเพราะนาน ๆ ได้ชมกันสักครั้งหนึ่ง

เหตุการณ์ที่ไม่มีใครนึกฝัน และคาดคิดมาก่อนเลย
ว่า เจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ ผู้เป็นที่รักของคนจนทั่วไป จะได้
รับการปองร้ายจากคนชั้นกลางตาขาว แต่ถูกรับจ้างมาใช้ลูก
ระเบิดทำลายเขา ในขณะที่เขาอยู่ในบริเวณนั้น โดยไม่มีทางสู้
และป้องกันตัวอย่างใด และทางการก็จับตัวได้แล้วและศาลก็ได้
ตัดสินพิพากษาลงโทษตัดสินประหารชีวิตไปแล้ว.....

แต่จะได้ผลอะไร? ถึงแม้ว่าเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ จะ
จากโลกนี้ไปแล้วก็ตาม แต่ผลงานอนุสรณ์ของชีวิตและความ
ก้าวหน้าในโครงการ การสร้างศูนย์การค้าในที่ชุมชนต่างๆ คน
รุ่นหลังเขาได้ดำเนินรอยตามแบบเขา มาตราบเท่าทุกวันนี้.....

และช่วงระยะที่เขามรณะกรรมไปนั้นถ้าหาก ๑๐ ปีต่อ
มาเขายังมีชีวิตอยู่นครเชียงใหม่คงจะมีอะไรแปลกๆ น่าค้นหาชม
อีกมากมายนัก... น่าเสียดาย... ไม่ต้องไปฆ่าเขาหรอก... ในวัน
หนึ่งธรรมชาติก็เรียกลมหายใจของเขาไปเอง... แต่ทุกวันนี้และจน
บัดนี้... เกียรติคุณเกียรติประวัติของเขายังไม่หายไปจากความทรง
จำของชาวเชียงใหม่จนบัดนี้ เสมือนหนึ่งเขายังมีชีวิตอยู่

คู่กับตลาดนครรัฐ ซึ่งมิได้หายไปจากโลกนี้ไปคู่กับ
ตลาดวโรรส แปลกอยู่อย่างหนึ่งคือ เขาซาตะเมื่อวันที่ ๑๐
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นไฟลัดจิตสาธารณะถึงวันที่ ๑๘ ธันวาคม
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๐๐ กำหนดอายุได้ ๖๕ ปี เรายังต้องการนักสร้าง
บ้านสร้างเมืองอย่างเจ้าสัวชู โอสถาพันธ์ อยู่อีก ขอให้บังเกิด
คนอย่างนี้มาให้นครเชียงใหม่ของเราเถิด

ชีวิตของเขาเป็นเครื่องเตือนใจ เศรษฐีใหม่ ๆ
ชอบประกาศตัวเป็นเศรษฐีพันล้านบาท ให้สังคมทราบ เป็น
เรื่องที่น่าหวาดหวั่นภัยเหลือเกิน มันจะมากับสายลมแสงแดด
เข้าวันหนึ่งในภยันตราย ... ซึ่งเกิดจากความอิจฉาและริษยาของมนุษย์
เรา

เราขอคุ้มครองการพการะใน ความ ปราบปรามคดีต่อนคร
นครเชียงใหม่ - เพื่อประชาชนผู้ยากไร้ของท่านเจ้าสัวชู โอสถา
พันธ์ ที่อยู่ในความทรงจำของมหาชนชนวนิจนิรันดร !.....

△ เจ้าราชภาคนัยน้อยเมืองชน

ยอดของนักบุกเบิกในชนบท

ผู้เกิดมาเป็น “เพชร” ของนครพินธุ์ △

เจ้าราชภาคนัย ก้าวหน้าด้วย
วุฒิความรู้ และความสามารถ
โดยแท้ ทำงานทุก ๆ อย่าง
เพื่อการเสียสละไม่หวังขอบโกย....
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา
ดำรงราชานุภาพ พระราชบิดา
ประวัติศาสตร์ของชาติไทยเพชร
ประดับมงกุฎของพระปิยะมหาราช
ทรงยกย่องว่า เจ้าน้อยเมืองชน
ประพจน์ดีแท้ สมควรเป็นข้าราชการ
การอย่างยิ่ง

เจ้าราชภาคนัยแปดงให้ เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

เจ้าราชภาทินัยเมืองชนบทท่านยังไม่รู้จัก

ชีวิตของอำมาตย์โทเจ้าราชภาทินัย (น้อยเมืองชั้น) ได้
 ไปด้วยการงานและอุทิศชีวิตให้แก่ทางราชการของพระบาทสม
 พระเจ้าอยู่หัว และคอยโอบอุ้มคุ้มครองญาติพี่น้องในราชวง
 ฝ่ายเหนือตลอดอายุขัย เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และ
 รักษาตัวบทกฎหมายได้เป็นอย่างดี เป็นนักพัฒนายิ่งใหญ่ เป็น
 นักสร้างงานสาธารณะกุศล ทราบชั่วชีวิต ดับเกียรติคุณ งามความ
 ของท่านยังคงจารึกอยู่ในความทรงจำของชาวนครเชียงใหม่ตลอด
 กาล ฯ

ชีวิตเจ้าราชภาทินัย (น้อยเมืองชั้น ณ เชียงใหม่) ไม่ปร
 เวลาของท่าน ให้ว่างเปล่าโดยไร้ ประโยชน์ท่าน ใช้เงินของท่าน
 สร้างงานทุก ๆ อย่างให้เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่นมากกว่าของต
 ตลอดมา แม้ความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลแล้วประโยชน์ที่ได้รับนั้น
 จะตกไปเป็นของผู้อื่นอย่างมหาศาลก็ตาม ท่านก็รู้สึกเฉย ๆ ไม่
 ยินดียินร้าย ท่านพอใจที่ท่านเสียเปรียบและเห็นประโยชน์สุขแก่
 ผู้อื่นมากกว่า นี่คือความสุขของท่านผู้
 ๕

ท่านกล้าทำงานทุก ๆ อย่าง ๆ ที่ท่านเห็นว่าดีและเป็น
 ประโยชน์แก่สาธารณะชน แม้ว่าท่านจะประสบกับความไม่สำเร็จ

ขอแต่ให้ท่าน ได้บุกเบิก ภาระการ งานที่ท่านเห็นว่า จะเป็น
ประโยชน์ แก่ส่วนรวม แล้วท่านก็ยอม นี่คือชีวิตอีก แบบหนึ่ง ของ
เจ้านายราชวงศ์ฝ่ายเหนืออีกท่านหนึ่ง ท่านมีชีวิตไม่ซ้ำแบบใคร
เมื่อเป็นเด็กก็มีสติปัญญาดี เรียนเก่งและมีแววจลาต - เฉลียว
คล่องแคล่วว่องไว จนเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ในชั้นราชวงศ์ฝ่ายเหนือ
ผู้มีศักดิ์เป็นญาติผู้ใหญ่ จัดส่งไปเล่าเรียนในกรุงเทพฯ และกลับ
มาแล้วมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาเสนายุติธรรมของพื้นเมืองเชียงใหม่
ใหม่ และก่อนหน้านั้นท่านได้รับตำแหน่งเป็นนายแขวง (เท่า
กับนายอำเภอสมัยนี้) ของอำเภอสันทราย, อำเภอน้ำแพร่
(อำเภอต๋อยสะแก) รวมสองอำเภอด้วยกัน

เจ้าราชภาคนัย (เมืองชน ธิ เชียงใหม่ เป็นเจ้านายใน
ราชวงศ์ฝ่ายเหนือในราชวงศ์ "ทิพย์จักรราชวงศ์" ผู้หนึ่งที่นำ
เกียรติประวัติมาสู่สกุลวงศ์ของ เจ้านายฝ่ายเหนือที่เทียบทันข้าราชการ
จากเมืองหลวงทุกแง่ทุกมุม จากสติปัญญาของท่านเอง ทำ
ราชการด้วย สติปัญญาและ ความสามารถ และการศึกษา ความรู้
ของท่านเอง ทำให้ช่วยการเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือแต่อย่างเดียวไม่

ชีวิตของท่าน เมื่อออกจาก ราชการแล้ว ท่านได้ เป็นผู้นำ
ราษฎรในการบุกเบิกสร้างชุมชนในชนบท และสร้างเหมือง
ฝาย ทดน้ำมาใช้ในการทำไร่ต่าง ๆ หลายแห่งหลายสถานที่
แปลงให้เป็นแปลงที่ดีจากลำน้ำที่จัดเก็บโดย

ช่วยกัน และชาวนาในอำเภอต่างๆ ได้ผลประโยชน์มาตราบน
 ทุกวันนี้ ซึ่งทุก ๆ คนก็กล่าวกันว่า ความสะดวกเกี่ยวกับการ
 น้ำมันนี้เกิดจากมันสมองและผลงานของเจ้าราชภาคินัย (เมือง
 ณ เชียงใหม่)

ที่ดินในป่าหลาย ๆ แห่ง ได้กลายเป็นตลาดสดและบริเว
 ใกล้เคียงมีราคานับเป็นล้าน ๆ บาทในขณะนี้ อาทิเช่นตลาด
 แคว ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง แห่งหนึ่งซึ่งเป็นป่าที่เจ้าราช
 ภาคินัย (เมืองชั้น ณ เชียงใหม่) ได้ช่วยกันบุกเบิก
 เจ้าน้อยศรีโบริวุฒิเดช บุตรชายคนใหญ่ของ พญาเท็กชายราช
 (เสื่อวุฒิเดช) ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นย่านการค้าและประชาชนอยู่ค
 กันหนาแน่น และเจริญขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันนี้คือ ตรงสี่
 เข้าบ่อน้ำมันฝาง ตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จ.ว. เชียงใหม่

เจ้าราชภาคินัย เมืองชั้น ท่านคิดการล่วงหน้าในค
 เจริญของบ้านเมืองได้ถูกต้องที่สุด แต่แทนที่ท่านจะวางแผน
 ที่ดินเอาไว้และสะสมที่ไว้หลายๆ ท่านไม่กระทำทั้งนั้น เพราะ
 ชะตาของท่านเกิดมาเพื่อส่วนรวมก็คงไม่ผิดนัก

ชีวิตในตอนเป็นเด็ก มีสมองไว ปัญญาดี และยังมีค
 เฉลียวฉลาด มาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆ อยู่แล้ว ได้บรรพชา
 สามเณรในสำนักวัดทุ่ง อำเภอเมือง เชียงใหม่ เจ้าน้อยเมือง

ได้เข้าศึกษาเล่าเรียนความรู้เบื้องต้นที่ โรงเรียนปรีณัชรรอยแยล-
วิทยาลัย โรงเรียนของมิชชันนารี อเมริกันแห่งแรกของภาคเหนือ
ซึ่งยังทำให้ท่านแตกฉานรอบรู้กว้างขวาง ทั้งหนังสือไทย หนังสือ
พื้นเมืองเป็นอย่างดี

ผู้ใหญ่ในวงการปกครองนครเชียงใหม่สมัยนั้น ได้เห็น
แววดีมีอนาคตไกลของเจ้านายหนุ่มน้อยผู้นี้ จึงหาทางสนับสนุน
ให้มีโอกาสไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ วิชาที่เจ้าน้อยเมืองชั้นได้
ไปรับการศึกษาที่เมืองหลวงก็คือ ศาสตร์กฎหมายระเบียบการต่างๆ
ในกระทรวงมหาดไทย เพื่อกลับมารับราชการที่บ้านเกิดเมือง
मारครต่อไป

เจ้าน้อยเมืองชั้น ณ เชียงใหม่ บุตรชายคนใหญ่ของ
เจ้าราชภาติกวงศ์ (บัววงศ์ ณ เชียงใหม่) มีตำแหน่งเป็นเจ้าราช
ภาติกวงศ์ กับเจ้าหญิงฟองนวล บุตรีเจ้าน้อยมหายศ ซึ่งเป็นราช
บุตรของเจ้าไชยลังกาพิศาลโสภาคย์คุณ เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์
ที่ ๖ องค์นี้เป็นราชบุตรของเจ้าหลวงเศรษฐีคำผืน เจ้าผู้ครอง
นครเชียงใหม่องค์ที่ ๓

ในขณะที่กำลังเล่าเรียนได้พิเศษ ยังไม่ทันจะจบหลักสูตร
ของการศึกษาก็มีอันเป็นไป โดยเจ้าราชภาติกวงศ์ (บัววงศ์)
ท่านได้บวญลง ประกอบทั้งไม่มีใครดูแลทางบ้าน จึงได้ขอร้องให้
แปลงให้เป็นเฟลด์จิตลจกกล้าเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เจ้าน้อยเมืองขึ้นกลับเชียงใหม่ เพื่อดูแลบ้านช่อง จัดการงานบ้
 ต่างๆ แทนเจ้าบิดา เพราะเจ้าน้อยเมืองขึ้นเป็นบุตรชายคนโต
 ในที่สุดก็จำเป็นต้องทิ้งการเรียนไว้กลางคัน เดินทางกลับมาปฏิบัติ
 ต่อเจ้าบิดา

● สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงยกย่อง
 เจ้าน้อยเมืองขึ้น ในความประพฤติ ●

“พระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภา
 เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้ทรงกล่าวไว้ในหนังสือราชก
 ทัมมีมาถึง เจ้าราชวงศ์ (ชมชื่น ณ เชียงใหม่) เจ้าราชวงศ์เม
 เชียงใหม่ ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในขณะนั้น ตามหนังสือ
 ราชการกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๒

ตามที่เจ้าน้อยเมืองขึ้น ได้ขออนุญาตลากลับบ้านนครเชียงใหม่
 เพราะบิดาบวช จะได้ปรนนิบัติ ผู้ทรงมีพระคุณ ตามประเพณี
 ระหว่างบิดากับบุตรนั้น ได้อนุญาตแล้ว และนับตั้งแต่เจ้าน้อย
 เมืองขึ้นลงไปกรุงเทพฯ ก็ได้มีความอุตสาหะ ศึกษาเล่าเรียน
 ผลการสอบไล่อยู่ในเกณฑ์ดี มีความรู้เกี่ยวกับราชการพอเพียง
 คงไม่ได้ผ่านงานก็เพียงแต่ส่วนเกี่ยวกับการปกครองชั้นหัวเมือง
 เท่านั้น อธิษาศรัยก็ดี ความประพฤติก็ดี สมควรกับบุคคลที่เป็น

ข้าราชการอย่างยิ่ง เมื่อมีโอกาสต่อไปในระยะอันสมควร ถ้าได้ส่งไปรับการศึกษาราชการส่วนหัวเมืองเพิ่มเติมอีก ก็จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเจ้าน้อยเมืองชั้นเอง ที่ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณ”

สมเด็จพระเอกาทศรถ ทรงชมเสียดกว่าเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที ต่อบิดามารดา ไม่ทอดทิ้งบรรพการยามเจ็บไข้ได้ป่วย พร้อมกับขอให้เจ้าราชวงศ์ช่วยจัดให้เจ้าน้อยเมืองชั้นเข้าช่วยราชการในสำนักข้าหลวงใหญ่ไปพลางก่อน เพราะจะได้ไม่ลืมวิชาการที่ได้เล่าเรียนมาเสีย

● ไปเป็นนายแขวงแล้วเป็นเสนาบดีธรรม ●

แต่จนแล้วจนรอดเจ้าน้อยเมืองชั้น ก็ไม่มี โอกาสจะได้ลงไปศึกษาวิชาการปกครองเกี่ยวกับหัวเมือง ที่กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ อีกเลย

และการต่อมา พระยามหาอำมาตย์ธิบดี (เส็งวิริยศิริ) ครั้งยังเป็นพระยาศรีสหเทพ ได้ถูกส่งตัวมาจัดระเบียบการปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือตามแผนใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒ นั้นเอง ผลของการปฏิรูปงานของกระทรวงมหาดไทยคราวนั้น ได้จัดรูปการปกครองเป็นแปลงให้ (๖) ภาค

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเชก เชียงใหม่

๕๕๕
 ทงน เพื่อความสะดวกในการประสานงานในการปกครอง
 โกลีซดกับราษฎรยิ่งขึ้น เจ้าน้อยเมืองชั้นได้รับแต่งตั้งเป็นรอง
 แขวงเชียงใหม่เป็นคนแรก (เท่ากับปลัดอำเภอ) หลังจากนั้นอีก
 ไม่นานก็ได้เลื่อนเป็นนายแขวง (เท่ากับนายอำเภอ) ของอำเภอ
 สันทรายและอำเภอดอยสะเก็ด และต่อมาก็ได้รับแต่งตั้งเป็นข้า
 หลวงผู้ช่วยบริเวณอีกตำแหน่งหนึ่ง

๕๕๕
 แต่เนื่องจากสุขภาพทรากตรำงานหนักไม่ค่อยได้ ต้องลา
 พักรักษาตัวอยู่เสมอ ๆ จึงได้ตัดสินใจลาออกจากราชการทั้ง ๆ
 ที่ยังหนุ่มแน่นอยู่ แต่แล้วทางราชการยังไม่ยอมให้ออกจาก
 ราชการ ได้ย้ายสังกัดโอนไปรับราชการกระทรวงยุติธรรม และ
 ได้แต่งตั้งเป็นเสนาบดียุติธรรม (ผู้พิพากษา) ประจำศาล เมืองเชียงใหม่
 ใหม่ ฝ่ายพื้นเมือง เพื่อสะดวกในการใช้ภาษาพื้นเมืองกับคู่คดีที่
 เป็นคนพื้นเมือง

๕๕๕
 เจ้าราชภาคนัยหรือเมืองชั้น ณ เชียงใหม่ ก็ได้ยอมตกลง
 ที่จะไม่ออกราชการ พร้อมกับได้ไปดูงานศาลไปริสสภา และใน
 กรมบัญชาการกระทรวงยุติธรรม ทั้งโดยได้รับความอนุเคราะห์
 และกรุณาจากเจ้าพระยามหิธรฯ มอบหมายให้พระยามโนปกรณ์
 นิธิธาดา นำไปฝากดูงานดังกล่าว การฝึกงานและดูงานเป็นเวลาด

บพิเศษ จึงขอลากลับมาเชียงใหม่เพื่อเยี่ยมบ้านที่เมืองเชียงใหม่ และพอกลับมาแล้ว พอดีได้รับคำสั่งให้ไปรับตำแหน่ง เสนา-
ยุทธิธรรมของเมืองเชียงใหม่ เพราะในขณะนั้นไม่มีใครเหมาะสม
เท่ากับตัวท่าน

● เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ทูลขอตัว

ไปยังเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ●

เรื่องราวของเจ้าราชภาคินัย เมืองชั้น เกี่ยวกับตอนเข้า

รับราชการในตำแหน่งเสนายุทธิธรรมเมืองเชียงใหม่ เนื่องจาก
มหาอำมาตย์โท เจ้าอินทวโรธสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียง
ใหม่ได้มีหนังสือกราบทูลพระเจ้าลูกเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์
เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗
ว่าเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ เจ้าบุรีรัตน์ (หน่อเมือง ณ เชียงใหม่)
เสนาตำแหน่งยุทธิธรรมเมืองเชียงใหม่ ได้ลาออกเพราะความชรา

ในโอกาสเดียวกันนั้น ข้าหลวงใหญ่กับข้าหลวงประจำเมือง

เชียงใหม่ และ เจ้าสนามหลวงเห็นพร้อมกันว่า นายน้อยเมืองชั้น
บุตรชายเจ้าราชภาคินวงศ์ สมควรจะได้รับตำแหน่ง เสนายุทธิธรรม
แทนเจ้าราชบุรีรัตน์ (หน่อเมือง) และเนื่องจากศาลเมืองเชียงใหม่
ตัวเสนายุทธิธรรมก็ไม่มี ผู้พิพากษาก็ไม่ครบคณะจึงขอได้ทรง

โปรดให้นายเมืองชั้นรับราชการในตำแหน่งเสนายุทธิธรรม
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

และในที่สุดพระเจ้าลูกเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ก็ทรง
 อนุญาติให้ขึ้นไปตามคำร้องเรียนของมหาอำมาตย์โทเจ้าอินทวโร
 สุนทรโวหาร โดยบรรจุนายเมืองชั้น เข้ารับราชการในตำแหน่ง
 เสนาบดีกรมประจำศาลเมืองเชียงใหม่ ซึ่งขณะนั้นตั้งอยู่ที่ เชียง-
 สะพานนวรรัฐ ด้านตะวันตกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๗ เมื่อเจ้าน้อยเมือง
 อายุได้ ๒๗ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๔๖๓ อายุได้ ๔๓ ปี พระ
 บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ก็ได้ทรงโปรด
 เกล้าโปรดกระหม่อมให้มีฐานันดรศักดิ์เป็น เจ้าทักษิณนิเกตน์
 เป็นเจ้านายบรรดาศักดิ์

เจ้าทักษิณนิเกตน์ (เมืองชั้น ๓ เชียงใหม่) ได้รับราชการ
 มาจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ท่านจึงได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็น
 เจ้าราชภาคนัย เมืองเชียงใหม่ และได้ทำราชการประมาณถึงปี
 พ.ศ. ๒๔๗๖ ภายหลังเปลี่ยนการปกครองแล้ว ๑ ปี และเมื่อ
 อายุได้ ๕๓ ปี จึงได้ลาออกราชการ ท่านได้รับพระราชทานยศ
 เป็นอำมาตย์โท เจ้าราชภาคนัย เป็นยศและบรรดาศักดิ์ครั้งสุดท้าย
 ทั่วยในชีวิตราชการของท่าน

● กลูกคลั่งกับงานเหมืองฝายแต่งตำรา

เจ้าราชทินย (เมืองชั้น ๓ เชียงใหม่) ท่านเป็นบุคคล
ที่อยู่หนึ่ง ๆ เฉย ๆ โดยไม่ทำอะไรไม่ได้ ท่านต้องมีโครงการของ
ท่านเองเสมอ เช่นในขั้นแรกก็ได้ลงทุนทำเหมืองฝายท่อน้ำเข้านา
หมดเงินไปมากมาย เพราะสมัยท่านเป็นปลัดอำเภอและนายอำเภอ
อยู่นั้น เคยลงมือทำงานดังกล่าวมาบ้างแล้วจึงไม่ยอมทิ้งความดำริห์
ริเริ่มนั้น เหมืองฝายที่ท่านลงมือทำมาอยู่ในท้องที่อำเภอสันป่าตอง

ที่อำเภอสันป่าตองนงมลาเหมืองอยู่แห่งหนึ่ง ที่ชาวบ้าน
เรียกติดปากว่า “เหมืองเจ้าราชทินย” เพราะท่านได้ลงทุน
ก่อสร้างและเก็บค่าน้ำจากเจ้าของนา สามไรต่อสองรูปี กระนั้น
ก็กิจการงานสาธารณะกับคนส่วนมาก จึงต้องมีอุปสรรค มีเรื่อง
ยุ่งยากใจเสมอ ท่านเคยถูกราษฎร “เบยว” ไม่ยอมจ่ายเอา
ค้อย ๆ โดยบอกว่าเป็นาเกิดจากธรรมชาติ ทั้ง ๆ ที่เจ้าราชทินย
ท่านได้ลงทุนเป็นเงินก้อนมหึมาไปสร้างเหมืองสร้างฝาย และขุด
ร่องน้ำเข้านา ก็ต้องยอมให้ราษฎรเป็นการทำบุญไปเสียเลย

จึงใน พ.ศ. ๒๔๖๖ ท่านได้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้าง
เหมืองฝายเป็นภาษาพจนมือง แนะนำเรื่องการทำเหมืองฝาย
อ้างถึงกรณีที่ท่านถูกโกงเงินมีการทักพ้ออยู่ด้วยแต่ท่านถือว่าเป็น
การได้บุญจึงปลงให้เป็นที่ลัดดีที่ขอที่ค่าน้ำที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

สิทธิ์จะฟ้องร้องตามกฎหมายได้ และความดีของท่านในการเสียสละนี้เองชาวบ้าน ชาวไร่ชาวนาในถิ่นนั้นจึงได้ตั้งชื่อเป็นอนุสรณ์ให้แก่ท่านว่า “เหมืองเจ้าราชภาคินัย” ดังกล่าว

● เจ้าราชภาคินัย เป็นนักประวัติศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของเชียงใหม่

เจ้าราชภาคินัย (เมืองชั้น ๓ เชียงใหม่) เป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ ที่มีความสามารถคนหนึ่ง และก้าวหน้าในชีวิตก็เพราะคุณความสามารถโดยเฉพาะตัว

มีความสนใจในประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่และล้านนาไทยมากที่สุด และได้บันทึกเรื่องราวของเจ้านายในสมัยเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ไว้นับตั้งแต่สมัยพระเจ้ากาวิละจนถึงสมัยมหาอำมาตย์โทเจ้าอินทวโรรสเอาไว้มากกว่า ๘ แผ่นกินด้วยกันจากสมุดข่อยของโบราณแล้วถ่ายทอดมาเป็นอักษรไทยภาคกลางบ้าง และคงไว้ภาษาเมืองบ้าง

และเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ นี้ ท่านได้สืบเสาะแสวงหาจากเจ้านาย ที่มีอายุยืนยาวนานนับตั้งแต่ปลายสมัยพระเจ้ากาวิละแล้วมาสมัยพระเจ้าช้างเผือกธรรมลังกา สมัยเจ้าเศรษฐีคำฝั้น สมัยเจ้าหลวงพุทธวงศ์แผ่นกินเย็น สมัยพระเจ้ามโหตรประ-

เทศราชา สมัยพระเจ้ากาวิโลรส (เจ้าชีวิตอ้าว) และสมัยพระเจ้าอินทวิชัยยานนท์ ซึ่งเป็นสมัยที่ท่านได้เกิดทันในยุคนั้น และมีอายุขณะนั้น ได้ถึง ๑๘ ปีแล้วพระเจ้าอินทวิชัยยานนท์จึงพิราลัยและครั้งใหญ่รายละเอียดต่าง ท่านได้จากบรรดาเจ้านายหลายระดับชั้น อายุมาก ๆ ซึ่งเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีโปรดให้เข้าเฝ้า เพื่อไต่ถามความเป็นมาของ ราชวงศ์ ทิพย์จักรราชวงศ์ เจ้าเจ็ดตน ในฐานะที่ท่านเป็นเลขานุการของการจัดสายสืบสกุล กังที่ปราณี ศิริธร ณ พัทลุงได้จัดนำเสนอในหนังสือ เพ็ชรลานนา” แล้วใน ปี ๒๕๐๗

เรื่องราวของท่าน ๆ ได้ถ่ายทอดให้ ปราณี ศิริธรไว้มากมาย หลายสิบเรื่องด้วยกัน เกี่ยวกับเจ้านายในราชวงศ์ฝ่ายเหนือ ซึ่งมีให้นำเสนอต่อมหาชนในด้านการตีพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งมีเรื่องชีวิตรัก และผจญภัยซึ่งเหตุการณ์ผ่านมาหลายสิบปีแล้ว ได้ถูกบันทึกไว้ โดยปราณี ศิริธร ยังมีได้เผยแพร่ ทั้งนี้ โดยฝีมือลายมือของอำมาตย์โทเจ้าราชภาคินัย นักกฎหมาย นักปกครอง นักประวัติศาสตร์ **คุณสำนักพิมพ์หนึ่งของเชียงใหม่** แปลงให้เป็นผลดีจกสงจากสภานาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

● คุณสมบัติที่น่าศึกษาของเจ้าราชภาคินัย ●

● ที่เป็นคนเจ้าระเบียบน่าเป็นแบบฉบับ ●

ท่านเจ้าราชภาคินัย (เมืองชั้น ๗ เชียงใหม่) เป็นคนมีระเบียบสุขุมรอบคอบและใจบุญและมีศิลปการดำรงชีพแปลกต่างเช่นเวลาจะเข้านอน ท่านจะเอาเชือกผูกติดกับกระป๋องไว้กับขโมยมาทำร้ายหรือลักทรัพย์สินของท่านจะรู้ตัวดีกว่าไม่ป้องกันไว้เลย

ท่านสร้างบ้านครั้งไร ต้องสร้างทางหนีที่ไล่เวลามีภัย ถูกโจรปล้นไว้เสมอ ในบ้านการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนั้น นับว่าท่านเป็นเจ้านายที่ไม่ยอมล่าหลังใคร คั่นกว่าตำหรับตำราทันสมัยเสมอ ซึ่งในบรรดาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือพวกเจ้านายถือว่าท่านเป็นคนคงแก่เรียนไม่รู้จบเลย

● รำลึกถึงพระคุณท่านเจ้าราชภาคินัย ●

● ชาติชายชาตรีผู้ไม่มีวันตายในเกียรติคุณ ●

ผู้เขียนรู้สึก...ว่าในชีวิตนี้จะจากโลกนี้ไป ในวันหนึ่งข้างหน้า ตามกฎของธรรมชาติที่ว่า เกิด, แก่, เจ็บ, ตาย ก็ไม่เสียใจ เพราะใน ช่วงชีวิตหนึ่ง ได้รับความรู้ ความคิด ความอ่านจากบุคคลสำคัญของท่านนาไทย เจ้านายฝ่ายเหนือ ตั้งแต่ปฐมวัย หลายนาง หลายนาม ตั้งแต่เจ้าขุนมูลนาย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของบ้านเมือง

ซึ่งท่านเหล่านั้นได้เคยศึกษาวิชาการแขนงต่างๆ ของราชการบ้านเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปศาสตร์ทั้งหลาย ประสบการณ์มาในชีวิต

แล้วได้กรุณาเมตตา แต่เล็กน้อยๆ ที่ไร้ค่าราคาเช่นผู้เขียนท่านได้ประทานกรุณาสละเวลาอบรมสั่งสอน แนะนำชักชวนให้ผู้เขียนเป็นคนดี กระทำตนให้มีประโยชน์ต่อประเทศชาติอันสูงส่งมา ทุกท่านหวังจะให้ผู้เขียนเป็นผู้เพิ่มพูนด้วย คุณสมบัติ, ทรรศนะสมบัติ, และเกียรติคุณนานาประการ หลายแง่ หลายมุมด้วยกัน

ซึ่งจะขอถือโอกาสกราบเรียน มาในโอกาสนี้ด้วยว่า อำมาตย์โท เจ้าราชภาคินัย กับ คุณน้ำสงวน ศิริพันธ์ เลขานุการพลตรีเจ้าแก้วนวรรฐ สองท่านนี้ในจำนวนหลายสิบคน ซึ่งมีอาชีพะต่างๆ กัน ได้มีโอกาสถ่ายทอด...และเสริมสร้างเกียรติประวัติให้แก่ผู้เขียนไว้หลายประการด้วยกัน และได้สอนส่งศิลปศาสตร์ของการต่อสู้กับชีวิต สอนให้มีการ “เสียสละเพื่อส่วนรวม”

การได้สนทนาวิสาสะกับ อำมาตย์โทเจ้าราชภาคินัย สวามีของ เจ้าหญิงบัวทิพย์ ณ เชียงใหม่ และ ขวัญชีวิต ของ หม่อมบัวเทพ ณ เชียงใหม่ อดีตเสนาบดีกรมของศาลจังหวัด

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เชียงใหม่ ผู้เป็นราชบุตรเขยของมหาอำมาตย์โท พลตรี เจ้าแก้ว
 นวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ ๔ และมีศักดิ์เป็น เจ้าพี่เขย
 ของพลตรีเจ้าราชบุตร (วงศ์ถาวร ณ เชียงใหม่) ทุกคนๆ ที่ได้
 พบและสนทนาวิสาสะกับท่านเจ้าราชภาทินัย (เมืองชื่น ณ เชียง
 ใหม่) และจะกล่าวกันว่า

การได้สนทนาวิสาสะกับเจ้าราชภาทินัยแล้วนับว่าได้ประ
 โยชน์มาก เพราะท่านเจ้าราชมีความรู้รอบตัวมาก และมีข้อคิด
 แปลกๆ น่าสนใจแก่ทุกๆ คนเสมอ ทั้งแง่ประวัติศาสตร์, การบ้าน
 การเมือง, การเหมือง, การฝาย, การศาสนา และเล่นแร่แปร
 ธาตุตลอดจนตำหรับตำราสมุนไพรรักษาผู้ไปเยือนจะได้รับความ
 กระจ่างแจ้งในแง่คิดและ “ปรัชญา ปัญหาชีวิต” กลับมาด้วยดี
 และอุดมการณ์ที่ไม่ซ้ำแบบใคร

ท่านเจ้าราชภาทินัย ท่านได้ยึดถือหลักธรรมชาติข้อหนึ่ง
 เป็นคติว่า

“เกิดเป็นคนไม่เป็นที่^๕ไม่ใช้คน”

ท่านแบ่งแยกหน้^๕ไว้สองประเภท ได้แก่หน้^๕การเงิน
 มนุษย์ปุถุชนทุกคนหลีกเลี่ยงไม่พ้น กับหน้^๕บุญคุณ ที่ไม่รู้จัก หมด^๕
 นับแต่หน้^๕พ่อแม่ ครูบาอาจารย์เรื่อยๆ ไป

ทั้งด้านวาทีศิลป์และการครองใจคน ตลอดจนการเขียน
สำนวนไพเราะเพราะพริ้งน่าอ่าน ตลอดจนการค้นคว้าเรื่องราว
ใดๆ ที่ท่านลงมือค้นคว้าแล้ว ท่านไม่ยอมทิ้งสิ่งใดกลางคัน ต้อง
สืบสาวราวเรื่องถึงต้นตอให้จงได้

■ เป็นนักค้นคว้าศึกษาจนตลอดชีวิต ■

ในชีวิตบั้นปลายของท่านเจ้าราชภาคินัย ท่านได้ใช้เวลา
ค้นคว้าหนังสือตำหรับตำราไว้หลายๆ อย่าง อาทิเช่น ตำรายา
พื้นเมือง สมุนไพรที่ใช้ได้ผลชงักมาแล้ว เช่น ยาท้องร่วง ท่าน
ได้เอาเม็ดมะนาวมาตำขยำกับน้ำมะนาว ใส่เกลือเม็ดหนึ่ง(เกลือผู้)
คั้นครั้งเดียวหายเป็นปลิดทิ้ง นอกจากนี้ก็มีหนังสือประวัติ-
ศาสตร์และหนังสือธรรมะอีกหลายเล่มที่ท่านรวบรวมเอาไว้

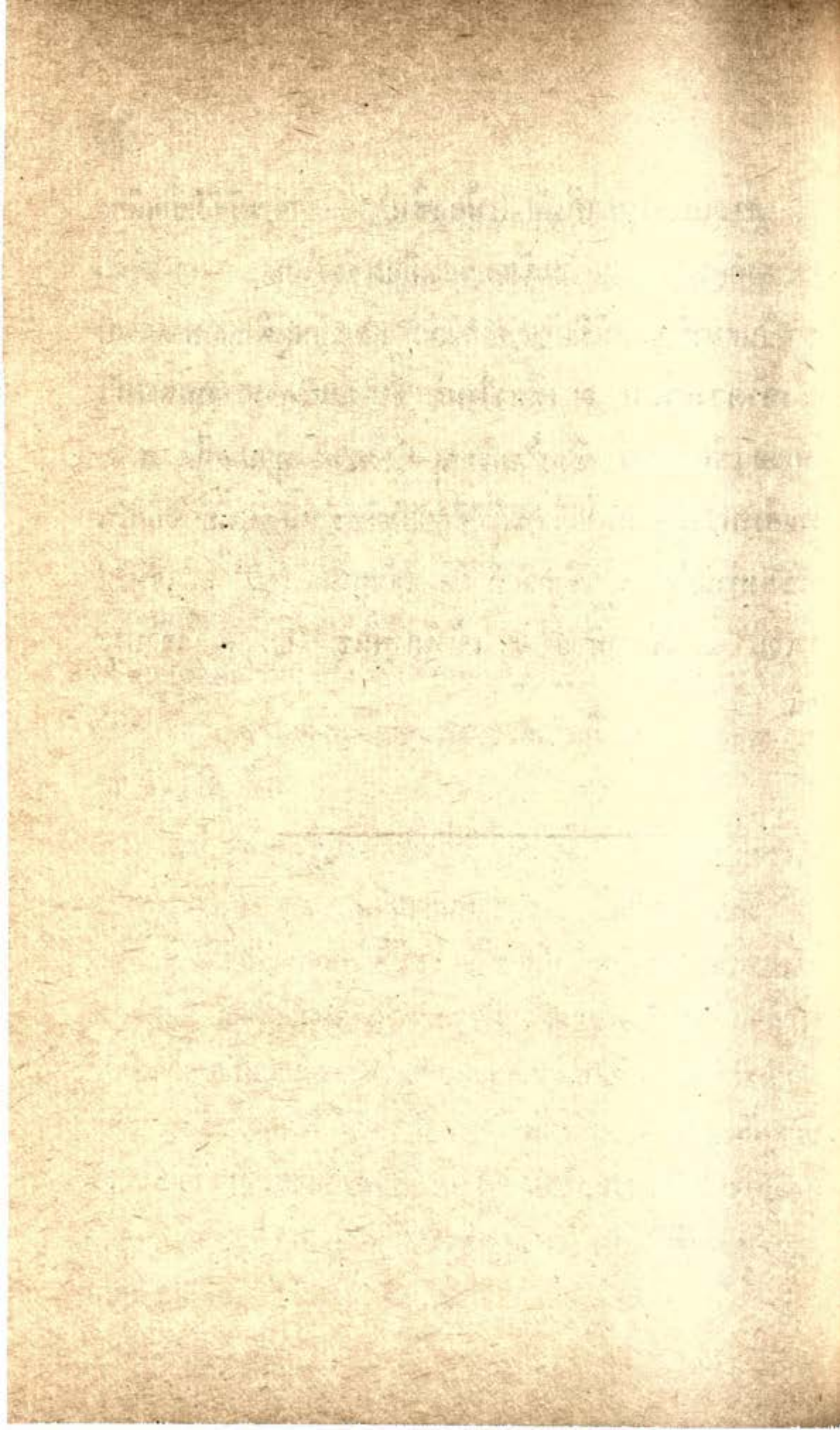
ท่านเจ้าราชภาคินัย (เมืองชั้น ๗ เชียงใหม่) ท่านเป็น
ผู้มีอัจฉริย และมีบุคลิกภาพเป็นของตนเอง และท่านเป็นนัก
สร้างสรรค์ธรรมชาตินามากกว่าการทำลาย เป็นนักนิยมไพร่อื่น ท่าน
ชอบสะสมเมล็ดพันธุ์ มะขาม, ลูกบวบ, ลูกตาล, ถ้าใครจะเอา
เมล็ดมะขามทั้ง ท่านต้องขอเอาไว้ แล้วนำเอาเมล็ดที่สะสมเอาไว้
เที่ยวไปโปรยปรายตามป่าสองข้างทางที่ท่านมีโอกาสด่วนไป ถือ
ว่าเมล็ดเหล่านั้นจะงอกงามหรือเติบโตสักกี่ต้นก็ตาม ก็ยังดีกว่า
การไม่ทำเลยไปเลยให้เป็นไปสุจริตธรรมชาตินี้ที่ขาดห้ามโดยมีบ้านอยู่
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ท่านเจ้าราชภาคนัยยังเป็นนักชรัณวิทยาสมัครเล่น ชอบสะสมตัวอย่างแร่ไว้เต็มใต้ถุนบ้าน เขียนชื่อแร่ วัน เดือน ปี ที่ได้มาอยู่ในท้องที่อำเภออะไรกำกับไว้ทุกๆ ห่อ หรือถุงบรรจุไว้อย่างละเอียด นี่คือนิสัยแปลกๆ ของท่าน

งานชิ้นสุดท้ายที่เป็นอนุสรณ์ของท่านคือ การรวบรวมสาธิตสกุลของเครือญาติ ราชวงศ์ทิพย์จักราธิวงศ์ ของเจ้าเจ็ดตน เจ้านายฝ่ายเหนือไว้เป็นหมวดหมู่ให้อ่านและค้นคว้าได้ง่าย ท่านได้ทำต่อจากเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีทำไว้ แต่ยังคงค้างดำเนินการอยู่ที่พอดิโรคมะเร็งที่ลำไ้คุกคามกำเริบ ทำลายความหวังอันดีของท่าน เพราะท่านได้ถึงมรณกรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ เมื่ออายุได้ ๗๒ ปี

แต่...เด็กน้อยคนหนึ่งที่ท่านเคยรู้จัก และเคยใช้สรรพนามแทนท่านเวลาอุ้จ้แทนตัวท่านกับเขาว่า "เจ้าอา" และ "คุณหลาน" ผู้เกิดในสกุล "ศิริธร ณ พัทลุง" สามีมของ เจ้าผกาแก้ว ณ ลำพูน ธิดาเจ้าวุฒิ เจ้าฟองแก้ว "ณ เชียงใหม่" ณ ลำพูน ได้พิมพ์สายสืบสกุลวงศ์ ที่เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี และเจ้าราชภาคนัยท่านได้ทำไว้ ได้จัดการพิมพ์เผยแพร่เกียรติคุณและประวัติของเจ้านายฝ่ายเหนือ ลงในหนังสือสารคดีชีวประวัติบุคคลยุคทองของลานนาไทย "เพชรลานนา" เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มาแล้ว

ท่านเจ้าราชภาคินัย (เมืองชั้น) ได้มีบุตรที่มีชื่อเสียง
 และเกียรติคุณสูงส่งในตำแหน่งสังคมนตรีของเมืองเชียงใหม่ เคยได้รับ
 เลื่อนเป็นสมาชิกสภาธิบดีบุญญิตมาแล้ว และเป็นผู้พิพากษาสมทบ
 คือ เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ซึ่งกำเนิดจาก หม่อมบัว
 เทพ ณ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นภริยาสุดที่รักของท่านอดีต ส.ส.
 พิรุณอินทราวุธ ทนายความผู้มีชื่อของเชียงใหม่ นอกจากนั้น
 บุตรของท่านคือ ๑. เจ้าสวัสดิ์ ๒. เจ้าสุคนธ์ (ญ) ๓. เจ้าปิ่น
 กำ (ญ) ๔. เจ้าอาทิตย์ ๕. เจ้านิภาพันธุ์ (ญ) ๖. เจ้าประ
 เวศน์ □

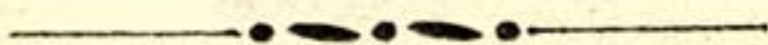
เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

พระราชชายาเธอของรพะบาทสมเด็จพระจุลจอม

เกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงตรัสเรียกชื่อว่า

พ่อค้าจีน...ผู้ดีไทย

คบคนทุกชั้นตั้งแต่พระยาลงไป

● นายห้างต้นง่วนซุนท์ ต้นตราภักดิ์ เป็น
พ่อค้าคนสำคัญของนครเชียงใหม่ ที่มีจริยานุวัตร
ทุกๆ อย่าง เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาแก่คน
ทุกๆ ไป ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ไม่ดูถูกคนจน ใจบุญสุน-
ทานตลอดชั่วชีวิต.

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

● นายห้างต้นง่วนซุนหฺยู่ทักท่านยังไม่รู้จัก!

นับย้อนหลังขึ้นไปก่อน พ.ศ. ๒๔๓๕ นครเชียงใหม่
 ของเราณ ดินแดนที่นับว่ามีการค้าคึกคักคับสน และมีห้าง
 ร้านขายของนานาชนิด เรียงรายหนาแน่นนั้น คือ ถนนวิชัย
 นนท์ บริเวณตลาดวโรรสด้านใต้

เราจะพาท่านไป พบกับห้างร้านแห่งหนึ่ง ในจำนวนห้าง
 ร้านเหล่านั้น มีอยู่ห้างหนึ่งตั้งอยู่ทางประตูเข้าตลาดวโรรสด้านใต้
 มีป้ายบอกชื่อห้างแห่งนี้ไว้ว่า “ต้นฮ้วงวน” จำหน่ายอุปโภคบริโภค
 นานาชนิด นับตั้งแต่เครื่องกระป๋อง บุหรี่กระป๋องต่างประเทศ นับ
 เป็นห้างใหญ่โตมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและนิยมของชนทุกชั้น รวม
 ทั้งข้าราชการ-ตำรวจ-ทหาร และพลเรือน ทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อย และ
 เลยไปถึงเจ้านายฝ่ายเหนือ นับตั้งแต่เสด็จพระราชชายา เจ้าดาราร
 วัศมี พระราชชายาในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งทรงประทับอยู่ที่วังริมบึง
 และตลอดจนพลตรีเจ้าแก้วนวรรฐ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

แต่ส่วนมากไม่มีใครมีใครเรียกชื่อห้างแห่งนี้ ตามที่ป้ายยึด
 บอกเอาไว้ว่า “ต้นฮ้วงวน” โดยมากเขาเรียกกันว่า “ห้างง่วน
 ซุนหฺยู่” เพราะนายห้างเจ้าของห้างแห่งนี้ชื่อ “นายห้างต้นง่วน
 ซุนหฺยู่” นั่นเอง

เขาเป็นบุตรชายคนหนึ่งของ
ของนายห้างตันง่วนซุนท์

นายประวิทย์ ตันตรานนท์ เจ้า
ของและผู้อำนวยความสะดวกทางตันตียนันท์
ถนนช้างม้อย อำเภอเมือง เชียงใหม่
(เหนือตลาดวโรรส) ซึ่งมีบทบาทใน

สังคมของเมืองเชียงใหม่คนหนึ่ง เขาเคยดำรงตำแหน่งนายก
สมาคมศิษย์เก่า “มงฟอร์ตวิทยาลัย” มาหลายสมัยและทำ
ประโยชน์ให้สถานที่ศึกษาแห่งนี้มาก คนหนึ่ง

และปัจจุบันนี้ เป็นกรรมการของหอการค้า เชียงใหม่
เขาเป็นคนที่มุ่งมั่นในการทำงานอย่างจริงจังเพื่อนำ “รัฐนาวา
ตันตียนันท์” ของเขาไปสู่ความเจริญและรุ่งเรือง ยิ่งขึ้นตาม
ลำดับ

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

หลานปู่ของนายห้างต้น
ง้วนซุนท์ หลานตา ของ
เจ้าสัว ชู โอสถาพันธ์

นายวรกร ตันตรา-
นนท์ เป็นบุตรชายของ
นาย ธวัช แม่ นายสุรัตน์

ตันตรานนท์ แห่งห้างตันตราภรณ์ เขาเป็น บุคคลหนึ่ง
ที่ ดูเหมือนพระพรหมจะลิขิตมาให้เขาต้องกระโดด-โลด
แล่นไปกับงานส่วนรวม ที่ต้องเสียสละ—เพื่อสังคมของท้องถิ่น
และเกี่ยวข้องกับประเทศชาติ ในงานของพิทักษ์รักษาบ้าน
เมืองในหน่วยของราชการ ตั้งปรากฏอยู่ในสังคมเมืองเชียงใหม่
ใหม่ในขณะนี้ และเขายังหนุ่มแน่น มีพลังที่จะทำงาน
ให้ส่วนรวมต่อไปในอนาคตได้อย่างดีที่สุดในคนหนึ่ง.

■ นายห้างตันง่วนซุนห์ ตันตรานนท์ ■

“ผู้สอนทุก ๆ คนให้ทำแต่ความดีให้แก่ตนเองและส่วนรวม”
ผู้ที่เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงยกย่อง

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิก เชียงใหม่

■ แม่นายชะ ตันตรานนท์ ■

ศรีภริยาผู้ชีวิตของนายห้างตันง่วนซุนท์ ผู้ชอบทำบุญสร้าง
กุศลในพระบรมพุทธานุศาสน์ ไม่ชอบโอ้อ่า – สงบเสงี่ยมเจียมตน
เป็นที่สุด... เป็นปูชนียบุคคลผู้หนึ่งของผู้ทรงจกและคุ้นเคยกับ
ท่าน

สมัยดังกล่าวนี้ ไม่ว่าคนทีมาจากชนบท ต่างอำเภอ เมื่อ
 เยี่ยมชอราน "ง้วนซุนห้" แล้ว แม่แต่เด็กๆ ก็รู้จัก เพราะว่า
 นอกจากร้านนั้นจะขายของทุกชนิดทุกประเภท จะซื้อหาสิ่งของได้
 ง่ายสะดวกแล้ว เจ้าของร้านคือตัวนายห้างต้นง้วนซุนห้ ยังเป็นพ่อ
 ค้าที่มีอธยาศัยเป็นที่สุด สุภาพอ่อนโยนต่อลูกค้า ซื่อสัตย์ และ
 ไม่ค้ำกำไรเกินควร เยี่ยงพ่อค้าจีนบางคนในสมัยนั้นๆ คนนั้น ใครก็
 ตามที่เข้าไปซื้อขายในห้างของนายห้างต้นง้วนซุนห้แล้ว ก็จะไม่
 ได้รับความผิดหวังเป็นอันขาด ของคุณภาพดี ราคาพอสมควร เจ้า
 ของร้านและพนักงานขายของสุภาพ ต่อรองกันอย่างไรไม่ต้องเกรง
 ว่าเจ้าของร้านจะตะเพิดหยาบกาย

ถึงแม้ว่าตัวท่านจะเป็นคนจีน แต่นายห้างต้นง้วนซุนห้ก็มี
 ชีวิตจิตใจ เป็นคนไทย เป็นผู้มีการแสดงออกถึงจริยาธรรม, คุณ
 ธรรม, และภุมิธรรม อย่างสูงส่ง จนถึงกับเสด็จพระราชชายาเจ้า
 คารารัศมี ทรงตรัสกับพันเอกพระยามหาณรงค์ เรืองเดช ผู้บังคับ
 การทหารบกมณฑลพายัพ ราบที่ ๘ นครเชียงใหม่ ว่าเป็น

“พ่อค้าจีน แต่เป็นผู้ดีไทย มีน้ำใจ และคุณธรรมเป็นเลิศ

หากนเสมอปรมาณณ์ไทย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ได้ทรงตรัสถึงนายห้างต้น
 ่งวนชุนท์ ในตอนหนึ่งในการสนทนาเรื่องพ่อค้าในเมืองเชียงใหม่
 ที่สวนเจ้าสบาย คุ่มแม่ริม (ค่ายดารารัศมี อำเภอแม่ริมในปัจจุบัน
 น) เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งขณะนั้นผู้เขียนได้
 ติดตาม พระยามหาณรงค์ เรื่องเดช คุณหญิงมหาณรงค์ เรื่องเดช
 เจ้าคุณสูง คุณบัว ไปเฝ้าเสด็จพระองค์ท่านที่สวนเจ้าสบาย อำเภอ
 แม่ริม ในขณะที่ทรงประทับแรมพักผ่อนพระราชอิริยาบถอยู่ที่นั่น

ในขณะที่ผู้เขียนมีอายุได้ ๑๓ ปีแล้ว ในวงการสนทนา
 เกี่ยวกับวงการค้า และนำเรื่องบรรดาพ่อค้าชาวจีนในเชียงใหม่มา
 วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากมาย ซึ่งเป็นการสนทนากันจะเพาะตัว
 ระหว่างเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี กับ พระยามหาณรงค์เรื่อง
 เดช และคุณหญิงมหาณรงค์ เรื่องเดช

เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีนั้น ทรงมีพระเมตตา
 กรุณาแก่เจ้าคุณพระยามหาณรงค์เรื่องเดชมากที่สุดคนหนึ่ง ทรง
 สนทนาเรื่องการบ้าน การเมือง และการปกครอง ได้ เปรี๊ยะ ปราด
 มากที่สุด ทรงมีความรู้ทางประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา กรุง
 รัตนโกสินทร์ ทรงเปรียบเทียบเหตุการณ์ในรัชสมัยพระเจ้าแผ่นดิน
 ดินองค์ต่างๆ มาเปรี๊ยะเทียบกัน และกว่านั้นทรงมีความจดจำ
 เรื่องราวต่างๆ จนกระทั่ง พ.ศ. ที่ได้เกิดขึ้น

ทรงมีความจดจำในเรื่องราวของราชวงศ์ ของเจ้านายฝ่ายเหนือ “ทิพยจักรราชวงศ์” ได้ดีมากที่สุด นำมาเล่าสู่กันฟัง พร้อมกับวิจารณ์การกระทำของเจ้านายฝ่ายเหนือ ในยุคนั้นด้วยพระองค์เอง เราเป็นเด็กอายุ ๑๓ ปีแล้ว และมีความชอบทางประวัติศาสตร์ อยู่ด้วยจึงสนใจฟังอย่างมากที่สุด และยิ่งกว่านั้น พระองค์ท่านได้นำสายสืบสกุลเจ้านายในราชวงศ์ฝ่ายเหนือดังกล่าว ออกมาคลีให้เจ้าคุณ และคุณหญิงมหาณรงค์เรื่องเดช ได้ชมว่า ท่านได้ค้นคว้า และสอบสวนความเป็นมา พร้อมกับ เจ้าราชภาคนัย (เมืองชั้น ๓ เชียงใหม่) หลานเขยของท่าน และเจ้านายฝ่ายเหนืออีกหลายองค์

ทรงปรารถนาจะพิมพ์เป็นเล่มให้จงได้ เพื่อจะได้เผยแพร่ต่อไป แต่ใครจะไปนึกบ้างว่าในปลายปีนั้นพระองค์ได้สิ้นพระชนม์ชีพจากโลกนี้ไปเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เวลา ๑๕ นาฬิกา ๑๕ นาที และใครจะไปคิดบ้างว่า ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ ห่างกันเป็นเวลา ๓๐ ปีต่อมา เจ้าเด็กน้อยคนนั้น หลานชายของพระยาคุณหญิงมหาณรงค์เรื่องเดช ผู้ที่ไปเฝ้าในครั้งนั้น ได้ยื่นคำพระปรารภของพระองค์ท่าน ว่าต้องการจะพิมพ์สายสืบราชสกุลวงศ์ของราชวงศ์ “ทิพยจักรราชวงศ์” ราชวงศ์ของเจ้า-

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เจ็ดตน ณ ที่สวนเจ้าสบาย อำเภอแม่ริม ในยุคนั้น ๓๐ ปีนั้นผ่านไป ได้พิมพ์สายสืบราชสกุลวงศ์ออกมาในหนังสือสารคดีประวัติศาสตร์ของลานนาไทย “เพ็ชรลานนา” สองเล่มใหญ่ออกมาสู่สายตาโลกนี้ และปัจจุบันนี้ เจ้าของหนังสือพากันหวงแหนที่สุด และในโอกาสเดียวกันนี้ ... เด็กหนุ่มคนนั้นได้เติบโตขึ้น เขาก็ได้เขียนเรื่องราวของ นายห้าง ตันง่วนซุนท์ ตันตรานนท์ บุคคลที่พบหน้าครั้งใดในขณะที่มาเบิกซอง ตามใบสั่งของ นายพัน เอกพระยามหาณรงค์เรื่องเคช ผู้บังคับการทหารบกมณฑลพายัพ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๔-๒๔๗๕ มาที่ห้างต้นฮวงวันของท่านแล้ว ตั้งแต่เด็กอายุ ๑๑-๑๒ เป็นต้นมา เราจำภาพพจน์ได้ว่า

ท่านศาสตราจารย์ตันง่วนซุนท์ ตันตรานนท์ จะต้องเทศนาสั่งสอน ผู้เขียนอยู่เสมอๆ แทบทุกๆ ครั้งว่า ให้เป็นคนรักชาติตระกูลของตน ให้รักศักดิ์ศรี รักเกียรติ และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม-อย่าลืมตน-ลืมตัว-ให้เป็นนายทหารใหญ่ อย่าง เจ้าคุณลุงให้ได้ และประพฤติกให้เป็น “ลูกผู้ดี”

และเด็กคนนั้น.... — อนิจจา.... ไม่ได้เป็นไปตามที่ท่านปรารถนาจะได้เห็น “แววของความเป็นผู้ยิ่งใหญ่ในวัยเด็ก” ที่เพียบพร้อมทุกๆ อย่างจากสิ่งแวดล้อม แต่กลับกลายเป็นชีวิตหักเหไป เป็นนักการเมืองนักหนังสือพิมพ์, นักเขียนประวัติศาสตร์และนักรักบี้บอคคอแตก ผิดที่ทุกคนคาดหวังไว้

นายห้างตั้ง่วนขุนที่ต้นตรานนท์ รักและสนิทกับเจ้าคุณ
มหาณรงค์ เรื่องเศษ มาก ท่านมีรถยนต์ส่วนตัวนั่ง เวลาว่างงานพิ
ธีอะไรแล้วมักจะเอารถไปขับไปส่งอยู่เสมอๆ ท่านชอบกันมาก

เขาได้เขียนชีวประวัติของ นายห้างตั้ง่วนขุนที่ ต้น
ตรานนท์ หรือ “ตั้ง่วนขุนที่” ในหนังสือ “เพ็ชรลานนา”
เพื่อให้โลกนี้รู้จักท่านผู้มีคุณธรรมอันสูงส่ง และพร้อมกันนั้นได้
เขียนเรื่องของ บุรพาจารย์ในวิชาสาขาต่าง ๆ ผู้อบรมให้โอวาท
นอกมหาวิทยาลัย คือ นายห้างริ้ว ศักดาทร แห่งบริษัทนิยม-
พานิช เจ้าสัวชู โอสถาปนาร์ุ พระยาวิเทศยัทธิธรรมวิศิษฐ์ พระ
ศรีวรานุรักษ์ พระทวิประศาสตร์ เจ้าราชภาคนัย (เมืองจีน ณ
เชียงใหม่) หลวงศรีประกาศ (ฉันท วิชยาภย์)

และบุคคลอื่น ๆ อีกหลายท่าน ที่ได้ประทานกรุณาอบรม
สั่งสอนวิชาการนอกมหาวิทยาลัย ที่ท่านไปประสบมาถ่ายทอด
ให้แก่ผู้เขียน ผู้พลาดหวังในชีวิตนานาประการเพราะชีวิตหักเห
ไปเล่นการบ้านการเมืองจนทรงตัวแทบไม่ติด

ขอเล่าเรื่องของ นายห้างตั้ง่วนขุนที่ต่อไป เท่าที่ผู้
เขียนได้ ศึกษาและรู้จักท่านมาตั้งแต่วัยเด็ก ท่านได้มีความสนิท
ชิดชอบกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในเชียงใหม่แทบทุกระดับชั้น และ
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ตลอดไปจนข้าราชการชั้นผู้น้อยและตลอดจนเป็นที่โปรดปรานของ
เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี และพลตรีเจ้าแก้วนวรรฐ เมื่อ
ทรงต้องการเครื่องอุปโภคบริโภคสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ท่านก็จะสั่ง
โดยตรงให้ นายห้างกั๋งวณชุนห์นำไปส่งอยู่เสมอมิได้ขาด

และในโอกาสเดียวกันถ้าหากมีสินค้ากระป๋องหรือของ
มาจากนอกใหม่ ๆ แล้ว นายห้างกั๋งวณชุนห์จะนำสิ่งของนั้นไป
ถวายแก่เสด็จ พระราชชายา เจ้าดารารัศมี ด้วยการ อภินันท์นาการ
แม้ว่าจะมีราคาสูงส่งเท่าไรก็ตาม เขาจะไม่ยอมรับค่าตอบแทน
และแม้แต่พลตรีเจ้าแก้วนวรรฐ ก็เช่นเดียวกัน เขาไม่เคยขาด
ในวันตรุษจีนในวันที่ ๑ เมษายนขึ้นศกใหม่ในวันเทศกาลสงกรานต์
ปีใหม่ไทยปีใหม่เมือง และกรณียวันประสูติ ที่จะนำของขวัญไป
อภินันท์นาการ และท่านได้คบหาสมาคมกับข้าราชการผู้ใหญ่ใน
เชียงใหม่ อาทิเช่น พันเอกพระยามหาณรงค์เรืองเดช ผู้บง-
คั้บการทหารบกมณฑลพายัพ พันตำรวจเอก พระยาพิทักษ์ทวย
หาญ ผู้บงคั้บการตำรวจภูธรมณฑลพายัพ พระยาพนานจร บ้า
ไว้มณฑลพายัพ และอีกหลายท่านด้วยกัน ขนาดเคยเที่ยวด้วย
กันกินด้วยกันอย่างสนิทสนมทั้งสิ้น การสังคมนาใจของนาย
ห้างกั๋งวณชุนห์นับว่าเป็นยอดคนหนึ่ง

ในด้านการค้าของท่าน ๆ ถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้งไม่
เอารัดเอาเปรียบลูกค้า ระหว่างพ่อค้า ต่อพ่อค้า ด้วย กันแล้ว
ท่านก็ไม่ชอบตัดหน้ากัน ความสุภาพอ่อนน้อมของท่านเป็น
เสน่ห์ดึงดูดใจลูกค้าให้เข้าร้านอย่างคับคั่ง ใครก็ตามไม่ว่าจะ
เป็นคนชั้นใด เด็กผู้ใหญ่ที่เข้าไปในต้นฮ้างวันก็จะได้พบกับ
ใบหน้ายิ้มระรื่นวาจาอ่อนหวานเชิญชวนอยู่ทุกครั้ง กิจการค้า
ของนายห้างต้นง้วนซุนท์ จึงเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว

△ ชอบทำบุญแต่ไม่ชอบเอิกเกริก △

นายห้างต้นง้วนซุนท์ ต้นตรานนท์ เป็นคนใจบุญ
ชอบทำบุญสุนทาน สร้างสรรสิ่งถาวรอันเป็นสาธารณะประโยชน์
ไว้หลายสิ่ง ประกอบกับแม่นายชะภรรยาของท่าน ก็มีอุปนิสัย
อย่างเดียวกันทั้งท่านและภรรยาใช้เวลาว่างไปวัดเสมอ ท่านจึงรู้
จักพระสงฆ์องค์เจ้าหลายวัด และวัดใดจะสร้างสิ่งใดขึ้น ก็ต้อง
บอกบุญมายังท่านก่อนทั้งนี้เพราะเชื่อแน่ว่า ท่านไม่ปฏิเสธที่จะ
ร่วมมือสร้างสรรค์ด้วยแน่ และก็เป็นอย่างนั้น แต่การทำ
บุญของท่าน ๆ ไม่ต้องการให้ เอิกเกริก เข้าแบบทำบุญ เอาหน้า
ปล่อยปลาอวดคน แม้ว่าชอบคบเพื่อนฝูง กว้างขวางในสังคม
แต่นายห้างต้นง้วนซุนท์ก็ชอบชีวิตเรียบ ๆ ไม่ผาดโผน ไม่
แสดงตัวเป็นอาเสยเจ้าสำราญ หรือนายห้างผู้ยิ่งใหญ่ท่านชอบ
คบหาสมาคมเพื่อการค้ามากกว่าเที่ยวอย่างสนุกสนาน

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

กับเด็กๆ ท่านชอบมาก มีนิสัยรักเด็ก ๆ ถ้ามีลูกหลานของ
 คนที่ผ่านรู้จักนับถือเข้าไปซอของ หรือ บังเอิญผ่านไปพบท่าน ๆ
 จะเรียกไปคุยด้วย และลงท้ายด้วยการสั่งสอน เตือนสติให้เป็น
 คนมีความมานะอดทน, มีความซื่อสัตย์สุจริต และบางทีก็แนะนำ
 นำหลักของการเป็นพ่อค้า สอนให้มีความรักในวิชาขายและให้
 มีความกระหมัดกระหม่อมมัธยัสถ์ และถ้าเป็นลูกหลานนายทหาร
 นายตำรวจก็เน้นหนัก แนะนำให้มุ่งหน้าที่จะเจริญรอยตาม
 บรรพบุรุษของตนต่อไป

△ นายห้างที่ถูกค้าไม้เคยล้ม △

จนกระทั่งบัดนี้ เป็นเวลา ๔๓ ปีเศษมาแล้ว ผู้ที่เคย
 รู้จักห้างต้นฮวงวัน หรือ นายห้างต้นง้วนซุนหู่ ต้นตราหน้

ตัวนายห้างต้นง้วนซุนหู่ จะอยู่ในชุดกางเกงแพรปั้งสั้นสี
 ดำมันระยับ เสื้อกุดยเซ่งผ้าบ้านขาวแขนยาวโบหน้ายิ้มละมัย เดินไป
 เดินมาในบริเวณห้าง คอยต้อนรับลูกค้า ที่หลายคนยังจำได้ดีไม่
 ใช่อื่นไกล เพราะว่าบรรดาพ่อค้าจีนรุ่นๆ เดียวกับท่าน ไม่มีใคร
 จะเป็นที่รู้จักเป็นที่กว้างขวางในวงการต่างๆ เท่าท่านเลยนายห้าง
 ต้นง้วนซุนหู่เป็นกันเองกับลูกค้าเสมอใครไปซื้อสินค้าในห้างแล้วก็
 จะต้องไปซื้อเป็นครั้งที่สอง

พลตรีเจ้าแก้วขวัญ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ กับ
แปลงให้เป็นไฟลัดจี้ทส์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย
นายทางตงวงวนชนันท์ ตันตโรนนท์ กับคณะพ่อค้า
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคสาภิเชก เชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

■ พ่อเจ้าแก้วนวรรฐ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่
กับ นายห้างตั่งง่วนซุนห์ ตันตรานนท์ ■

ความรัก — ความผูกพันธ์ — ความมีไมตรีจิตจริงใจต่อกัน
สำหรับบุคคลในยุคที่ผ่านมาช่างสดใส และบริสุทธิ์ปราศจากการ
เสแสร้ง

ในความจงรัก, ภักดีต่อ เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
ต่อพลตรีเจ้าแก้วนวรรฐ์ ของนายห้างตั่งง่วนซุนห์ ตันตรานนท์
และความเมตตา — กรุณาธิคุณ — ความปรารถนาดีต่อเจ้านายทั้ง
สองที่มีต่อนายห้างตั่งง่วนซุนห์ ย่อมซาบซึ้ง สนิทซึ่งกันและกัน
มาเป็นเวลายาวนาน ๒๐ — ๓๐ ปี จนเป็นที่ทราบกันทั่วราชอาณาจักร
สำนักฝ่ายเหนือ และวงการข้าราชการทั่ว ๆ ไป (ในภาพนาย
ห้างตั่งง่วนซุนห์ นำพ่อค้าคบหาดีเงินไปถวายความจงรักภักดีต่อ
เจ้าผู้ครองนครที่คุ้มเชียงดอยสุเทพเชียงใหม่ในปี ๒๔๗๓)

● บทบาทของ นายห้างต้นง่วนซุนห์ เกี่ยว กับทาง
ราชการของบ้านเมือง ●

นายห้างต้นง่วนซุนห์ เป็นผู้สงบเสงี่ยมเจียมตัวไม่ทรง
ตนว่าเป็นคนมั่งคั่งแต่อย่างใดทั้งสิ้น ความสุภาพนียมวลของเขา
จึงทำให้บรรดา พวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทุกระดับชั้นซึ่งในสมัย
นั้น มีระดับชั้นพระยาพานทองอยู่ประจำทั้งสิ้นเพราะเมืองเชียง
ใหม่ มีศาลว่าการมณฑลพายัพ อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เพราะ
ฉะนั้นบรรดาเพื่อนฝูงที่สนิทสนม อายุไล่เรียง รุ่นเดียวกัน หลายคน
เป็นชั้นพระยาและหัวหน้าหน่วยราชการทั้งสิ้น

นอกเหนือจากรักใคร่กันแล้ว ก็ยังเป็นลูกค้ำของนายห้าง
ต้นง่วนซุนห์อีกด้วย เพราะฉะนั้นสิ้นเดือนท่านคังกล่าวเมื่อเบิก
เงินเดือนแล้วจะต้องไปแวะที่ ห้างต้นฮวงวัน เพื่อจ่ายบิลประจำ
เดือนที่ผ่านมา และจะไ้ส่งของไปส่งเพิ่มเติมอีก และแทบกล่าว
ได้ว่าสรรพสินค้าเครื่องกระป๋องชนิดบุหรีต่างประเภทมี แห่งเดียว
เท่านั้นที่มีสินค้านานาชนิดเหมือนกับห้างต้นตราภักดิ์ ของบุตร
ชายคนที่ ๖ คือคุณธวัช ตันตราภักดิ์ ในปัจจุบันนี้ ร้านอื่นจะ
มีก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น พรสวรรค์ไม่ได้ประทานพรมาให้จำหน่าย
สินค้าอย่างนี้กับผู้อื่น

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

กิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ - ของมณฑลพายัพที่
สมุหเทศาในสมัยนั้น คือ พลโทพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า-
ทศศิริวงศ์ ทรงมีพระประสงค์สิ่งใดเกี่ยวกับส่วนพระองค์หรือจะ
เกี่ยวกับส่วนราชการบำรุงราชการบ้านเมืองแล้วเขาจะร่วมมือร่วม
ใจเป็นอย่างดี ช่วยเหลือติดต่อกับพวกพ่อค้าใหญ่ ๆ และคบคิด
จีนทั้งหลายให้ร่วมมือด้วย ทุกระดับอาวุโสของ พวกพ่อค้าด้วยกัน
มีขัดข้องตลอดจนกิจการทหารและตำรวจบอกมาแล้วไม่เคยขัดข้อง
ที่จะช่วยเหลือ

● เป็นหัวหน้าคนจีนในเชียงใหม่นิยม “ก๊กมินตั๋ง”
อย่างที่สุด ●

นายห้างตันง่วนซุนห์ เป็นชาวจีนแต่จิวมีภรรยาเป็นชาว
เชียงใหม่ จิตใจทุก ๆ อย่างมีความสวามิภักดิ์จงรักภักดีต่อ พระ
มหากษัตริย์ของกรุงสยามอย่างสูงส่งเป็นยิ่งยวด

และสำหรับในด้านของ ความรักเชื้อชาติจีน ก็เช่นกัน
เราขอกำศิระให้แก่ท่านผู้น้อยอย่างมากที่สุด เขาเป็นหัวหน้าคน
จีนในเชียงใหม่ แบบ หลวงนิกรจีนกิจ (หมานิกรพันธุ์) แห่ง
“สกุลไค้” และหลวงประเทศจีนจร (ตันไต้ย้ง) แห่ง “สกุลตัน”
นายห้างตันง่วนซุนห์ มีความเคารพนับถือบูชาวีระกรรมของ ดร.

ชุน ยัดเซ็น ผู้เป็นหัวหน้ากมintang ชาวจีนหูหนานมากที่สุด เขาดูแลสารทุกข์สุกดิบของชาวจีนที่อพยพมาอยู่ เชียงใหม่ ทุก ๆ คนใครลำบากยากจนก็ช่วยเหลืออุปการะ หากการทำงาน ให้ทำอยู่เสมอและขาดเหลือก็หาทางช่วยเหลือเป็นอย่างดี จนตั้งหลักตั้งฐานเป็นบึกแผ่นกันหลายต่อหลายคน ที่ท่านได้อุปการะมาตั้งแต่เริ่มต้น

จึงในชีวิตของท่านแม้แต่ในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ ๒

ท่านก็มีบทบาทช่วยชาวจีนในเชียงใหม่ หลาย ๆ อย่างคราวที่ญี่ปุ่นได้อพยพขึ้นมาเชียงใหม่ให้ทุก ๆ คนปลอดภัยในชีวิตจากการพิฆาตของกองทัพบกญี่ปุ่น ซึ่งได้อพยพคนจีนในขณะนั้น ไปให้พ้นจากเมืองเชียงใหม่ ให้อยู่เมืองที่ไต้หวัน โลกลงไปเป็นการโยกย้ายอย่างครั้งใหญ่หลวงที่สุด ที่บรรดา ชาวจีนต้อง ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งขณะนั้นผู้เขียนรับราชการเป็น นายทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครเชียงใหม่อยู่ในสมัยนั้น ได้มีโอกาสช่วยชาวจีนอพยพทางการเมืองได้สะดวกถึงคนหนึ่ง ในการแจ้งย้ายออก

นี่คือเสี้ยวหนึ่งของชีวิตของนายห้างตันง่วนซุนห์ ตันตรา-

นนท์ เท่าที่บรรยายมา

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสสิก เชียงใหม่

△ ห้างต้นตราภรณ์ เป็นอนุสรณ์ △

△ วิชา - สุรัตน์ ตันตรานนท์...ผู้อำนวยការ

△ วรกร ตันตรานนท์ ผู้จัดการผู้ช่วยผู้อำนวยការ △

นายห้างต้นง้วนซุนท์ ตันตรานนท์ถึงแก่กรรมเมื่อก่อนมี
อายุได้ ๖๑ ปีที่กรุงเทพฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ในขณะที่เดินทางไป
ไปพักผ่อนที่กรุงเทพมหานคร คงทิ้งแต่ชื่อเสียงของท่านเอาไว้ใน
ความทรงจำไว้ให้คนรุ่นหลังที่นึกถึงท่าน

กิจการต่างๆ เกี่ยวกับธุรกิจการค้าของ ห้างต้นฮ้วงวัน ได้
ถูกแยกกิจการไปหลายสาขาด้วยกัน โดยคุณประสงค์ ตันตรานนท์
พี่ชายคนใหญ่ได้แยกไปตั้งร้านค้าขายอุปกรณ์การก่อสร้าง ให้ชื่อว่า
“ซุณห์ภรณ์” และ คุณประวิทย์ ตันตรานนท์ นายห้างหนุ่ม
บุตรชายคนเล็กของ นายห้างต้นง้วนซุนท์ กับ คุณแม่ชะ ก็ไปตั้ง
ห้างต้นเทียนนท์ ย่านถนนวิชายานนท์ซึ่งเป็นสโตร์ใหญ่ยิ่งอีก
แห่งหนึ่งซึ่งมีสรรพสินค้านานาชนิด ซึ่งเข้าไปเลือกได้ตามความ
พอใจ

■ **แม่นายสุรัตน์ ตันตรานนท์** ■

ธิดาคนใหญ่ของนายห้างชู-แม่นายกิมวงน โอสถาพันธ์
ผู้บำเพ็ญกรณียกิจเพื่อสาธารณะของชุมชน-ให้ดีขึ้น-นำ
ความสุขไปสู่ประชาชนผู้ยากไร้ในชนบท.

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

ในภาพ คุณ นงนุช จินดาสิลป ธิดาสาวของนายห้างร้ว
 แม่ นายหล้า ศักดาทร ขณะถวายเงินแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีศรีสังวาลย์ เพื่อ
 นำไปใช้ตามพระราชอัชฌาศัย ณ ทิวัดศรีโสดา
 เชียงใหม่

คุณประวิทย์ ตันตรานนท์ เป็นพ่อค้าที่มีความสามารถ
 คนหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ เคยดำรงตำแหน่งนายกสมาคมศิษย์
 เก่าโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยมาหลายสมัย มีชื่อเสียงเกียรติคุณของ
 สังคมนครเชียงใหม่คนหนึ่ง และเป็นกรรมการของ “หอการค้า
 เชียงใหม่” ที่มีบทบาทสำคัญในวงการค้าเชียงใหม่

ส่วนคุณเชวดี ตันตรานนท์ ผู้มีพิมพ์ประพายและกิริยา
 ท่าทางกระเดียดไปทางนายห้างตั่งวุ่นซุนท์ มากที่สุดแม้จะเป็นผู้
 หญิงได้ ไปตั้งหลักตั้งฐานตั้งห้างเดี่ยววิริยะกับสามี จำหน่าย
 เครื่องเสียงทุกชนิดเจริญก้าวหน้าไปโดยดี

ส่วนบุตรชายคนที่ ๖ คือ คุณชัช ตันตรานนท์ ได้สมรส
 กับ คุณสุรัตน์ โอสถาพันธ์ บุตรีคนใหญ่ของเจ้าสัวชู โอสถา
 พันธ์ ได้ก่อร่างสร้างหลักฐานเป็นปีกแผ่นแน่นหนาได้เปิด “ห้าง
 ตันตราภรณ์” จำหน่ายสรรพสินค้านานาชาติ และสร้างอาคาร
 ๓-๔ ชั้น โอโถงที่สุดในนครเชียงใหม่ ในขณะนี้เป็นย่านกลาง
 ของสรรพสินค้านานาชาติ อุปกรณ์ ในอุปโภค และบริโภค เป็นที่
 นิยมของมหาชนทุกระดับชั้น และในค่านสาธารณะทุกๆ ค่านของ
 แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิตัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

สังคมเมืองเชียงใหม่ เพื่อชาติ, ศาสนา, พระมหากษัตริย์ และเพื่อ
นครเชียงใหม่ที่รัก คุณธวัช-คุณสุรัตน์ ตันตรานนท์ ได้เสียสละ
ทุกๆ อย่าง บำเพ็ญกรณียกิจ เพื่อสาธารณประโยชน์ เพื่อให้สังคม
อยู่ดี-มีสุข

พร้อมกันนั้นก็ยังมี คุณวรกร ตันตรานนท์ บุตรชายคน
หัวปี พร้อมด้วยคุณเทพินธุ์ "มีสุข" ตันตรานนท์ สองสามีภริยา
ก็ได้ดำเนินการช่วยงานสังคมสงเคราะห์ทุกๆ กรณียกิจ สำหรับ
คุณวรกร ตันตรานนท์ เข้าร่วมฝึก หน่วย "ไทยอาสาป้องกัน-
ชาติ" ของอำเภอเมืองเชียงใหม่ และเป็นหัวหน้าอีกด้วย ในกิจ
กรรมนี้ ทางตันตราภรณ์ มี คุณธวัช-คุณสุรัตน์ ตันตรานนท์
เป็นผู้อำนวยความสะดวก คุณวรกร ตันตรานนท์ และ คุณเทพินธุ์ ตัน
ตรานนท์ เป็นผู้ช่วย เขาถือว่า งานส่วนรวมไม่ให้ขาด งาน
ราษฎร์ไม่ให้เสีย งานการกล้าก็ไม่ให้หยุด ควรสรรเสริญยาย่อง
ให้เกียรติคุณแก่เขาหรือไม่ แล้วแต่ประชาชนจะให้คะแนนนิยมแก่
เขาเถิด

บุตรชายหญิงของนายห้างต้นง้วนซุนห์ ตันตรานนท์ ที่ผู้
เขียนได้รู้จักและทราบชื่อมีดังนี้คือ

๑. คุณประสงค์ ตันตรานนท์ (ถึงแก่กรรมแล้ว)
๒. คุณชีวเลียง ตันตรานนท์

- ๓. คุณทัศนีย์ ตันตรานนท์
- ๔. คุณทัศนีย์ ตันตรานนท์
- ๕. คุณจินดา ตันตรานนท์
- ๖. คุณธวัช ตันตรานนท์
- ๗. คุณชวดี ตันตรานนท์
- ๘. คุณประวิทย์ ตันตรานนท์

แม้ว่านายห้างต้นง้วนซุนท์
ตันตรานนท์ จะจากโลกนี้ไปแล้ว

ก็ตามแต่ “รอยยิ้ม” และอศยาศรียอันดีงามของท่าน ยังคงตรึงตราอยู่
แก่มวลชนผู้ได้พบเห็นมาจนกระทั่งบัดนี้ และอีกหลายสิบปี.

↑
 แม่นายสุรัตน์ ตันตรานนท์
 บุตรีเจ้าสัว โอสถาพันธ์ นักสังคม
 สงเคราะห์ ที่ชอบบ้ดทองหลังพระ

← ธวัช ตันตรานนท์ บุตรชายคน
 หนึ่งของนายห้างต้นง้วนซุนท์ นายวานิช
 ผู้เสียสละแก่ส่วนรวมตลอดมา เป็นเวลา
 ยาวนาน

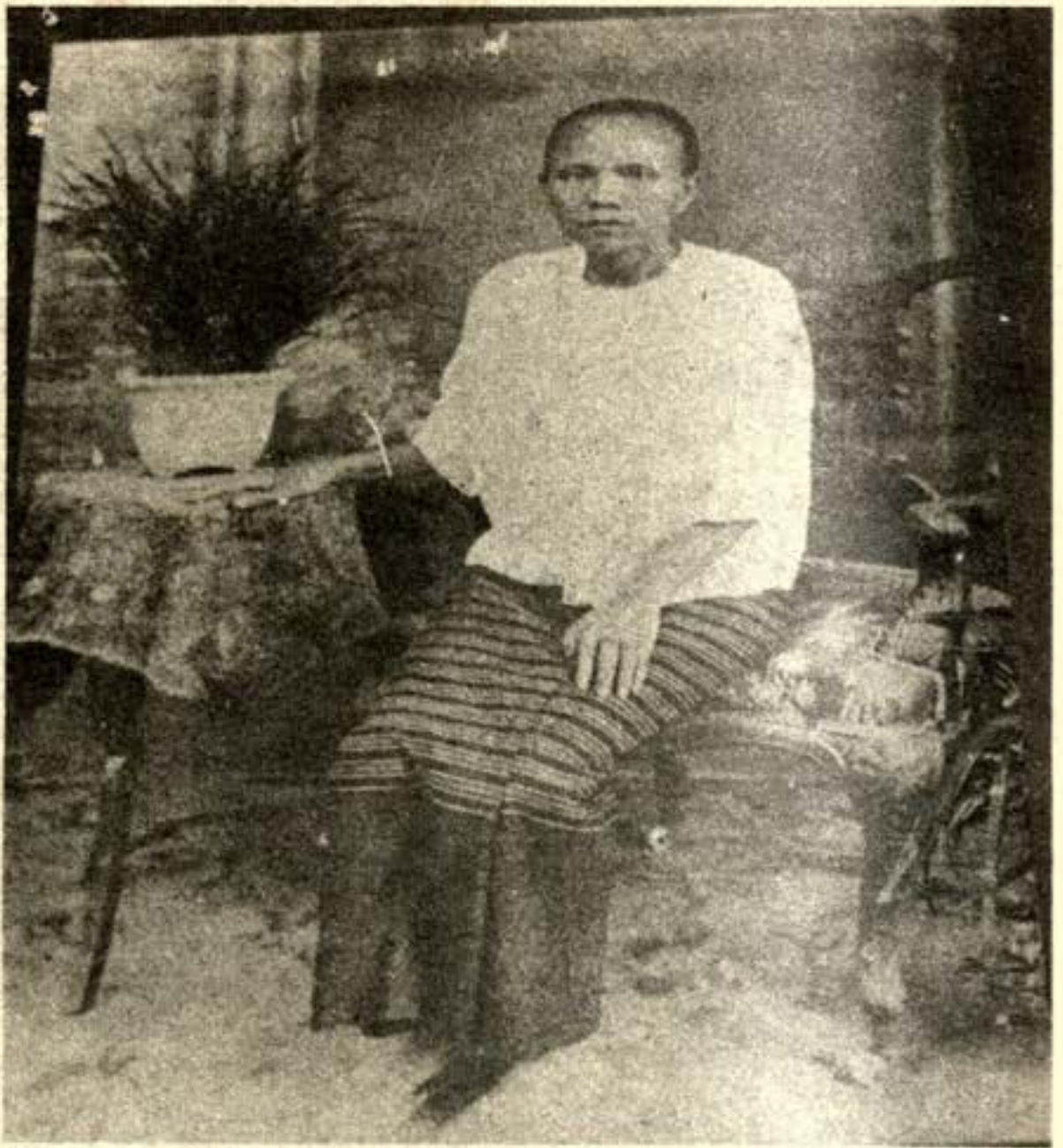
แปลงให้เป็นพลัดิจิตลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
 หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

■ เจ้าแก้วเอี้ยวฮก ศักดาทร ■

แห่งสกุลแซ่เอง ผู้เป็นพ่อพระของแม่คำใส ศักดาทร และ
ลูก ๆ ทุกคน เป็นสมองและความคิดให้ แม่คำใสบริหารดำเนิน
งาน เคยพาภรรยาตระเวนย่านจีนแดงมาแล้วในอดีต.

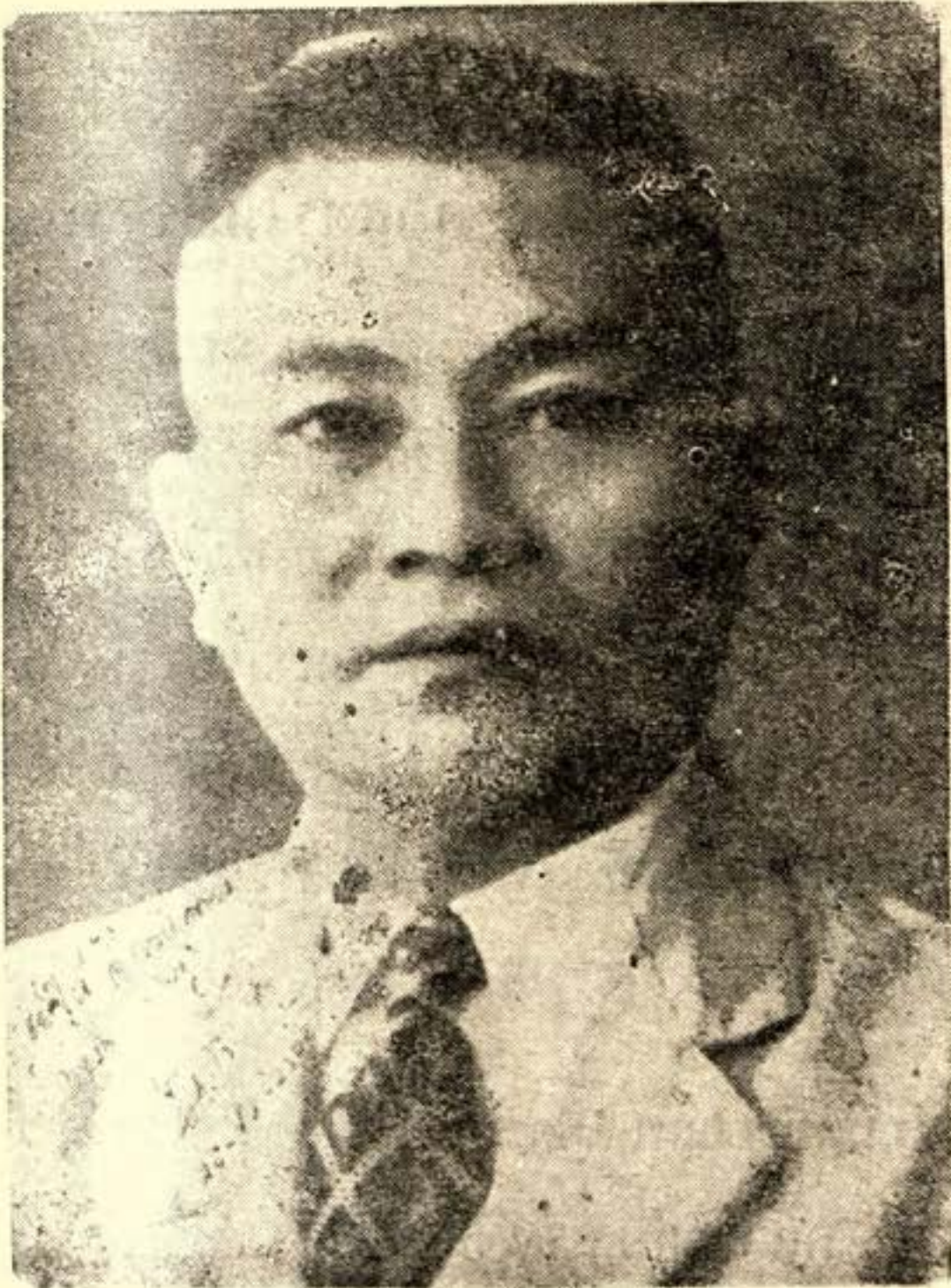
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

■ แม่นายคำใส สักดาทร ■
หรือที่เรียกกันว่า “แม่ใสน้อย”

ข้าหลวงเดิมของเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี แม่ย่านาง
ของชาวเรือแห่งย่านลำน้ำพิงค์—สู่เจ้าพระยา แม่กองเรือที่พอ
ใจ สองฝั่งน้ำแม่ปิงยอมสิโรราบ คุ่มสินคำ—ข้าง และเพ็ชรพล
จากพม่ามาขายเชียงใหม่ ด้วยตัวคนเดียว — บรรพสตรีของ สก
“สักดาทร” และบริษัทนิยมพานิชเชียงใหม่ในปัจจุบันนี้.

- **แม่ นายคำใสศักดิ์ดาทร**
- **ผู้อยู่เหนือจิตใจของมหาโจรและชาวเรือ**
- **แห่งย่านแม่น้ำปิงจรดลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา**

นายห้างรวง สักดาทร

- **นายกสมาคมศิษย์เก่า “ยุพราช”**
- **แปลงให้เป็นพิพิธภัณฑ์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย
และประธานชมรมขลุ่ยกลองมโหรีกลองมโหรี
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคล่าภิเชก เชียงใหม่**

- แม่ใส่น้อยแม่ใสหลวงนางวานิชเชียงใหม่ ●
- ผู้เป็นแบบฉบับแก่ กุลสตรีในปัจจุบัน ●

สองกุลสตรี ผู้ซึ่งเป็นบุตรสาวของนายพานิชย์ชาวจีนในเมืองเชียงใหม่ ที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสังคมของมหาชนทุกระดับชั้นของเมืองแห่งนี้ เมื่อ ๖๐-๗๐ ปี ที่ผ่านมา เห็นจะไม่มีใครที่จะไม่รู้จักและได้ยินชื่อเสียงเรียงนามของนางวานิชสองคนที่มีชื่อเหมือนกันคือ “แม่นายคำใส” ด้วยกันทั้งคู่ และเป็นบุตรพ่อค้าจีนทั้งคู่ และดูเหมือนจะเป็นธิดาสาวของพ่อค้าแซ่ไค้ทั้งสองอีกด้วย

แต่ที่แปลกและแตกต่างกันไปก็คือ ที่ชาวบ้านเรียกว่า “แม่ใสหลวง” คนหนึ่งกับ “แม่ใส่น้อย” คนหนึ่งและ แม่ใสหลวงนั้นอยู่ทางฝั่งแม่ปิงตัวนอก ซึ่งอยู่ในย่านถนนหน้าวัดเกต ซึ่งบริเวณหมู่บ้านดังกล่าวนี้เป็นหมู่บ้านชาวจีนอยู่กันหนาแน่น แทบจะไม่มีคนพื้นเมืองไปปะปนด้วยเลย

นับตั้งแต่เชิงสะพานนวรรัฐเรียบริมแม่น้ำปิง ไปตามถนน
 ริมปิง จรดไปถึงบ้านฟ้าข้าม ในย่านบริเวณสองฟากข้างถนนเป็น
 ที่อยู่ของชาวจีนทั้งหมดที่บรรพบุรุษและบรรพสตรีของเขาเหล่านั้น
 ได้อพยพมาจากเมืองลำพูนบ้างเมืองตากบ้าง และเมืองกรุงศรีอยุธยา
 บ้างและมาจากเมืองนครไชยศรีบ้าง ซึ่งล้วนแล้วแต่เดิมนี้ใช้
 สกุลเป็นแซ่กันทั้งสิ้น ซึ่งสกุลใหญ่ ๆ ในสมัยนั้นก็ได้แก่พวก
 สกุล แซ่โค้ว แซ่ตัน แซ่ฉั่ว แซ่ฮึง และ แซ่แต่ แซ่เตี้ย
 แซ่ลี และแซ่อื่น ๆ เป็นส่วนมาก

และพวกจีนดังกล่าวนี้มีเงินนอกกับเงินที่เกิดในเมืองไทยคละ
 ปะปนกันไป แต่การแต่งกายผู้หญิงนุ่งซิ่นแบบชาวเหนือกันทั้งสิ้น
 และการตั้งชื่อ บุตรีสาวของคนจีนในยุคนั้น ถ้าเป็นผู้หญิงก็ให้
 ชื่อเป็นภาษาเมืองเหนือ เช่น คำเที่ยง บุญปิ่น, คำใส จันทน์ คำบ้อ
 เป็นส่วนมาก ส่วนผู้ชายนั้น ยังมีชื่อเป็นจีนอยู่ เช่น สุนภู-สุนชง
 -สุนฮั-สุนชวก และบ้างก็ยังคงใช้นามเป็นจีนอยู่สำหรับบุตรีสาวว่า
 กิมเอี้ย: ไชทอง-กิมเอง-กิมฮวยอะไรทำนองนี้ ที่เรื่องราวของ
 คนจีนในสมัยนั้นยังให้บันทึกไว้ที่วัดร้างที่อำเภอที่จัดเก็บโดย

● “แม่ไสน้อย” คำไสศักดาทรที่เรายังไม่รู้จัก ●

ที่นี้เรามากล่าวถึง เรื่องราวของ แม่ นายคำไสน้อย ซึ่ง มีนิเวศสถานอยู่ทางฝั่งริมฝั่งตั้งแต่บริเวณริมฝั่ง เหนือสถานีตำรวจ แม่ปิ้งไ้ในปัจจุบันนี้ ไปตลอดจนในบริเวณล้อมรอบต้นลำไย และ หน้าสี่แยกอุทิศบริเวณตลาดวโรรส ครอบเกล้าใจก็เป็นหมู่บ้าน ของชาวจีนเป็นส่วนมาก และกว่านั้นในย่านท่าแพก็มี ชาวไทย (ไทยใหญ่,) ชาวตองซู้ และพม่าได้ตั้งย่านการค้าสลักกันไป สอง บริเวณข้างถนนท่าแพ

ส่วนแม่ นายคำไสน้อยหรือหมายถึง แม่ นายคำไสศักดาทร นั้นนิเวศสถานอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิ้งและเป็นสถานที่ตั้งบริษัท นิยมพานิชย์อยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งสมัยนั้นยังเป็นเรือนไม้สองชั้น อยู่ ไครๆ ก็ทราบว่า แม่ไสน้อยนั้นเป็นบุตรของ จีนเกาะเทียน แซ่ไค้ กับ แม่ทับ เป็นคนไทยได้แท้ๆ ไม่ใช่ลูกหลานจีนเลย เดิมเป็นชาวบ้านสวนมะลิ อำเภอบ่อมปราบศักรูฟ้ายกรุงเทพมหานคร นคร

และเมื่อบิดามารดาของ แม่ไสน้อย ได้เดินทางขึ้นมาตั้ง หลักฐานค้าขายในเมืองเชียงใหม่ และได้ยึดเอาตรงที่ตั้งบริษัท นิยมพานิชย์ในปัจจุบันนี้เป็นที่ตั้งร้านค้า และที่อาศัย แม่ไสน้อย

ได้กำเนิดที่เมืองเชียงใหม่ใน พ.ศ. ๒๔๑๙ ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ และทรงสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ อายุอ่อนกว่าเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ไป ๓ ปี, ครั้นเมื่อแม่ใสน้อย ได้เติบโตเป็นสาวขึ้น บิดามารดาก็ได้จัดสมรสให้ เจ้าแก้วเอียวสกแซ่เอง หนุ่มจีนผู้มีอุปนิสัยใจคอดี ตามความเห็นของบิดามารดา ในสมัยนั้นทั้งสองสามีภรรยา ก็ได้จัดตั้งร้านค้าขึ้นให้ชื่อว่า "บ้วนสกเส็ง" ซึ่งเจ้าแก้วเอียวสกแซ่เองก็ได้มอบหมายกิจการทุกๆ อย่างให้ แม่นายคำใส่น้อย ผู้เป็นภรรยา เป็นผู้ดำเนินการงานทุกอย่างที่แม่นายคำใส่น้อยได้ถนัดอยู่แล้วทุกๆ ประการเพราะเป็นคนที่เกิดในเมืองเชียงใหม่ และได้ติดตามคุณแม่ทับ และ เจ้าแก้วเกาะเทียนแซ่โก้ ไปมาค้าขายตั้งแต่เด็ก ๆ ในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งบิดามารดาได้ถ่ายทอดศิลปการค้าทั้งหลายถ่ายทอดมาให้ แม่ใส่น้อย ทุกๆ อย่างในด้านมนุษยสัมพันธ์และการเอาอกเอาใจลูกค้าของตน

กาลเวลาได้ผ่านพ้นไป แม่ใส่น้อยก็ได้เกิดความชำนาญชำนาญขึ้นตามลำดับ ในวงการค้าและได้ทำการค้า ขยายขยายการค้าใหญ่ขึ้นตามลำดับ ไปจนถึงกับนำสินค้าขึ้นทุกเรือไปค้าขายถึงกรุงเทพฯ โดยล่องเรือไปครั้งละหลาย ๆ สิบลำด้วยได้นำสินค้าทางแปลงให้เป็นไฟล์ดิจิตล์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเชก เชียงใหม่

เมืองเหนือที่ชาวไต ตั้งแต่เมืองตากต้องการผ่านไป ถึงนครสวรรค์ และกรุงเทพฯ ฯ สินค้าทุก ๆ อย่างที่แม่ไสน้อยได้นำลงไปขายหมดทุก ๆ อย่าง

เมื่อขากลับขึ้นมา แม่ไส สักดาทร หรือแม่ไสน้อยก็นำสินค้าที่ชาวเหนือมีความต้องการ เช่น น้ำมันก๊าส-เกลือ และไม้ซีกไฟ สบู่, เทียนไขและสินค้านานาชนิดตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภคที่ลูกค้าสั่งซื้อ แม่ไสจะต้องจัดการนำมาเสนอทุก ๆ อย่างให้สมกับความปรารถนาด้วยความ ซื่อสัตย์-สุจริต ต่อ ลูกค้าทุก ๆ กรณีจนเป็นที่ไว้วางใจ

แม่ไส สักดาทร เป็นผู้หญิงที่กล้าหาญ, พุดจาเฉียบแหลม คมคายและแหลมคม จัดการธุระกิจการค้าได้อย่างเก่งหาผู้หญิงในรุ่นเดียวกันได้ยากมาก มีบุคลิกลักษณะที่พุดจาชัดเจนแจ่มใสและทรงอำนาจ และมีมนุษยสัมพันธ์เก่งมาก และสามารถผูกน้ำใจลูกค้าได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่า แม่นายคำไสหลวง หรือ แม่นายคำไส เขียวสรี ซึ่งนับว่าบิดาก็เป็นจีนแซ่โค้เช่นเดียวกัน

△ แม่ใสแม่กองเรือแม่ย่านางของชาวเรือ แห่งแม่น้ำ
พิงค์ △

แม่ใส ศักดาทร เป็นที่กล่าวขานของคนในยุคนั้น ในระ
หว่าง พ.ศ. ๒๔๕๐-พ.ศ. ๒๔๖๕ ในระหว่างที่เมืองเชียงใหม่
ไม่มีทางรถไฟมาถึง ไม่มีไฟฟ้าใช้ และยังไม่มียถนนหนทางเจริญ
อย่างเช่นทุกวันนี้ ต้องใช้เรือล่องแม่น้ำปิงนำสินค้าไปจำหน่าย
และรับสินค้านานาชนิดขึ้นมาสู่ตลาด เมือง เชียงใหม่ เพื่อ บริการ
ประชาชน เพื่อส่งลูกค้าต่อไปยังเมืองมะหม่งประเทศพม่า และ
ส่งสินค้าให้พวกพ่อค้าไทยใหญ่ เข้าไปขายในดินแดนแคว้นชาน-
ของอังกฤษ (ดินแดนไทยใหญ่) และนำสินค้าส่งให้พวกจีนชื่อนำ
ไปขายเมืองยูนนานประเทศจีนตอนใต้ และแวะขายในดินแดนสิบ
สองปันนาเมืองเชียงรุ้ง และเมืองเชียงตุงอีกด้วย

การค้าของแม่ใส ศักดาทร แม้ว่าจะซื้อขายคล่องก็
ตามแต่ แม่ใสต้องเหน็ดเหนื่อยอย่างที่สุด เพราะแม่ใสต้องทำ
หน้าที่เป็น แม่กองเรือ จริงๆ หรือเป็น แม่ย่านาง ของกองเรือ
คุมเรือไปค้าขายตนเอง เพื่อนำสินค้าพื้นเมืองแปลกๆ และสินค้า
ของพม่า สินค้าของเมืองยูนนานเมืองจีนตอนใต้ ตลอดจนเครื่อง
อาภรณ์พรรณทั้งหลาย ที่ชาวกรุงเทพฯ บ้านเจ้าบ้านนาย ต้องการ
เอาไปเสนอสนองทุกๆ อย่างให้ตามความปรารถนา

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

การคุมเรือล่องแก่งแม่ปิง ล่องไปกรุงเทพฯ นำสินค้า
 ราคานับหมื่นๆ บาท ในสมัยนั้นไม่ใช่เป็นของง่ายๆ นัก เพราะ
 เป็นการเสี่ยงอันตรายจากเกาะแก่งต่างๆ ในลำน้ำปิงประการหนึ่ง
 และอีกประการหนึ่งก็คือ ใจผู้ร้ายตามริมลำน้ำ ในดินแดนเขต
 จังหวัดตาก จังหวัดกำแพงเพชร อันเป็นดินแดนของมหาโจรผู้
 ร้ายชุกชุมที่สุด และมักจะโดนปล้นกันไม่เว้นแต่ละเที่ยว และทั้ง
 โคนรีดและไถจากจอมมหาโจรทั้งหลายอีกด้วย และในระหว่าง
 ล่องแก่ง อำเภอบ้านนา จังหวัดตาก ได้มีผู้ถูกปล้นและฆ่า
 เจ้าทรัพย์ เอาทรัพย์สิน ในสมัยดังกล่าวนี้เป็น ๑๐ รายชน
 ไป แต่ปรากฏว่าแม่ใส ศักดาทร ได้ขึ้นล่องหลายสิบเที่ยวก็ไม่
 เคยถูกปล้นสคมภ์ และรีดไถจากพวกมหาโจรเลย ดังเช่นพ่อค้าคน
 อื่นๆ ประสบมา เพราะว่าแม่คำใส ศักดาทร เป็นผู้มีสติปัญญาในการ
 เอาใจลูกค้าแก่งมากที่สุด และกลับกลายเป็นไปว่าพวกมหาโจรทั้ง
 หลายกลับมีความเคารพยำเกรง บ่าวร้องไปทั่วค้ำลำน้ำปิงว่า ถ้า
 สินค้าในนามของเรือแม่ใสแล้ว ห้ามแตะต้องเป็นอันขาด

เพราะว่ามีอะไรเดือดร้อนประการสถานใด ไปฟังแม่
 ใสได้ถึงเมืองเชียงใหม่ ไม่นานาทรร้อนใจอะไรเลย เวลาไปหาแม่
 ใส ศักดาทร ที่เชียงใหม่ ท่านก็ได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี และ

คุณจิราภา “ขัมพานนท์” ศักดาทร บัญชีบัณฑิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ธิดาของอำมาตย์เอก พระยาวิชิตสรไกร (เอี่ยม ขัมพานนท์) อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท และ ส.ส. จังหวัดชัยนาท คู่ชีวิตของ นาย ณรงค์ ศักดาทร สกุลเดิมของ เจ้าคุณบิดา “ขัมพานนท์” แยกมาจากตระกูล “ณ พัทลุง” ราชินิกุลรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ ซึ่งเป็นอีกสาขาหนึ่งของ ตระกูล “ณ พัทลุง”

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

นายณรงค์ สักดาทร

- △ ประธานกรรมการบริษัทนิคมพานิชจำกัด
 - △ ประธานกรรมการบริษัทสยามเครดิตจำกัด
 - △ นายกสมาคมศิษย์เก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาคเหนือ
 - △ ประธานกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อดีต นายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ (ชุดแต่งตั้ง)
ประธานหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่
(ท่านผู้^{๒๕๔}กอบุตรชายของนายห้าง^{๒๕}รว สักดาทร)

ได้ช่วยเหลือปลกเปลื้องหนี้สินให้เสียอีกด้วย ถ้าสมยนี้เรียกกันว่า
แม่ใสรู้จักใช้ จิตวิทยาของฝูงชน เป็นอย่างมาก

△ แม่นายคำใส เป็นข้าหลวง เดิมพระราชชายาเจ้า-
ดารารัศมี มาตั้งแต่เด็ก ๆ △

แม่นายคำใส สักดาทร ได้มอบหมายให้เจ้าแก้วเอี้ยว
ฮก ผู้เป็นสามี เป็นผู้ควบคุมดูแลกิจการภายในร้านค้า “บัว
ฮกเส็ง” และคอยสำรวจการขนส่งสินค้าเข้าขาออก แต่ค่าน
การเดินทางและไปเสาะแสวงซื้อสินค้าในต่างบ้านต่างเมืองมา หา
กำไรมากมายนั้น เป็นหน้าที่ของแม่นายคำใสแสดงเองทั้งหมด แม่
นายคำใส ได้เคยเดินทางไปประเทศพม่า ทางเมืองมะแหม่งด้วย
การนั่งช้างและขี่ม้าไปท่องเที่ยวเสาะแสวงหาแหล่งทับทิมและพลอย
สีที่มีค่าตลอดจนเพชรงามๆ ในดินแดนของพม่าและกะเหรี่ยง และ
บางที่แม่นายคำใสก็ซื้อช้างในเขตพม่าเข้ามาขายให้พวกเจ้านายใน
เมืองเชียงใหม่อยู่เสมอๆ

แม่นายคำใสค้าทุกๆ อย่างที่เห็นว่าซื้อมาแล้วมีกำไร และ
บางครั้งของหายากและทุกคนอยากได้ แม่นายคำใสก็ไปซื้อมา ได้
กำไรสิบเท่าก็มี เพราะของที่ผู้ซื้อต้องการและถูกใจของเจ้านาย
เมืองเชียงใหม่ผู้ร่ำรวยจากเงินค่าตอไม้สัก

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

นอกเหนือจากนั้นแล้ว แม่นายคำใส ได้นำเพื่อชรพลอย และทับทิมจากพม่า เข้าไปขายในบ้านขุนนางผู้ใหญ่ ใน กรุงเทพฯ และตามห้างร้านใหญ่ๆ พร้อมกับได้เข้าไปเฝ้าถวายของแก่เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบรมมหาราชวังแทบทุกๆ ครั้ง ที่ได้เดินทางไปกรุงเทพฯ เพราะเมื่อในวัยเด็กๆ นั้น จีนเกาะ เทียนกับแม่ทับ ได้พาแม่ใส ซึ่งมีอายุน้อยกว่าพระราชชายาเพียง ๓ ปี ได้พาไปเฝ้าพ่อเจ้าชีวิตอินทวิไชยยานนท์กับแม่เจ้าทิพย์ ไกรสร จึงได้รู้จักกันแต่เด็กๆ และเมื่อเจ้าดารารัศมีได้ลงไปถวายตัว เป็นเจ้าจอมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ แล้ว ก็ไม่ได้พบกับหลายปี

เกี่ยวกับเรื่องการเฝ้าเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ที่พระบรมมหาราชวังนั้น เจ้าหญิงบัวชุม ณ เชียงใหม่ หลานรักของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี นักประวัติศาสตร์คนสำคัญคนหนึ่ง ที่ช่างจดจำเล่าเรื่องในรั้วในวัง และชีวิตรักในพระราชสำนักได้อย่างถ้วนถี่ทุกถ้อยกะทงความ ได้เคยเล่าเรื่องของแม่นายคำใส ศักดาทร ให้ฟังว่า

“แม่คำใสลูกสาวจีนเกาะเทียนกับแม่ทับคนไทย เป็นข้าหลวงเดิมของเสด็จท่านมาตั้งแต่เป็นเด็ก อายุ ๑๑ ขวบ

แม่ใสอายุได้ ๘ ขวบ จินเกาะเทียนกับแม่ทับเคยไปถวายของ
พ่อเจ้ากับพระราชชายาเจ้าดารารัศมีที่ในคุ้ม จึงได้รู้จักกันมาตั้งแต่
เด็ก ตอนที่พระราชชายาอายุ ๑๓ แม่คำใสอายุ ๑๐ ขวบแล้ว วัน
เสด็จลงมากรุงเทพฯ จินเกาะเทียนกับแม่ทับก็นำของมาถวายที่เรือ
แม่ปะควัยเข้าไป แม่ใสก็มาส่งด้วยในวันนั้น

เมื่อแม่คำใสเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว และได้เป็นแม่ค้าผู้มั่งคั่ง
คุมเรือลงไปค้าขายกรุงเทพฯ จึงได้นำของไปถวายเสด็จพระราชชา
ยาเจ้าดารารัศมีอยู่เสมอมิได้ขาดทุกๆ เทียว ในฐานะข้าหลวงเดิม
เมื่อมีทับทิม, และเพชรพลอยจากพม่าดีๆ แล้ว ก็มักจะนำไปเสนอ
และเป็นที่พอพระทัยประทานราคาอย่างไม่อั้นแก่แม่นายคำใส สัก
คาทร

- △ พระราชชายาให้พวกพระญาติวงศ์สนับสนุน △
△ แม่นายคำใส สักคาทร เพราะมีความจงรักภักดี
ต่อเจ้านายดีมาก △

เจ้าหญิงบัวชุม ณ เชียงใหม่ ได้ลงไปอยู่กับเสด็จพระราชชายา
เจ้าดารารัศมีตั้งแต่อายุได้ ๑๐ ปีเศษ ใน พ.ศ. ๒๔๓๖ โดยได้ติด
ตามไปกับพ่อเจ้าหลวงอินทวโรธ สूरียวงศ์ เจ้าผู้ครองนครเชียง
ใหม่ ในสมัยที่เป็นเจ้าอุปราชเชียงใหม่ เจ้าหญิงบัวชุม ณ เชียง

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

ใหม่ เป็นเจ้าน้องสาวเจ้าบุรีรัตน์ (แก้วมุงเมือง) เจ้าบิดาของเจ้า
 วัฒนา โชตนา ภริยาท่านนายกทิม โชตนา อดีตนายกเทศมนตรี
 เทศบาลนครเชียงใหม่

เจ้าหญิงบัวชุม จึงได้รู้เรื่องราวต่างๆ ในราชสำนักดีที่สุด
 ตลอดจนการเข้าเจ้าเข้านายของ แม่นายคำใส ศักดาทร ในเมือง
 เชียงใหม่ ได้สนิทสนม และทุกๆ คนในบรรดาเจ้านายฝ่ายเหนือ รัก
 โกร้กันเคยกับ แม่นายคำใส ศักดาทร เป็นพิเศษ เพราะว่าพระ-
 ราชชายา เจ้าดารารัศมี ได้ทรงมีจดหมายถึงพวกเจ้านายในเมือง เชียง
 ใหม่ กล่าวสรรเสริญแม่นายคำใส ในฐานะผู้รู้บุญคุณเจ้านายจึงขอให้
 พวกญาติพี่น้อง ในพระราชวงศ์สนับสนุนเป็นลูกค้ำของ แม่นายคำใส
 ศักดาทร แต่ผู้เดียวให้มากที่สุด เป็นการช่วยแม่นายคำใสไปด้วย

นี่คือ เค็ดลับเรื่องหนึ่ง ของความสนิทสนมกับ บรรดาเจ้านาย
 ทั้งหลาย ในคุ้มต่างๆ และทุกๆ คนช่วยกันซื้อสินค้ำของแม่นาย
 คำใสกันอย่างทั่วถึง นอกเหนือจากการสนับสนุนของเสด็จพระ
 ราชชายาเจ้าดารารัศมีแล้ว แม่นายคำใส ศักดาทร ยังสามารถ
 ดึงดูดลูกค้ำที่เป็นเจ้านายในคุ้ม ในวังทั้งหลาย ให้มาอุดหนุน และ
 เป็นลูกค้ำของตนเอง ได้ด้วยการขายอุปกรณ์ โคมไฟ และเครื่องใช้
 ไม้สอยต่างๆ นับตั้งแต่คุ้มเจ้าผู้ครองนคร เจ้าอินทวโรรส สุริยวงศ์

คุ่มเจ้าอุปราช เจ้าแก้วนวรรฐ์ คุ่มเจ้าราชวงศ์ (ชมชื่น) คุ่มเจ้า
นายอีกหลายคุ่ม และบ้านท้าวพญาพื้นเมืองอีกหลายๆ คนด้วยกัน
ตลอดจนบ้านข้าราชการไทยที่มารับราชการที่เมืองเชียงใหม่

แทบทุกรายต้องเป็นลูกค้าประจำ ในการซื้อเครื่องเชื้อ
เพลิง เช่น น้ำมันก๊าส-ไม้ซีกไฟ เทียนไข จนกระทั่งรูปเทียน
และกระทงของอื่นๆ แม่นายคำใส ศักดาทร อำนวยความสะดวก
นานาประการทุกๆ อย่าง แล้วแม่นายคำใส ศักดาทร จะไม่ประสบ
ความสำเร็จได้อย่างไร ?

△ กว้างขวางในพวกข้าราชการในกรุงเทพฯ △

△ เคยไปทัศนาร้องกองและเมืองชัวเถา △

เนื่องจากบรรพสตรีของ แม่นายคำใส ศักดาทร มี
คุณแม่เป็นคนไทย ดังเป็นที่ทราบอยู่แล้วว่า ชื่อ คุณแม่ทับ
เป็นชาวกรุงเทพฯ เป็นชาวบ้านสวนมะลิ อำเภอบ่อมปราบ สัตรุ-
พ่าย จังหวัดพระนคร เป็นคนไทยแท้ๆ และญาติของคุณแม่ทับ
ที่เป็นพวกกระต๊อบพี บ้า น้ำ อา และลุง ได้รับราชการเป็นขุนนาง
มากมายหลายสาขาด้วยกัน และมีสกุลต่างๆ ในกรุงเทพฯ

ในสมัยแม่นายคำใส ศักดาทร ยังมีชีวิตอยู่ ข้าราชการ
ชั้นพระยา, คุณพระ, คุณหลวง ได้ขึ้นมาเยี่ยมเยือนท่านบ่อยๆ
แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ภายหลังเมื่อรถไฟได้เปิดสายเหนือ ถึงเมืองเชียงใหม่แล้ว ได้เคยมีข้าราชการสำนักในรัชกาลที่ ๖ ชั้นพระยาคนหนึ่งได้มาเปิดสนามมวยครั้งแรกที่ฝั่งสนับป้าช้อย ให้ท่านสนับสนุน แม่นายคำใสก็ได้ช่วยเหลือเป็นอย่างดี ดังปรากฏประวัติในวงการมวยไทยของเมืองเชียงใหม่ การที่ท่านมีความกล้าหาญในสายเลือดในการคุมเรือล่องแก่งแม่ปิงได้นี้คงจะได้เลือกทางคุณแม่ทับของท่านมา คือ "เลือดไทย" ไม่กลัวตายนั่นเอง

แม่นายคำใส ศักดาทร ท่านเคยเดินทางไปเที่ยวเมืองจีนกับเจ้าแก้วเอี้ยวฮก สามีของท่านถึงเมืองซัวเถา และในเมืองจีนอีกหลายหัวเมือง และได้แวะเที่ยวเมืองฮ่องกง ซึ่งเป็นดินแดนเมืองจีนที่อังกฤษปกครอง ได้เห็นความเจริญ และความเสื่อมของเมืองจีนมาแล้วในยุคโน้น นี้อือแม่ย่านางหรือนางกองเรือแห่งพิงคนครในอดีต ที่เป็นชะบับของกุลสตรีในปัจจุบันนี้

แม่นายคำใส ศักดาทร หรือที่ชาวเมืองเรียกกันว่า แม่ใส น้อย ได้ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ มีอายุได้ ๘๑ ปี ส่วนเจ้าแก้วเอี้ยวฮก ได้ถึงแก่กรรมก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ หลายปีแล้ว บุตรชายหญิงของแม่นายคำใส ศักดาทร มีชาย ๔ คน หญิง ๒ คน มีชื่อกันคือ ๑ นางสาวแมว ศักดาทร สมรสกับ นายคำ

ธ (กิมไล) นิมนันท์ ๒ นายร้ว ศักดาทร ๓ นางสาวจิ้มฉิม
 ศักดาทร ๔ นายกุ่ม ศักดาทร ๕ นายเชียม ศักดาทร ๖ นาย
 อรุณ ศักดาทร

△ “ร้ว ศักดาทร” ลูกรักของแม่ใส
 มหาเด็กราชชายาเจ้าदारารัศมี
 ผู้สร้างเกียรติประวัติที่ดงาม

นายห้างร้ว ศักดาทร เป็นบุตรชายคนหนึ่งในจำนวนหลายคนของเจ้าแก้ว
 เอียวชกกับ แม่นายคำใส ศักดาทร ผู้ซึ่งเป็นบุตรคนหนึ่งที่ใช้
 ชีวิตของเขาให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมของบ้านเมืองเชียงใหม่ ให้
 แก่ชุมชนหลายชุมชน ทั้งชุมชนของชาวจีนและของชาวไทยอย่าง
 มากมายมหาศาล และผลจากการดำเนินงานที่เขาบุกเบิกริเริ่มไว้
 เบื้องแรกหลาย ๆ อย่าง ก่อให้เกิดสาธารณประโยชน์แก่ชุมชน
 อย่างมากมาย เขาจึงเป็นบุคคลผู้หนึ่งที่ใช้ชีวิตเสียสละให้เกิด
 ประโยชน์ต่อสังคมของเมืองเชียงใหม่

นายห้างร้ว ศักดาทรเป็นมหาเด็กราชชายาเจ้าदारารัศมี
 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 รัชกาลที่ ๕ ทั้งนี้ในขณะที่เสด็จพระราชชายาเจ้าदारารัศมีทรง
 เสด็จกลับมาประทับที่เมืองเชียงใหม่ ใน พ.ศ. ๒๔๕๗ ภายหลัง
 แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ พระบรมราชสวามีเสด็จสู่สวรรคตแล้ว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระบรมราชานุญาต ให้เสด็จขึ้นไปประทับกับพระประยูรญาติได้

เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีได้เสด็จขึ้นมาประทับในนครเชียงใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ แล้วนั้น แม่นายคำใส ศักดาทร ก็มีความปลาบปลื้มปิติเป็นล้นพ้น ที่จะได้กราบความจงรักภักดีอย่างใกล้ชิด และได้มีโอกาสเข้าเฝ้าเสด็จพระองค์ท่านในฐานะข้าหลวงเดิมในอดีต และได้เฝ้าถวายความจงรักภักดี ในขณะที่ลงไปกรุงเทพมหานคร แทบทุก ๆ ครั้ง มิได้เสื่อมคลายความจงรักภักดี

และในโอกาสนี้แม่นายคำใส ศักดาทร ก็ได้แนะนำนางหังรวี ศักดาทร เข้าเฝ้ากราบทัวเป็นมหาดเล็กในพระองค์ท่าน ในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ นั้นเองซึ่งนางหังรวีมีอายุได้ ๑๘ ปีในปีนั้น

เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ได้ทรงปลาบปลื้มพระทัยในการที่แม่นายคำใส ศักดาทรถวายความจงรักภักดีในฐานะข้าหลวงเดิมตั้งแต่เยาว์วัยมาด้วยกัน และแม่นายคำใสอ่อนกว่าพระองค์เพียง ๓ ปีเท่านั้น

■ นายห้างรูว์ ศักดาทร ■

ข้าหลวงเดิมมหาดเล็กของเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
ติดแห่นบ “ดารารัศมี” ไปตลอดชีวิต เพื่อถวายความจงรักภักดี
ต่อเสด็จพระองค์ท่าน (ถ่ายเมื่อวัยหนุ่มอายุประมาณ ๒๐ ปีเศษ)

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชสมัยคลาภิเษก เชียงใหม่

■ แม่ นายหล้า ศักดาทร ■

หลานสาวของคุณลุงคือ หลวงอนุสารสุนทร คุณแม่ของท่านผู้^{๕๕}นี้ คือแม่ นายบุญปั้น ผู้เป็นน้องสาวคนเล็กของหลวงอนุสารสุนทร เธอเป็นคู่ชีวิตของ นายห้างร้ว ศักดาทร เป็นมารดาของคุณนงนุช จินดาศิลป์ และท่านนายภณรงค์ ศักดาทร อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่.

△ ความคั่งคั่งในพระมหากษัตริย์คุณ

△ ของ “เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี” △

นายห้างร้ว ศักดาทร ท่านได้ประทานกรุณาเล่าความใน
ใจของท่าน ให้ผู้เขียนฟังเกี่ยวกับเรื่องความจงรักภักดีต่อเสด็จ
พระราชชายาเจ้าดารารัศมีว่า

“เสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เป็นที่เคารพบูชา
อย่างสูงสุดในชีวิตของผม เท่าเทียบกับคุณพ่อคุณแม่ของผม
ท่านทรงพระเมตตาแก่คุณแม่ของผมมากที่สุด อุส่าห์ตกเตือนให้
ให้ผมทำงานและสร้างหลักฐานให้เหมือนผมเป็นลูกคนหนึ่งแม้ท่าน
จะเสด็จพิราลัยไปนานแสนนาน ผมก็คงประทับดารารัศมีของ
พระองค์ที่ประทานให้ผมจนวาระสุดท้ายนั้นแหละคุณ”

นายห้างร้ว ศักดาทร ได้เคยกล่าวกับผู้เขียนอย่างนี้ เกี่ยว
กับความรู้สึกจากจิตใจของท่านที่มี ความรู้สึกต่อพระราชชายาเจ้า-
ดารารัศมี

นายห้างร้ว ศักดาทร ได้ถือกำเนิดเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๔๔๐ เมื่อเติบโตขึ้นได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนประจำมณฑล
พายัพ “ยุพราชวิทยาลัย” รุ่นเดียวกับ พระศรีวราอนุรักษ์
(ศรีบุญเฉลียว) กับบุญชูศักดิ์ ลูกพี่ลูกน้องที่โตแก่กับโดย สิงหนะตร

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

คุณเขี้ยว สิทธิวงศ์ พ.ศ. หลวงราญรอนนอริราช คุณอุบล
ปีนเฉลียว และเพื่อนๆ รักหลายคน

เมื่อจบมัธยมปีที่ ๔ แล้วได้เดินทางไปศึกษาภาษาจีนและ
การค้าในประเทศจีนอีก ๕ ปี จึงได้กลับมาประกอบการค้าที่
เมืองเชียงใหม่โดยเป็นร้านค้าชั้นไฮโซชื่อ “บัวนฮกเส็ง” นาย-
ห้างริ้ว ศักกาทรร ได้ถือกำเนิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.
๒๔๔๐ ได้เข้าศึกษา ร.ร. ยุพราชวิทยาลัย จนถึงมัธยมปีที่ ๔
ได้ไปศึกษาประเทศจีนอีก ๕ ปี จึงกลับมาช่วยบิดามารดาทำ
การค้าขายที่เชียงใหม่ในนามชื่อ “บัวนฮกเส็ง” และได้เกิด
สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เกิดขึ้นสินค้าจากเมืองนอกส่งมาไม่ได้
ท่านจึงได้หันไปสร้างทางอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่นทำโรง-
งานสบู่ โรงงานเทียนไข โรงงานร่ม โรงงานหมวกและต่อมาก็ได้
ทำโรงฟอกหนัง

เมื่อเสร็จสงคราม ก็ส่งหน้ไปขายที่เมืองฮ่องกงได้เงินมา
ก้อนใหญ่ จึงนำมาปรับปรุงและขยายกิจการห้างบัวนฮกเส็ง โดย
เปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทยว่า บริษัทนิยมพานิช จำกัด ส่วนชื่อ
ภาษาจีนก็ยังเรียกว่า บัวนฮกเส็ง (อู๋หังกั้งซี้) และต่อมาขยาย
กิจการเปิดร้านใหม่อีกร้านชื่อห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสหพาณิชย์
และท่านได้ดำเนินกิจการทั้งสองห้างตลอดมา ทั้งนี้ได้ดำรงตำแหน่ง
ประธานกรรมการทั้งสองแห่ง

พระองค์ได้ทรงรับนายห้างร้ว ศักดาทร ชายหนุ่มอายุ ๑๘ ไร่
เป็นมหาดเล็ก ในพระองค์แต่่นั้นมา ทรงรักใคร่เมตตาเหมือน
ลูกหลานของพระองค์เอง และมีฐานะอันใดก็มักจะเรียกใช้อย่าง
ใกล้ชิดตลอดมา

นายห้างร้ว ศักดาทร ได้รับพระราชทานแหรบ “ดรรารัศมี”
ประทานจากพระองค์ท่านและเครื่องหมายที่ระลึกอีกหลาย ๆ อย่าง
ซึ่งนายห้างจะติดแหรบ “ดรรารัศมี” จะติดที่กระเป่าคู่กับเครื่อง
พระราชอิสริยาภรณ์เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย และโดยแต่งปกติแล้ว
แหรบกาหลั่ยทอง “ดรรารัศมี” จะติดที่กระเป่าของนายห้างอยู่
เสมอ ชั่วฉินิรันดร์ แม้ว่าเสด็จพระราชชายาเจ้าดรรารัศมีจะได้
จากโลกนี้ไป ๓๐-๔๐ ปี เศษแล้วก็ตาม

นายห้างร้ว ศักดาทร ในฐานะอุปนายกสมาคมศิษย์เก่า ร.ร.
“ยุพราชวิทยาลัย” ร่วมกับพ่อเลี้ยงทิม โชตนา ซึ่งเป็นนายก
สมาคมมาสมัยหนึ่ง และนายห้างร้ว ศักดาทรได้ผลัดเปลี่ยนกับ
พ่อเลี้ยงทิม โชตนาท่านเป็นนายกสมาคมสมัยหนึ่งอายุเพียง ๑ ปี
เท่านั้น (ซึ่งบางคนเข้าใจว่าท่านไม่ได้เป็นนายกสมาคม ผู้เขียน
ได้เป็นกรรมการร่วมด้วยในครั้งนั้นจึงขอยืนยันว่า ท่านได้เป็น
นายกครั้งหนึ่ง)

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ในระหว่างดำเนินการนายห้างร้ว ศักดาทร ก็ได้ทำหน้าที่
สังคมสงเคราะห์แก่ชุมชนหลายแห่งทุก ๆ ตำบล เช่นในด้านการ
ศาสนา ได้เป็นกรรมการก่อตั้งพุทธสถาน เชียงใหม่

ในด้านการศึกษา ได้ช่วยดำเนินการให้กับโรงเรียนช่องฟ้า
และโรงเรียนศักดาวิทยา ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นโรงเรียนวณิชยวิทยา
ซึ่งเป็นโรงเรียนของคนจีน ท่านได้เป็นอุปนายกสมาคมศิษย์เก่า
“ยุพราชวิทยาลัย” ซึ่งพ่อเลี้ยงทิม โชตนาเป็นนายกและท่านได้
ออกเงินทุนในส่วนตัวก้อนใหญ่ ออกร้านในฤดูหนาวเพื่อเก็บเงิน
บำรุงโรงเรียน

เพื่อหาเงินซื้อที่ดินเพิ่มเติมให้โรงเรียน “ยุพราชวิทยาลัย”

ในด้านสังคมพ่อค้า เคยดำรงตำแหน่งนายกสโมสรพาณิชย์สามัคคี
มาหลายสมัย ได้รับความเชื่อถือและเคารพรักรักจากบรรดาพ่อค้า
จีนทั่วไป ท่าน ได้รับเกียรติเลือก เป็น นายกสมาคม ศิษย์เก่า
“ยุพราช” สมัยหนึ่งภายหลังที่ได้รับเป็นอุปนายกสมาคมในชุด
กรรมการของพ่อเลี้ยงทิม โชตนามาแล้ว เป็นเวลา ๑ ปี ตาม
วาระสมัย

นายห้างร้ว ศักดาทร ได้เป็นผู้ตั้งมูลนิธิ เชียงใหม่
สามัคคีการกุศล, เป็นกรรมการสุสานจีน เป็นที่ปรึกษาของคณะ
กรรมการนครีจีนเชียงใหม่

สืบเนื่องมาจาก คุณงามความดี ที่ได้สะสมไว้ แต่หน หลังมา
 อย่างมากมาย จึงทางราชการจังหวัดเชียงใหม่ ในสมัย พ.ศ.อ.
 นිරันทร ชัยนาม เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่จึงได้รายงาน
 กราบบังคมทูล ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
 รัชกาลที่ ๙ ขอให้นายห้างร้ว ศักดาทร รับพระราชทานเครื่อง
 อิศริยาภรณ์เป็นเกียรติยศแก่วงศ์สกุล "ศักดาทร" และตัวของ
 ท่านเอง

ในปี ๒๕๐๘ นายห้างร้ว ศักดาทร จึงได้รับพระราช-
 ทานอิสริยาภรณ์เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย เป็นเกียรติแก่ตัวท่าน
 และวงศ์สกุล นายห้างร้ว ศักดาทรได้สมรสกับแม่นายคางอและ
 แม่นายหล้า ศักดาทร มีบุตรธิดาที่มีชีวิตอยู่ในขณะนั้นรวม ๔ คน
 คือ ๑. นางสมศรี วังทองคำ ๒. นางนงนุช จินดาศิลป์
 ๓. นายณรงค์ ศักดาทร ๔. นางส่วยกี แซ่ลิ่ม

สำหรับแม่นายหล้า ศักดาทร ภริยาของท่านเป็นนักบุญ
 คนหนึ่งของพระพุทธศาสนาที่ได้เสียสละทรัพย์สิน ในการ ทำบุญ
 สุนทาน เพื่อการสาธารณกุศล ซึ่งเงินก้อนดังกล่าวที่ท่านได้ทำ
 บุญไปแล้วในชีวิตท่านไม่ต่ำกว่า ๑ ล้านบาท (หนึ่งล้านบาท) หรือ
 มากกว่านั้น ซึ่งกุศลกรรมที่ท่านได้กระทำไว้คงจารึกอยู่ในความ
 ทรงจำของมหาชนทั่วไปในขณะนี้ และตลอดไป

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

บุตรคนหนึ่งของนายห้างรวี ศักดาทร คือ แม่นายนงนุช จินดาศิลป์ ซึ่งได้ทำการสมรสกับคุณมังกร จินดาศิลป์ ก็ได้ร่วมบริหารกิจการงานของบริษัทนิคมพานิชจำกัด ช่วยกับคุณณรงค์ ศักดาทร ผู้เป็นน้อง ผลงานรุดและก้าวหน้าไปไกลมาก สองพี่น้องคู่นี้มีความรักใคร่ปรองดองกันดีมากที่สุด ต่างมีความเคารพในศักดิ์ศรีของพี่ยกย่องเป็นพี่ น้องยกย่องเป็นน้อง น่าชื่นใจแท้ที่ควรเป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไป

สำหรับคุณณรงค์ ศักดาทร นั้น เป็นบุคคลสำคัญในวงการค้าและธุรกิจของจังหวัดเชียงใหม่ คนหนึ่ง เคยได้รับเกียรติแต่งตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่มาครั้งหนึ่ง และได้บริหารราชการเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ ๑๑ เดือน ปราบกฏว่ามีผลงานเป็นที่น่าพอใจ และได้ผลอย่างมากที่สุด ก็พอดีหมดสมัยตามวาระ

ประชาชนทั่วไปยังนิยมเรียกเขาว่า “ท่านนายกณรงค์ ศักดาทร” เป็นนามที่ให้เกียรติแก่เขาผู้นี้ตลอดมา และชีวิตของเขาได้ประสบในการงานที่วางไว้ทุกประการ นายกณรงค์ ศักดาทรได้รับการยกย่องจากบรรดาพ่อค้าคหบดีทั้งหลาย ให้ดำรงตำแหน่งประธานหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ และนายกสมาคม “จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยภาคเหนือ” เชียงใหม่ และได้บริจาคเงินทำนุบำรุง
สมาคมแห่งนี้เป็นเรือนเสนาบาท เพื่อจรรโลงงานของสมาคมแห่ง
นี้ให้วัฒนาถาวรสืบไป

ท่านนายกณรงค์ ศักดาทร ได้สร้างเกียรติประวัติในผล
งานดีเด่นไว้ในเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นที่นิยมแก่มหาชนทั่วไป
แม้จะมีเวลาบริหารเพียง ๑๑ เดือนเท่านั้นก็ตาม ท่านนายกณรงค์
ศักดาทร ได้ทำการสมรสกับ คุณจิรภา ชัมพานนท์ บัณฑิต
สาวผู้จบบัญชีบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นธิดาสาว
ของอำมาตย์เอกพระยาวิจิตรสรไกร (เอี่ยม ชัมพานนท์) อดีตผู้ว่า
ราชการและ ส.ส.จังหวัดชัยนาท ทั้งคู่ได้ครองสุขกันมา พร้อมกับ
มีบุตรชายหญิงด้วยกันหลายคน นายห้างร้ว ศักดาทร และแม่
นายหล้า ศักดาทร ทั้งสองท่านได้จากโลกนี้ไปแล้ว แต่ได้ทิ้ง
อนุสรณ์แห่งเกียรติคุณที่ดั่งามเอาไว้ในโลกนี้ อยู่ในความทรงจำไป
ชั่วนิรันดร์.

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยัง
อยู่ในความทรงจำของทนายทในสกุลวงศ์ทั้ง ๓ นี้ไม่มีวันลืมตราบ
ชั่วฟ้าดินสลายว่า บรรพบุรุษของเขาได้รับเกียรติอย่างสูงจากสัน
เกล้าสันกระหม่อม

และถ้าย้อนถอยหลังไปในสมัยราชาธิปไตยแล้ว บุคคล
ทั้งสามท่านจะได้รับพระราชทานโปรดเกล้ายกย่องให้มีบรรดาศักดิ์
เป็น “คุณหลวง” กรรมการพิเศษของกระทรวงมหาดไทยประจำ
จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไม่ต้องสงสัยเพราะ หลักของพฤติกรรมการ
กระทำของบุคคลทั้งสามนี้ สมควรยิ่งแล้วที่จะได้รับบรรดา
ศักดิ์เป็น “คุณหลวง” กรรมการพิเศษที่ปรึกษาของคณะกรรมการ
บริหารฝ่ายปกครองของกระทรวงมหาดไทย

ทำให้เรานึกฝันไปว่าเราอาจจะต้องขนามนามเรียก นาย-
ห้างริ้ว ศักดาทรวา คุณหลวงศักดิ์ดาพานิชย์ เรียกนายห้างไต้เจียว
บัญญัติว่า คุณหลวงจิระนนท์พานิชย์ เรียกนายห้างสงวน
สิทธิ์ว่า คุณหลวงสงวนพานิชย์การก็ได้ถ้ายังไม่มีการเลิก
บรรดาศักดิ์ ในการแข่งขันสร้างความดีกันเช่นสมัยราชาธิปไตย

นครเชียงใหม่ อาจจะมีสามคุณหลวง เพิ่มขึ้นในทำเนียบ
ของกรรมการพิเศษประจำจังหวัดเชียงใหม่ ดังเช่นที่เคยมาแต่

ก่อนคือ หลวงประเทศจิณฺจร (ตันไต้ย้ง) หลวงนิกรจีนกิจ (หมา นิกรพันธ์) แห่งสกุลไค้ หลวงโยนการพิจิตร (ปั้นโหย่ อุปโยคิน) และหลวงสุนทรพานิชย์ ขุนชวงเสียงวงศ์สื่อเกียรติ (ชาวจีนยูนนาน) ขุนอนุพลนคร ขุนอนุการราชกิจ ตันสกุล "ตันสุหัช"

ขุนกัณฑ์ชนะนนท์ ตันสกุล "ชนะนนท์" ซึ่งท่านเหล่านี้นั้นได้ประกอบกรรมดี มาแต่อดีตทั้งสิ้น แม้วาชีวิตและสังขารจะล่วงลับดับสูญไป แต่ทว่าเกียรติคุณงามความดีก็ยังไม่หายจากโลกนี้ไป ยังมีผู้รำลึกถึงอยู่

เราอยากจะขอกล่าวเกียรติคุณของบุคคลทั้ง ๓ ไว้ในโอกาสนี้ ด้วยว่า ตลอดเวลาอันยาวนาน ในชีวิตของบุคคลทั้ง ๓ ท่านนี้ คือ นายห้างร้ว ศักดาทร นายห้างไต้เจียว บัฎกานนท์ นายห้างสงวน สิริพันธ์ ผู้ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์ "เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย" ชั้น ๕ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ พร้อมกัน

นายวานิชสามท่านที่ กล่าวนามมานี้เป็นพ่อค้า นายวานิชใหญ่ ผู้ใจบุญของนครเชียงใหม่ ได้กระทำแต่คุณงามความดี ไว้ให้

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

แก่สังคมของบ้านเมืองของเราอย่างมากมายหลายสถาน ซึ่งการประกอบกรรมกิจของเขานี้ ไม่สามารถที่จะมาพรรณนาสารพันได้ครบถ้วน การประกอบกรรมกิจของบุคคลทั้ง ๓ นี้ จนได้รับพระราชทานเหรียญตราเครื่องอิสริยาภรณ์ดังกล่าว อย่างน้อยที่สุด เป็นเรื่องสกิดใจ และเตือนสติแก่บุคคลผู้มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และอนุชนรุ่นหลังจะได้เอาแบบอย่างในการสร้างความคิดต่อไปในอนาคต เพราะการสร้างคุณงามความดี ไม่ใช่เป็นสิ่งที่น่าละอายตรงไหน? ตรงกันข้ามกลับดีเสียอีกที่จะให้ทายาททุก ๆ คนที่ได้สืบสายโลหิต ของท่านดังกล่าวนามมานี้ และบุคคลอื่นจะได้พยายามทำดีเยี่ยงบุคคลทั้ง ๓ นี้

และทายาทของเขาจะได้พากุมิใจไม่กล้ากระทำความชั่ว และกลับมุ่งหน้าสร้างแต่ความดีงามที่ท่านบิดาและท่านมารดาของเขาได้ กระทำ ไว้เป็นเครื่อง สอนใจ ให้ละอาย แก่บาป-และ จะได้กระทำแต่ ความดี ...ทำแต่สิ่งที่ดีงาม เอาไว้ ตัวอย่างได้ เคยมี เช่น บุคคลในสกุลใหญ่ ๆ ที่บุตรหลานเหลนได้สร้างเกียรติคุณเอาไว้ไม่มากก็น้อย

เช่นสกุล ชุตติมา-นิมมานเหมินท์ นิกรพันธ์ (เดิม ใคว์นิกร) ต้นสุหัช นิมานันท์ ต้นตีพงศ์ - กระแสชัย

กิตติบุตร ภูวกุล ลีรพันธุ์ ขวชาติ ... โอสธภาพันธุ์ ตันตราพันธ์
 และพวก ขินวัตร ซึ่งบรรพบุรุษของเขาได้สร้างคุณงามความดี
 เอาไว้มาแต่อดีตแทบทั้งสิ้น ซึ่งบรรพบุรุษของเขาได้สร้างคุณ
 งามความดี—ไว้เป็นแบบฉบับเอาไว้ และผู้สืบสกุลรุ่นหลัง ๆ
 ก็ได้พยายามรักษาไว้ต่อมาในปัจจุบันนี้ และต้องขอร้องภัยที่ยังมีอีก
 หลายสกุลที่มีได้นำมาเอ่ยอ้างในที่นี้ และถ้ามีโอกาสก็จะได้นำ
 เสนอต่อไป

พ่อค้าใหญ่คนสำคัญคนหนึ่ง ที่ได้รับเครื่องราชอิสริยา
 ภรณ์เครื่อง^{๕๗} เราขอแนะนำชีวประวัติสังเขปให้ท่านได้รู้จักกับเขาคือ
 นายห้างใต้เจียว บัญฑานนท์ ผู้มีอุปนิสัยใจคอเยือกเย็น ผู้มอง
 คนอื่นในแง่คืออยู่เสมอ เขาเป็นเจ้าของและผู้ำนวยการ ห้างหุ้น
 ส่วน “ชั้นเชียงหลี่” เชียงใหม่ (ย่านตลาดวโรรส ก่อนไฟไหม้
 แห่งหนึ่ง) และที่ห้างชั้นเชียงหลี่ ถนนราชวงศ์แห่งหนึ่ง ห้างชั้น
 เชียงหลี่ สันป่าข่อยแห่งหนึ่ง

นายห้างใต้เจียว บัญฑานนท์ เป็นบุตรชายของ หลวงจัน
 นิกร พิทักษ์ กรรมการพิเศษของจังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อ ๔๕ ปีที่
 ผ่านมานี้ ภายหลังที่เขาได้ไปศึกษาวิชาการค้าพาณิชย์การ ที่วิทยา
 ลัยชวเถา แห่งประเทศจีนมาแล้ว เขาได้พิจารณาตัวเอง เขา
 แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิตล์จากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ควรจะไปอยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ เช่น เมืองเชียงใหม่ เพราะเมือง
อุตรดิตถ์เป็นจังหวัดเล็ก ชีวิตคงไม่ก้าวหน้า

และได้ทราบกิตติศัพท์ว่า ห้างอนุการ ของท่านขุนอนุการ
ราชกิจ (ตันสกุล ตันสุหัช) ซึ่งเป็นสถานที่จำหน่ายเครื่องอุปกรณ์
ก่อสร้างชั้น ๑ ของนครเชียงใหม่ ในย่านสันป่าข่อย และท่านขุน
อนุการราชกิจ^๕ เป็นมิตรรักบ้านเกิด เมืองเดียวกันกับ คุณหลวง
จินนิกกรพิทักษ์ ซึ่งอยู่เมืองจันทบุรีด้วยกัน เขาจึงได้ตกลงมาสมัคร
อยู่ด้วยกันเพื่อนของบิดา

ท่านขุนอนุการราชกิจ ฟังพอใจเขามาก เพราะท่านได้เคย
ได้เห็นหลานชายคนนั้น ลูกชายของเพื่อนรักมาก่อน และทราบว่า
ได้ไปเรียนวิชาพานิชย์การค้ามาจากวิทยาลัยชัวเถามณฑล ชัวเถา
มาด้วยก็มีความยินดีเป็นอันมาก จึงได้ต้อนรับด้วยความยินดีใน
ฐานะหลานชายคนหนึ่งของท่าน

และด้วยบุพเพสันนิวาส แต่ชาติปางก่อน บุตรีสาวของ
ท่านขุนอนุการคือ แม่นายขลุ่ย ตันสุหัช ธิดาสาวของท่านกับ
คุณไต้เจียว บัญฑานนท์ ลูกชายคุณหลวงจินนิกกรพิทักษ์ กรรม-
การพิเศษเมืองอุตรดิตถ์ เกิดมีความรักต่อกัน และหวังฝากชีวิต
ไว้ต่อกัน เพื่อสร้างหลักฐานให้เป็นบ่อกแผ่น ทั้งคู่ได้ตกลงใจสม

■ นายห้างไตเจี้ยว บัญฑานนท์ บ.ม. ■

ผู้ซึ่งได้กระทำความดีต่อส่วนรวมของสังคมของชาติบ้านเมือง เขาจึงได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์ “เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย” ชั้น ๕ ให้เป็นเกียรติยศ และนอกจากนี้ยังได้รับเหรียญกาชาดสมนาคุณ ชั้น ๓ ของสภากาชาดไทยอีกด้วย

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

สิ่งที่สามคหบดีเชียงใหม่
ภูมิใจในพระมหากษัตริย์คุณ
ของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

สิ่งที่นายห้างไต้เจี้ยว บัญฑกานนท์

นายห้างร้ว ศักดาทร, นายห้างสงวน สิริพันธ์

มีความรู้สึกและล่ำรักถึงพระเดชพระคุณอันเกล้าอันกระหม่อม
ซึ่งบุคคลทั้งสามจะลืมเสียมิได้คือ

สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงมีพระราชเสาวนีย์
เหนือเกล้า ให้เลขาธิการพระราชวังเชิญ นายร้ว ศักดาทร
นายไต้เจี้ยว บัญฑกานนท์, นายสงวน สิริพันธ์ รับพระราชทาน
เลี้ยงอาหารค่ำในวันอาทิตย์ ที่ ๙ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๓
เวลา ๑๙.๓๐ น. ณ สวนอัมพร พระราชวังดุสิต (แต่งกายแบบ
แบล็กไท) นี่คือเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตของบุคคลทั้งสาม

รสกัน โดยความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ก็ได้ก่อร่างสร้างตัว เป็นบึกแผ่นแน่นหนา มาจนถึงปัจจุบันนี้ และให้การศึกษาแก่บุตร ธิดาอย่างดีที่สุด ได้ส่งไปเล่าเรียน ได้ปริญญาต่างประเทศมาอีก ค่าย และบุตรชายหญิงก็ได้สร้างหลักฐานในทางราชการ และทำการค้าเจริญก้าวหน้าทุกๆ คน

ผลแห่งการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ต่อสังคมของคนทั่วไป
และปฏิบัติมาเป็นเวลาหลายสิบปี จนเป็นที่เคารพของบรรดาพ่อ ค้าเงินต่างๆ ไปในเมืองเชียงใหม่ ทางราชการบ้านเมืองจึงได้นำ เรื่องของเขา เสนอเกียรติคุณไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาด ไทย ในสมัยที่ พ.ต.อ. นิรันดร ชัยนาม เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่ และ พลเอกประภาส จารุเสถียร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นำขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประดับเกียรติแก่ตัวเขาและ *สกุล "บุญกานนท์"* เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘

และนับตั้งแต่วันนั้นมาจนถึงวันที่เขาจะจากโลกนี้ ชีวิตของเขาจะต้องได้รับ *พระราชทานเพลิงศพ* เป็นเกียรติยศครั้งสุดท้าย ในฐานะเป็นผู้มีเกียรติยศยิ่งผู้หนึ่ง และท่านคือ *นายใต้เจียว* หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

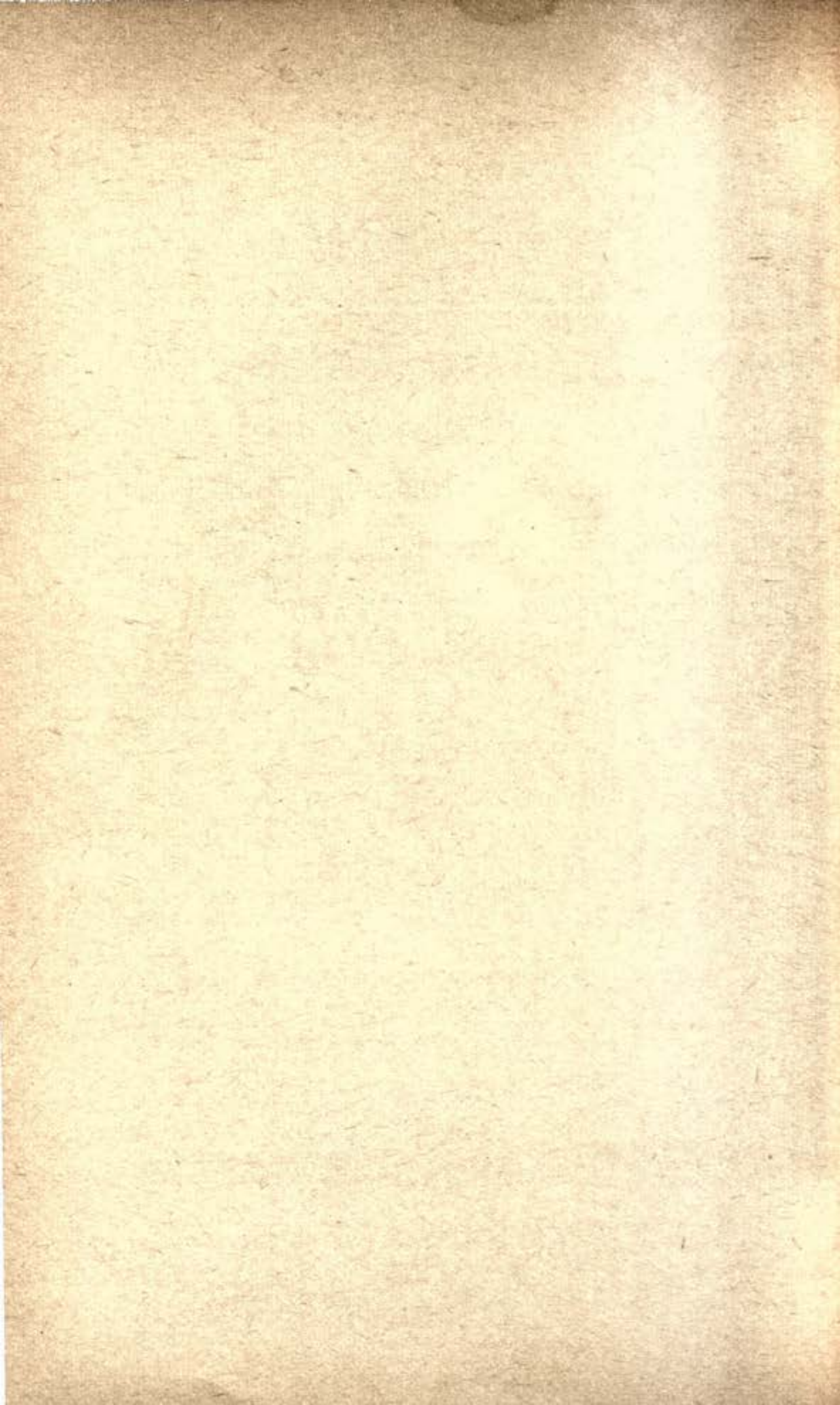
ปิฎกานนท์ บ.ม. ต่อท้ายนามของท่านผู้^๕ นับตั้งแต่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นเกียรติแก่ตัวเขาและวงศ์สกุลแล้วก็ตาม นายห้างไต้เจียว ปิฎกานนท์ ก็ได้ทำการกุศลสาธารณะอยู่เนืองๆ โดยไม่ลดละในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม เช่นการเป็นเจ้าของภาพสร้างอาคารโรงเรียนประชาบาลต่างอำเภอเป็นหลังๆ แต่ผู้เดียว

และได้สร้างศาลาบำช้ำข้างเผือก (บ้ำเห้วลือ) แทนหลังเก่า (ซึ่งนายปราณี ศิริธร สมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ร่วมกับพ่อค้าจีน และภรรยาพ่อค้าจีน ตลอดจนศรัทธาชาวบ้านข้างเผือก ได้ช่วยกันสร้างศาลาหลังเก่า-บ่อน้ำ ที่ลำศพ ที่เผาศพไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๗ มาแล้ว พร้อมกับถนนเข้าบ้ำช้ำแห่งนี้ จากอนุสาวรีย์ข้างเผือกเข้าไป โดยบรรดาพ่อค้าจีนในตลาดวโรรส และชาวบ้านคบคิดช่วยกัน ภายใต้การหารายได้มาสมทบทุนสร้าง โดยนายปราณี ศิริธร เป็นผู้นำในครั้งนั้น พ.ศ. ๒๔๘๗)

และนายห้างไต้เจียว ปิฎกานนท์ ได้ตบแต่งศาลาและบริเวณถนนลาดยางสดสวยมากที่สุด นับเป็นกุศลอย่างสูงของท่านผู้^๕ อย่างมากมายทีเดียว และกรณียกอื่นๆ ที่ท่านได้ช่วยเหลือเกี่ยวกับเรื่องสร้างวัดวาอาราม, สร้างโรงเรียน และอื่นๆ พร้อมกับแม่นายขุลี ปิฎกานนท์ ภรรยาของท่าน คุณทรัพย์ไม่ต่ำกว่า

๑ ล้านบาทปัจจุบันนี้ นายห้างใต้เจียว ปู่กานนท์ และแม่นาย
 ชุติ ท่านยังมีชีวิตอยู่ท่ามกลางลูกหลานท่านด้วยความสุข ณ บ้าน
 พักสันป่าช้อย ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง เชียงใหม่ ด้วยความสุข
 สงบ และสบายอกสบายใจที่เห็นกิจการที่ท่านวางโครงการเอาไว้
 บุตรหลานได้ดำเนินการไปได้โดยดียิ่งที่สุด บุตรชายหญิงท่านมี
 อธยาศัยที่น่านิยม และไว้วางตัวดีทุกๆ คน สมกับเป็นหลาน คุณ
 หลวงจันนิกร พิทักษ์ และท่านขุนคนุการราชกิจ

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
 หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

สงวน
สิทธิ์ บ.ม.

“สุภาพบุรุษ
พ่อค้า”

๑ ใน ๓ ของผู้ที่
ได้รับ

บรมราชโองการ
โปรดเกล้า

โปรดกระหม่อม

พระราชทาน

เครื่องราชอิสริยา
ภรณ์

“เบญจมาภรณ์

มงกุฎไทย” ชั้น ๕

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาภิเษก เชียงใหม่

รู้ คักดาทร

กรมยุพราช.
พิมพ์ที่กรุงเทพฯ.

บุคคลที่สองคือ นายห้างรู้ คักดาทร ๑ ใน ๓ ของผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย” ในคราวเดียวกันนี้เรื่องราวของท่านมีอยู่แล้วในเรื่องนี้ จึงขอผ่านไป เพราะเกียรติคุณมากมายที่ประทับใจคนทั้ง ด้านคุณธรรม-มโนธรรม เมตตาธรรม กรุณาธรรมมีในท่านผู้นี้อย่างลึกซึ้งซึมเข้าไปในดวงใจของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดอยู่แล้ว ด้วยประการทั้งปวง

และ ณ บัดนี้ — เด็กหนุ่มคนหนึ่งที่ท่านรัก, และเมตตาเขามาแต่เยาว์วัย ยกย่องและให้เกียรติยศแก่เด็กคนนั้น เมื่อ ๔๕ ปีที่ผ่านมา ในสมาคมศิษย์เก่า “ยุพราชวิทยาลัย” ในขณะที่ท่านไปประชุมคณะกรรมการครั้งกระโน้น

บัดนี้ ได้มีโอกาสจารึก เกียรติคุณของท่าน ให้ ปราบกฏแก่

สายตาโลกแล้ว... วิญญาณท่านสิงสถิตย์อยู่ ณ ที่ใด... ไปรคทราบ
 กัวยว่า เด็กหนุ่มคนนั้น ... “คุณปราณี ศิริธร” ที่ท่านนายห้าง
 จารึกชื่อเขาในวรรคแรก

ในขณะที่ท่านให้คำขวัญเขาต่อสู เพื่อประชาชนผู้ยากไร้
 ทั้งหลาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ มาแล้ว เขายังรำลึกถึงพระคุณใน
 ความรัก-นบถื่อ ของท่านมีต่อเขาๆ บุษาท่านไปจนกว่าชีวิตของ
 เขาจะดับสูญสิ้นไปจากโลกนี้... แต่ข้อเขียนของเขามีได้สูญไปกับ
 ชีวิตก็หาไม่ บุคคลที่ ๓ ที่ได้บำเพ็ญกรณียกิจและเกียรติคุณ
 จนได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “เบญจมาภรณ์มงกุฎ
 ไทย” ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ อีกท่านหนึ่งคือ นายห้างสงวน ลีพันธ์
 เจ้าของห้าง ลีง่วนฮง ซึ่งสมญานามของเขาจากบรรดาลูกค้าพีชไร
 ทั้งหลายว่า “สุภาพบุรุษพ่อค้า” เพราะเขาเป็นนายห้างคหบดี ผู้มั่ง
 คั่ง ที่อ่อนน้อมถ่อมตนและอ่อนหวานกับลูกค้าชาวชนบททั่วไป
 ที่มาติดต่อการค้ากับเขา เป็นคนที่มีอุปนิสัยใจคอเยือกเย็น สุขุม
 อารมณ์ดี มีศีลธรรมประจำใจ เจริญพาทีสุภาพอ่อนโยน

สมแล้วที่บรรดาลูกค้าผู้มาจากทางไกล เรียกและขนาน
 นามเขาว่า “สุภาพบุรุษพ่อค้า” หรือเราจะเรียกเขาว่า พ่อค้า
 สุภาพบุรุษ เขาไม่เคยเอาเปรียบใครในเชิงการค้า และไม่แบ่ง

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

ไม่วางก้าม อวดใหญ่อวดโตกับใครทั้งสิ้น เขาวางตัวเรียบๆ ทุกๆ คนก็รักเขา และนำสินค้าคือหอมกระเทียม มันอาลู และพืช ไร่ส่งมาให้เขาตลอดฤดูกาล และอีกด้านหนึ่งเขาให้ภรรยาและ ลูกๆ กระทำการเปิดร้านค้าขาย สมุดดินสอ และอุปกรณ์การเรียน แก่นักเรียนทุกๆ ไป ในย่านถนนวิชยานนท์ ในนามของ ห้างลิ ง่วนสง

นายห้างสงวน สิริพันธุ์ เป็นคนสุภาพอ่อนโยนวาจาอ่อนหวานไม่กระด้าง กิริยามารยาทดีกับคนทุกชั้น เขาเป็นบุตรเขย ของนายห้างพั้วถ่ายก็ คนเก่าคนแก่ของย่านถนนวิชยานนท์ เป็น สามีของคุณพิมพ์พรรณ ภูวกุล พี่สาวของอาจารย์ภัทรา “ภูวกุล” ณ เชียงใหม่ ภริยายอดควงใจของเจ้าน้อยกุลวงศ์ ณ เชียงใหม่ อดีตเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่ ทนายความชื่อดังของ เวียงพิงค์

ซึ่ง กล่าวง่าย ๆ ว่า เขา เป็น เขย ใหญ่ ของ เจ้า กุล วงศ์ ณ เชียงใหม่ และเป็นพี่เขยของ คุณศุภวัตร ภูวกุล เจ้าของ ห้างรัตนผล และนายกสโมสรโรคาเรียนเชียงใหม่ และเคยเป็น นายกภาคอีกด้วย

เขาได้ต่อสู้ก่อสร้างตัว ในวงการค้า ในการรับสินค้า
 พืชไร่มาก่อน และได้สร้างไร่หอมฝรั่ง, กระเทียม-และพืชผล
 ต่าง ๆ ที่ปลูกตามฤดูกาลของเชียงใหม่ตลอดมานับเป็นเวลาสิบ ๆ ปี
 จนตั้งหลักฐานมั่นคงได้ เขาเป็นคนที่เกิดใน สกุล "ลี" ซึ่ง
 บัณฑิตสกุลลีในเมืองเชียงใหม่ เป็นสกุลใหญ่ คือสกุล "กิติบุตร"
 และ สกุล "ลี" นี้เป็นของบิดานายสุวรรณ กฤตธรรม (ซึ่ง
 เคยใช้นามสกุลว่า ลีประยูร) ซึ่งใช้ แซ่ลีมาก่อน และพวก
 สกุล "ลี" นี้ตั้งมาในเชียงใหม่มาก่อนแล้ว คือพวกลูกหลานจีน
 เศรษฐีที่ใช้นามสกุล "กิติบุตร" ในปัจจุบันนั่นเอง

ภายหลังเขาได้สมรสกับ คุณพิมพ์วรรณ ภูกุล เมื่อ
 พ.ศ. ๒๔๘๐ และได้ก่อสร้างห้างสิ่งวณิช ชายเครื่องเขียน
 แบบเรียนตลอดมา ชีวิตของเขาเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างตน
 เอง จนกระทั่งเป็นปีกแผ่นแน่นหนาทุกวันนี้ และมีแต่การช่วย
 เหลือในกิจการสาธารณะกุศลตลอดมามิได้ขาด ดำเนินการแบบ
 ชาวพุทธตลอดมา

ประกอบทั้งคุณพิมพ์วรรณ ลีพันธ์ ภรรยาของเขาได้
 ศึกษาอย่างดี มีความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน ตลอดจน
 ภาษาอังกฤษก็พอรู้จึงไม่ต้องกล่าวว่า งานทุก ๆ อย่างต้องมีจุด
 แปลงให้เป็นไฟล์ดีจิตลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

หมายไปในทางดีที่สุด การก้าวแต่ละก้าวของชีวิตจึงราบรื่น
เสมอมา

นายห้างสงวน ลีพันธ์ จึงเป็นบุคคลหนึ่งที่สมควรแล้ว
ที่ชาวบ้านชาวเมืองขนานนามเรียกเขาว่า “สุภาพบุรุษพ่อค้า”
และเหมาะสมแล้วที่เขา ได้รับพระราชทานเครื่อง ราชอิสริยาภรณ์
“เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย” ๑ ในจำนวน ๓ คน ในวันที่ ๑๖
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๘ ประดับเป็นเกียรติแก่ “สกุลลีพันธ์”
และทายาทของเขา ปัจจุบันนี้ นายห้างสงวน ลีพันธ์ “สุภาพ
บุรุษพ่อค้า” คงพำนักอยู่กับ คุณพิมพ์พรณ ลีพันธ์ และบุตร
ชายหญิง ประกอบการค้าเกี่ยวกับเครื่องเขียนและอุปกรณ์ในการ
ศึกษา โดยให้ชื่อห้างใหม่ของเขาว่า ห้างหุ้นส่วน “ไทยพาณิชย์”
เชียงใหม่(กิ่งวนฮง)อยู่ย่านถนนวิชยานนท์ ตลาดวโรรสค้ำตันวันตก
เขาอยู่ด้วยความสุข ท่ามกลางความอบอุ่นจากครอบครัวของเขา

สำหรับพ่อค้าหลายคนของจังหวัดเชียงใหม่ ที่สมควร
จะได้รับพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์ “เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎ
ไทย” ชั้น ๕ เท่าที่มองเห็นก็มีอยู่หลายๆ คนด้วยกัน ที่เหมาะสม
ก็มีหลายคนที่มีใจสะอาดจริง ๆ มิได้แอบแฝงด้วย เล่ห์เหลี่ยม
และอวดยิ่งใหญ่, ทำบุญกุศลเอาหน้า และเล่นละครให้มหาชนดู

ที่หวังว่าจะให้ทางผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และรองผู้ว่าราชการ -
 การหลงกลอุบาย นั้นอย่าหมายนักเลย เพราะว่า ท่านผู้ว่าราชการ
 ประเทือง สนิธิพงษ์ ของเรานั้น ท่านคุณนอก ท่านเป็นที่ ๑
 ในสยามมาแล้ว ในด้านวิชาการของปกครอง เพราะสอบ
 ทุกๆ ครั้งทั่วประเทศ ระดับไหนๆ ท่านก็คว้าที่ ๑ มาครองทุกที

แล้วก็สบายใจได้ว่า ท่านไม่ตกหลุมพรางใครง่ายๆ ที่จะ
 ให้ท่านขอพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์ใครง่ายๆ.... กาลเวลาเท่า
 นั้นที่จะพิสูจน์คน แต่ก็คงจะไม่เอา คงไทยพูดไทยไม่ชัก มา
 รับพระราชทานอิสริยาภรณ์ ให้เหนือพ่อค้าพวกที่ “เกิดในนคร
 เชียงใหม่ก็แล้วกัน” ไครบ้างที่เกิดในเชียงใหม่ ประกอบกรรม
 ก็มาตั้งแต่พ่อแม่มาแล้ว คนนั้นก็น่าจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ
 ไม่ใช่หรือ?

นี่คือความคิดของคนปัญญาอ่อนๆ เท่านั้น อย่าไปถือจริงจัง
 อะไรเลย....นะขอรับกระผม □

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย
 หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทรงพระราชดำรัส
กับพ่อค้าชาวจีนในจังหวัดเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗
กับสมเด็จพระบรมราชินี พระนางเจ้ารำไพพรรณี
แปลงให้เป็นเฟลด์จัทสจากสำเนาที่จดเก็บโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเฮก เชียงใหม่

พระราชดำรัสบางตอนของ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗

ซึ่งทรงให้กับพ่อค้าชาวจีนในจังหวัดเชียงใหม่ว่า

“ ประชาชนชาวจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ก็ได้ทำความเจริญให้แก่ประเทศชาติ เอนกประการ ”

ตัวเราพร้อมกับเจ้าหน้าที่ของเรา ได้พยายามอยู่แล้ว อย่างเต็มที่ที่จะให้คนจีนได้รับความร่มเย็นเป็นสุข, ความยุติธรรม, ความพิทักษ์รักษา และความเสมอภาคเท่าเทียมกับคนไทยผู้เป็นเจ้าของถิ่นฐานบ้านเมืองเหมือนกัน

เรื่องราวและบทบาทของชาวจีนในเชียงใหม่ เป็นสิ่งที่น่า
ศึกษาอย่างยิ่งเรื่องหนึ่ง ที่เราควรจะได้รับทราบเพื่อประดับความ
รู้ความเข้าใจในการสร้างเกียรติประวัติในพวกของเขา อันเกี่ยว
กับการทำนุบำรุงบ้านเมืองเชียงใหม่

และมีความเกี่ยวพันกับกิจการบริหารราชการแผ่นดิน อย่าง
ไรมาบ้าง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินของกรุงสยาม ในรัช
กาลต่างๆ ที่ผ่านมา ซึ่งพระองค์ได้มีความรู้สักอย่างไรต่อชนชาว
จีนและลูกหลานจีน ที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร และพำนัก
อาศัยในแผ่นดินไทย

เหตุการณ์ตอนหนึ่งที่ได้บังเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๔๖๕ เวลา ๑๖.๐๐ น. ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระปก
เกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี
พระนางรำไพพรรณี ได้เสด็จออกพลับพลา

มหาอำมาตย์โท พระยาราชนกุล (อวบ เปาโรหิต)
สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลพายัพ กราบบังคมทูลเบิก
พวกพ่อค้าจีนจังหวัดเชียงใหม่ เผ่าทูลละอองธุลีพระบาท ขุนศิริ
รัตน์ ชำรง (บุญศรี สิริพันธ์) กรมการพิเศษ จัดโดย
หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

คมทูลพระกรุณาในนามของพวกพ่อค้าจีนจังหวัดเชียงใหม่ ถวาย
พระพรชัยมงคล ดังมีข้อความดังนี้

คำถวายพระพรชัย ของเหล่าพ่อค้าจีน จังหวัดเชียงใหม่
ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพ่อค้าจีน จังหวัดเชียงใหม่ ขอรับ
พระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณาทรง-
ทราบ ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท พระราชาญาไม่พันเกล้า ฯ

ด้วยในงานพระราชพิธี เสด็จเสียบมณฑลฝ่ายเหนือ ใต้
ฝ่าละอองธุลีพระบาท พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จพระ
ราชดำเนินประพาสจังหวัดเชียงใหม่ อันมีชื่อมาแต่โบราณกาล ว่า
เป็นนครหลวงแห่งบ้านเมืองภาคเหนือ ณ ครึ่งนี้

บรรดาข้าพระพุทธเจ้า รู้สึกด้วยเกล้า ฯ ว่า เป็นพระมหา
กรุณาธิคุณล้นเกล้า ฯ ประการหนึ่ง ก็โดยเป็นครั้งแรกในพระประ
วัติการ แห่งพระบรมมหาราชวงศ์จักรี ที่ได้มีพระมหากษัตริ-
ราชเจ้าพร้อมด้วยสมเด็จพระอัครมเหสี เสด็จประพาสแว่นแคว้นนี้

ให้อาณาประชาราษฎร์ที่มีเคยได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ได้มีโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และอีกประการหนึ่ง การ
เสด็จก็เนื่องด้วยได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยใคร่สอคล้อง และสดับ

ตรับฟังสารทุกข์สุขดิบของอาณาประชาราษฎร์ ตลอดถึงการอาชีพ
เพื่อประจักษ์แน่แท้แก่พระเนตรพระกรรณ

เหล่าข้าพระพุทธเจ้า เป็นพ่อค้าโดยอาชีพ บ้างก็มาแต่
นอกพระราชอาณาเขต และบ้างก็ได้ฟังพระบรมโฑธิสมภาร ตั้ง
ภูมิลำเนาอยู่ ณ บ้านเมือง^{๕๔}สืบเนื่องกันมาแต่บรรพชนอันนับเป็น
กาลนาน^{๕๕}มาแล้ว

เหล่าข้าพระพุทธเจ้าสามารถกราบบังคมทูล โดยสุจริตธรรม
ว่า ถึงแม้เหล่าข้าพระพุทธเจ้าจักต่างชาติกำเนิดกับชาวพื้นเมือง^{๕๖}
ผู้เป็นเจ้าของบ้านโดยตรง แต่ก็ได้ได้รับความ ร่มเย็น เป็นสุข
ความยุติธรรม ความพิทักษ์รักษา และความเสมอภาค ฯลฯ เท่า
เทียมกับปวงชนผู้เป็นเจ้าของบ้านเหมือนกัน

แม้จะกราบบังคมทูลพระกรุณา ให้แน่นแฟ้นว่า ข้าพระ
พุทธเจ้าทั้งหลาย ได้รับผลอันยิ่งยวดกว่าชนต่างภาษาบางชาติ ก็
เป็นความจริง^{๕๗}ที่เห็นกันอยู่^{๕๘}ดงนจะมีอะไรอีกเล่า

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จะควรปิติยินดียิ่งกว่าประโยชน์
อันได้รับอยู่อย่างอันหนาฝาคั่งแล้ว และทั้งนี้^{๕๙}เนื่องด้วยพระมหา-
กรุณาธิคุณ แห่งพระมหากษัตริย์ ในพระบรมมหาราชจักรีวงศ์
ซึ่ง^{๖๐}บัดนี้^{๖๑}ได้^{๖๒}นำ^{๖๓}จะ^{๖๔}ของ^{๖๕}คุณ^{๖๖}พระ^{๖๗}บาท^{๖๘} ทรง^{๖๙}เป็น^{๗๐}ประ^{๗๑}ม^{๗๒}ช^{๗๓}ย^{๗๔}
เปล่งให้เป็นเพลิงจิตที่สจากลำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอเว้นเสีย จะไม่กราบบังคมทูล
 พระกรุณา ถึงความสัมพันธ์อันเป็นปีกแผ่นแน่นหนา ระหว่างคน
 ไทยกับจีน ซึ่งทราบกันดีอยู่แล้ว ขอรับพระราชทานกราบบังคม
 ทูล พระกรุณาไปเลยว่า แม้ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทเสด็จเถลิง
 ถวัลย์ราชสมบัติมาไม่ถึง ๒ ขวบปีบริบูรณ์ ก็ได้ทรงพระมหา
 กรุณาโปรดเกล้าฯ จัดสรรพระราชกิจอันล้วนแต่ความวัฒนาถา
 วรแห่งชาติและบ้านเมือง สำเร็จเป็นมรรคผลมาแล้ว เป็นเอนก
 ประการ

ถึงในการพาณิชย์การอันเป็นสิ่งเหล่าข้าพระพุทธเจ้าเกี่ยว
 ข้องอยู่โดยส่วนใหญ่ ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการ
 ทำนุบำรุงเป็นอย่างดียิ่ง เป็นผลให้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมั่นใจ
 อยู่เสมอว่า การงานแผนกนี้จะเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นเสมอไป

การที่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท พร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
 ราชนี ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเหยียบเมืองนี้ ประจวบกับ
 วันขึ้นปีใหม่ โดยฉันทฤกษ์กาลชนชาติจีน ข้าพระพุทธเจ้าทั้ง
 หลายถือว่าเป็นมหาศุภมงคลฤกษ์ จึงขอรับพระราชทานพระบรม
 ราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอตั้งสัตยาธิฐาน อัญเชิญสิ่งอัน
เป็นที่เคารพยิ่ง มีคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นประธาน โปรดอภิบาล
บำรุงรักษาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปก
เกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี ผู้เป็นคู่เคียงพระราช-
หฤทัย ให้ไว้สรรพอบู๊ทอันตราย พระโรคพาธอย่ากล้ากรายพระ
ยุคลบาท ทรงพระเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน ทรงพระเกษมสำ
ราญเรืองรุ่ง แม่ทรงมุ่งพระราชกิจอันใด ขอสถุขศักดิ์ทรงพระราช
หฤทัยทุกประการเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพ่อ
ค้าจีนจังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช
๒๔๖๕

พออ่านจบได้นำกิมฮวยฮองตั้ง กับหีบกาไหล่ทองบรรจุกำ
ถวายชัยมงคลทุกเกล้า ๆ ถวายที่หลังหีบ มีอักษรจีนลงยา ๔ คำว่า
ฮู, ฮิว, บ้อ, เกียง, แปลว่า ขอให้พระองค์ (พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี) มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบดังนี้

“เราได้ฟังถ้อยคำของท่านทั้งหลาย ซึ่งกล่าวอวยชัยให้พร
เรา พร้อมทั้งพระราชินี กระทำให้เป็นที่จันใจเรายิ่งนัก เพราะ
แปลงให้เป็นเพลิงดีจทลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

นอกจากเป็นเครื่องสำแดงอรรถาัยไมตรี หวังดีต่อตัวเราให้ปรากฏ
ส่วนหนึ่งแล้ว ยังเป็นเหตุสะกิดใจให้เราใคร่ที่จะพูดถึงความสัมพันธ์
พันธ์ในระหว่างคนไทยกับจีนต่อเติมจากที่ท่านทั้งหลาย ได้กล่าว
เป็นสังเขปความไว้ตอนหนึ่ง แห่งคำอวยพรนั้นอีกด้วย

อันที่จริง ความสัมพันธ์ในระหว่างคนไทยกับจีนนี้ ใช้จะ
พึงมีขึ้นในบัดนี้หรือในเร็ววันนี้หามิได้ ได้มีมาแต่ครั้งโบราณ
กาลนานมาแล้ว ถึงแม้ไทยกับจีนจะไม่ใช้ชนชาติเดียวกัน แต่
เพราะไทยกับจีนได้ไปมาค้าขาย ทำการติดต่อกันมาด้วยความเรียบ
ร้อยเป็นเวลาช้านานจนสนิทชิดเชื่อเป็นกันเอง

อาศัยความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันนี้ และเป็นเหตุจูงใจคน
ไทย มีตัวเราเป็นอาทิ ให้บังเกิดความรักใคร่นับถือจีนเสมอเหมือน
พี่น้องหรือมิตรสหายของไทยที่เกี่ยว

อีกประการหนึ่งเล่า ประชาชนชาวจีนที่ได้เข้ามาพึ่งพระ
บรมโพธิสมภารตั้งเคหสถาน และ ประกอบการอาชีพอยู่ในเมือง
ไทย ก็ได้ทำความเจริญให้แก่ประเทศสยามเป็นอันมากประการ
พะยานหลักฐานที่แลเห็นได้ง่าย ซึ่งควรหยิบยกขึ้นอ้างในที่นี้นั้น
ก็เช่น การกสิกรรม และ พาณิชการ ซึ่งพวกท่านได้จัดทำอยู่ใน
บัดนี้เป็นตัวอย่าง

ทั้งในบางครั้งบางสมัย จีนยังได้เป็นกำลังช่วยเหลือราชอาณาจักร

การบ้านเมือง ตลอดจนช่วยในการกุศลสาธารณะประโยชน์อย่าง
อื่นๆ อันเป็นเครื่องสนับสนุนเพิ่มพูนความเจริญแห่งชาติให้สำเร็จ
ลุล่วงไปก็ยังมีอีกมากมาย

ท่านทั้งหลายจงมั่นใจเถิดว่า คนจีนที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย
แม้จะแตกต่างกับคนไทยก็เพียงแต่ชาติกำเนิดเท่านั้น แต่ส่วนใน
ศีลธรรมอันงามอันชอบธรรม ซึ่งคนจีนควรจะพึงมี พึงได้แล้ว คน
จีนจะไม่แตกต่างกับคนไทยเลย

ตัวเราพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ของเรา ได้พยายามอยู่แล้วอย่าง
เต็มที่ที่จะ ให้คนจีนได้รับความร่มเย็นเป็นสุข, ความยุติธรรม
ความพิทักษ์รักษา และความเสมอภาค ฯลฯ เท่าเทียมกับคนไทย
ผู้เป็นเจ้าของถิ่นฐานบ้านเมืองเหมือนกัน

วันนี้ท่านทั้งหลาย ถือว่าเป็นศุภวารคดี อภิลักขิตกาล ตรง
กับวันขึ้นปีใหม่ ทางฝ่ายจีน โดยจันทรคตินิยม ได้พร้อมกัน
มาสมโภชสนธิบาต ณ ที่นี้ขอวยชัยให้พวกเรา ฉะนั้นในนามแห่งคน
ไทย และชาติไทย ซึ่งมีตัวเราเป็นประมุข

แปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัลจากสำเนาที่จัดเก็บโดย

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก เชียงใหม่

เราขออำนาจพร ให้ท่านทั้งหลายผู้มีอภัยยศย์ไมตรี หวังดี
 ต่อตัวเรา พร้อมกัวยทั้งพระราชินี จงคลประสิทธิ์ในจตุรพิธพร
 ทั้งสี่ ประสบแต่สิ่งที่เป็นศรีศุภมงคลสวัสดิ นิราศไร้สรรพภัยพิบัติ
 อุบัติอันตราย ประกอบการค้าขายวัฒนาสถาพร โดยลำดับ เป็น
 นิจนิรันดรเทอญ

ภายหลัง จากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรง
 พระราชดำรัสจบลงแล้ว บรรดาพ่อค้าจีนได้ทรงหมอบกราบถวาย
 บังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยความตื่นตันในพระมหา
 กรุณาธิคุณอย่างสิ้นพัน

และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้า
 พระบรมราชินี ได้เสด็จออกมารับพ่อค้า ณ พลับพลาที่ประทับ ที่
 สร้างขึ้นที่ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ทรงทักทายกับบรรดาพ่อค้า
 จีนโดยทั่วถึงกัน แล้วได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระ
 ที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี มีรถยนต์นำตำรวจภูธร
 นำเสด็จไปวัดพระสิงห์เพื่อประกอบกรณียกิจ ใน ทาง พระ พุทธ-
 ศาสนาต่อไป